UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

5 päivänä lokakuuta 2011 *

Asiassa T-39/06,

Transcatab SpA, kotipaikka Caserte (Italia), edustajinaan asianajajat C. Osti ja A. Prastaro,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi F. Amato, sittemmin V. Di Bucci ja lopuksi É. Gippini Fournier ja L. Malferrari, avustajanaan asianajaja F. Ruggeri Laderchi,

vastaajana,

jossa on kyse ensinnäkin [EY] 81 artiklan 1 kohdan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/C.38.281/B.2 – Italian raakatupakka-ala) 20.10.2005 tehdyn komission päätöksen K(2005) 4012 lopullinen osittaista kumoamista koskevasta vaatimuksesta, toiseksi Transcatabille kyseisellä päätöksellä määrätyn sakon määrän alentamista koskevasta vaatimuksesta ja kolmanneksi komission vastakanteesta, jossa vaaditaan mainitun sakon määrän korottamista,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit E. Cremona (esittelevä tuomari) ja S. Frimodt Nielsen,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.11.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Kantajana oleva Transcatab SpA on italialainen yhtiö – tällä hetkellä selvitystilassa –, jonka pääasiallisena toimintana on raakatupakan ensijalostus. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Transcatab oli täydellisesti Standard Commercial Corp:n (jäljempänä SCC), joka on yksi maailman suurimmista tupakanlehtien itsenäisistä jälleenmyyjistä, määräysvallassa oleva italialainen tytäryhtiö. SCC sulautui 13.5.2005 eli hallinnollisen menettelyn aikana Dimon, Inc:n kanssa, minkä seurauksena syntyi siis uusi kokonaisuus, jota kutsutaan nimellä Alliance One International, Inc. (jäljempänä Alliance One), joka käyttää täydellistä määräysvaltaa Transcatabissa.

1. *Hallinnollinen menettely*

2 Euroopan yhteisöjen komissio toimitti 15.1.2002 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 11 artiklan nojalla Italian raakatupakkamarkkinoita koskevia tietojensaantipyyntöjä italialaisille tupakanjalostajien- ja tuottajien toimialajärjestöille eli Associazione professionale trasformatori tabacchi italianille (APTI, italialaisten raakatupakan jalostajien toimialajärjestö) ja Unione italiana tabaccolle (Unitab, Italian raakatupakan tuottajajärjestöjen liitto).

3 Komissio sai 19.2.2002 hakemuksen sakkoimmuniteetista Deltafina SpA:lta, joka on APTI:hin kuuluva tupakanjalostaja, sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 2002, C 45, s. 3; jäljempänä yhteistyötiedonanto) perusteella.

4 APTI:n toimikunnan kokous pidettiin 4.4.2002. Kyseisen kokouksen yhteydessä Deltafina ilmoitti osallistujille, muun muassa Transcatabille ja Dimon Italia Srl:lle (Dimonin tytäryhtiö, josta on tullut Mindo Srl) immuniteettihakemuksestaan ja komission päätöksestä myöntää sille ehdollinen immuniteetti.

5 Komissio sai samana päivänä Dimon Italialta yhteistyötiedonannon 8 kohtaan perustuvan sakkoimmuniteettihakemuksen ja toissijaisesti mainitun tiedonannon 20–27 kohtaan perustuvan minkä tahansa sakon määrän alentamista koskevan hakemuksen sekä muutamia tunteja myöhemmin Transcatabin samalla perusteella tekemän minkä tahansa sakon määrän alentamista koskevan hakemuksen.

6 Komissio ilmoitti 9.4.2002 yhteistyötiedonannon 25 kohdan mukaisesti vastaanottaneensa Transcatabin hakemuksen. Transcatab toimitti 10.4.2002 uuden hakemuksen, joka muodostui selittävästä muistiosta ja 44 liitteestä. Komissio ilmoitti 30.4.2002 yhteistyötiedonannon 25 kohdan mukaisesti vastaanottaneensa myös sen.

7 Komissio suoritti 18. ja 19.4.2002 asetuksen N:o 17 14 artiklan nojalla tarkastuksia Dimon Italian ja Transcatabin tiloissa sekä Trestina Azienda Tabacchi SpA:n ja Romana Tabacchi SpA:n tiloissa.

8 Komissio ilmoitti 8.10.2002 Dimon Italialle ja Transcatabille, että nämä olivat ensimmäinen ja toinen yritys, jotka olivat toimittaneet todisteita kilpailusääntöjen rikkomisesta yhteistyötiedonannossa tarkoitetulla tavalla, ja että se aikoi siis myöntää niille hallinnollisen menettelyn päätteeksi alennuksen, jonka suuruus oli 30–50 prosenttia ja 20–30 prosenttia sen sakon määrästä, joka niille olisi määrätty ilman yhteistyötä mahdollisesti todettujen rikkomisten perusteella.

9 Komissio antoi 25.2.2004 väitetiedoksiannon, jonka se osoitti kymmenelle yritykselle tai yritysten yhteenliittymälle Transcatab, Deltafina, Dimon Italia ja Romana Tabacchi mukaan lukien (jäljempänä jalostajat) ja niistä eräiden emoyhtiöille, joita olivat muun muassa SCC, Dimon ja Universal Corp., joka on Deltafinan emoyhtiö. Väitetiedoksiannon adressaateilla on ollut mahdollisuus vastata kirjallisesti ja 22.6.2004 pidetyssä kuulemisessa.

10 Toinen kuulemistilaisuus järjestettiin 1.3.2005 sen jälkeen, kun mainittuun tiedonantoon oli 21.12.2004 annettu lisäys, joka koski sitä, että Deltafina oli loukannut yhteistyötiedonannon mukaista yhteistyövelvoitetta paljastamalla immuniteettihakemuksensa (ks. edellä 4 kohta).

11 Kuultuaan kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa komissio teki kuulemismenettelyistä vastaavan neuvonantajan lopullisen kertomuksen perusteella 20.10.2005 päätöksen K(2005) 4012 lopullinen [EY] 81 artiklan 1 kohdan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/C.38.281/B.2 – Italian raakatupakka-ala) (jäljempänä riidanalainen päätös), josta julkaistiin tiivistelmä 13.2.2006 ilmestyneessä Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL L 353, s. 45).

2. *Riidanalainen päätös*

12 Riidanalainen päätös koskee ensinnäkin jalostajien raakatupakan markkinoilla Italiassa toteuttamaa horisontaalista kartellia.

13 Kyseisen kartellin yhteydessä jalostajat vahvistivat vuoden 1995 ja vuoden 2002 alun välisen ajanjakson aikana sekä suoria ostoja tuottajilta että ostoja ”kolmansilta pakkaajilta” koskevat kaupankäynnin edellytykset Italian raakatupakan ostomarkkinoilla muun muassa vahvistamalla hinnat ja jakamalla markkinat.

14 Riidanalainen päätös koskee myös kahta muuta, jalostajien täytäntöön panemasta kartellista erillistä rikkomista, joihin syyllistyttiin vuoden 1999 alun ja vuoden 2001 lopun välisenä aikana ja jotka muodostuvat APTI:n osalta sen sen jäsenten puolesta neuvottelemien sopimushintojen vahvistamisesta toimialakohtaisten sopimusten tekemiseksi Unitabin kanssa ja Unitabin osalta sen APTI:n kanssa neuvottelemien hintojen vahvistamisesta sen jäsenten puolesta näiden samojen sopimusten tekemiseksi.

15 Komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että jalostajien menettelytavat merkitsivät yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista (ks. mm. riidanalaisen päätöksen 264–269 perustelukappale).

16 Komissio katsoi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdassa jalostajien sekä Universalin ja Alliance Onen Dimonin ja SCC:n sulautumasta syntyneenä yhtiönä olevan vastuussa kartellista.

17 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa komissio määräsi edellä olevassa kohdassa tarkoitetuille yrityksille sekä APTI:lle ja Unitabille sakkoja (ks. jäljempänä 71 kohta).

Riidanalaisen päätöksen adressaatit

18 Riidanalaisen päätöksen 325–351 perustelukappaleessa on kyse kyseisen päätöksen adressaattien määrittämisestä.

19 Komissio viittasi aluksi vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan yrityksen käsitteellä on kilpailuoikeuden asiayhteydessä katsottava tarkoitettavan kyseessä olevan sopimuksen kohteen kannalta arvioiden taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti katsoen tämän taloudellisen kokonaisuuden muodostaa useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (riidanalaisen päätöksen 325 perustelukappale).

20 Komissio totesi tämän jälkeen, että oli osoitettu, että Deltafina, Dimon Italia, Transcatab ja Romana Tabacchi, kuten myös APTI ja Unitab, olivat kulloisenkin rikkomisen keston aikana osallistuneet välittömästi todettuihin rikkomisiin ja että kukin näistä yrityksistä ja yhteenliittymistä oli näin ollen riidanalaisen päätöksen adressaatti (riidanalaisen päätöksen 327 perustelukappale).

21 Komissio jatkoi arviointiaan tutkimalla kysymystä siitä, voivatko tiettyjen tytäryhtiöiden (Deltafina, Dimon Italia ja Transcatab) emoyhtöt joutua vastuuseen kyseisten tytäryhtiöiden kilpailusääntöjä rikkovasta käyttäytymisestä. Se huomautti tältä osin, että rikkomisten keston aikana Deltafina oli ollut Universalin kokonaan omistama tytäryhtiö, Dimon Italia Dimonin kokonaan omistama tytäryhtiö ja Transcatab SCC:n kokonaan omistama tytäryhtiö (riidanalaisen päätöksen 328 perustelukappale).

22 Komissio totesi muun muassa, että oikeuskäytännön mukaan emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiönsä lainvastaisesta käyttäytymisestä silloin, kun tämä ei voi määrittää itsenäisesti käyttäytymistään markkinoilla. Se huomautti tältä osin olevan mahdollista olettaa, että kun emoyhtiö omistaa tytäryhtiön koko yhtiöpääoman, sillä on ratkaiseva vaikutus tytäryhtiön käyttäytymiseen silloin, kun tämä syyllistyy EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomiseen (riidanalaisen päätöksen 329 ja 330 perustelukappale).

23 Se päätteli riidanalaisen päätöksen 331 perustelukappaleessa saattavansa olettaa Deltafinan, Dimonin ja Transcatabin osalta oikeutetusti, että ne ”eivät olleet itsenäisiä”, koska niiden emoyhtiöt omistivat tai – Dimon Italian tapauksessa – olivat omistaneet ne kokonaan.

24 Komissio hylkäsi näkemyksen, jota mainitut yhtiöt puolustivat vastauksissaan väitetiedoksiantoon ja jonka mukaan täyden määräysvallan lisäksi myös muut seikat ovat välttämättömiä määräävän vaikutusvallan käyttämisen osoittamiseksi, ja se täsmensi, että olettama tällaisesta vaikutusvallasta on kumottavissa täydessä määräysvallassa olevan tytäryhtiön osalta. Osapuolen, joka haluaa kumota tällaisen

olettaman, on esitettävä vastanäyttö ”pitävillä todisteilla”, eivätkä nämä saa olla pelkkiä yleisiä tietoja, joita ei ole tuettu vakuuttavin todistein (riidanalaisen päätöksen 334 perustelukappale).

25 Komissio tutki tältä osin peräkkäin riidanalaisen päätöksen adressaatteina olevien emoyhtiöiden esittämät väitteet.

26 Komissio hylkäsi ensinnäkin asianomaisten emoyhtiöiden esittämän yleisen väitteen paikallisjohdon täydestä vastuusta niiden tytäryhtiöiden toiminnasta. Komission mukaan sen perusteella, että Dimonin ja SCC:n johto oli säilynyt ennallaan sillä hetkellä, kun tytäryhtiöt oli hankittu kokonaan, ei ollut mahdollista katsoa, etteivät mainitut emoyhtiöt käyttäneet ratkaisevaa vaikutusvaltaa italialaisissa tytäryhtiöissään, koska on tavallista, että päivittäisten asioiden hoito annetaan emoyhtiön täysin omistaman tytäryhtiön paikallisjohdon tehtäväksi (riidanalaisen päätöksen 338 perustelukappale).

27 Komission mukaan yksikään näistä yrityksistä ei ollut yleisesti näyttänyt konserninsa olevan sillä tavalla omaleimainen, että sen tytäryhtiön toiminnot olisivat huomattavissa määrin olleet sen vaikutusvallasta riippumattomia (riidanalaisen päätöksen 339 perustelukappale).

28 Komissio arvioi tältä osin Deltafinan, Dimon Italian, Transcatabin ja niiden emoyhtiöiden välisten taloudellisten siteiden kestävyyttä, joka osoittaisi, että italialaiset tytäryhtiöt muodostivat taloudellisen kokonaisuuden konserninsa jäljelle olevan osan kanssa. Komissio huomautti tässä tarkoituksessa, että asianomaiset konsernit olivat maailman kaikkein suurimpia tupakanlehtien jälleenmyyjiä ja että ne hankkivat ja markkinoivat usein italialaisten tytäryhtiöidensä ostamaa tupakkaa (riidanalaisen päätöksen 340 perustelukappale).

29 Komissio korosti SCC:n osalta, että ennen kuin SCC hankki Transcatabin kokonaan omistukseensa, se käytti siinä jo määräysvaltaa yhdessä italialaisen kumppaninsa kanssa. Sitä, ettei SCC ollut kyseisen hankinnan jälkeen ”muuttanut millään tavalla johtopaikkoja” tytäryhtiössään, ei näin ollen voitu pitää näyttönä siitä, ettei se ollut käyttänyt mitään vaikutusvaltaa johtajiin sen jälkeen, kun siitä oli tullut yhtiön täysimääräinen omistaja. Komissio totesi muun muassa täytäntöönpanovallan delegoimisesta Transcatabin toimitusjohtajalle, ettei sillä ollut käytössään mitään tietoja, joiden perusteella se olisi voinut päätellä, ettei SCC olisi nimennyt kyseistä toimitusjohtajaa samalla tavalla kuin se oli nimennyt muut hallituksen jäsenet (riidanalaisen päätöksen 341 ja 342 perustelukappale).

30 Komissio hylkäsi tämän jälkeen SCC:n väitteen, jonka mukaan sen ja sen tytäryhtiön välillä ei ollut olemassa mitään tiedonkulkukanavaa (riidanalaisen päätöksen 343 ja 344 perustelukappale).

31 Se korosti tästä, että Transcatabin toimintoja on pidetty Standard Commercial Tobacco Co., Inc:n, joka on osakkuusyhtiö SCC-konsernissa ja kokonaan SCC:n omistuksessa, toimintoina ja niitä on tarkasteltu konsernin toimintojen yhteydessä siten, että ne käsittivät SCC-konsernin myynnit savukkeiden valmistajille. Se päätteli tämän perusteella, että Transcatabin toiminnot oli siirretty konsernin ylemmille tasoille ja niitä oli tämän jälkeen vahvistettu (riidanalaisen päätöksen 344 perustelukappale).

32 Komissio täsmensi, että koska konserneja, joihin Transcatab ja Dimon Italia olivat kuuluneet kilpailusääntöjen rikkomisen aikana, ei ollut enää olemassa sen johdosta, että ne olivat sulautuneet uuteen Alliance One -kokonaisuuteen, kyseinen uusi kokonaisuus oli näiden kahden konsernin oikeudellisena seuraajana riidanalaisen päätöksen adressaatti (riidanalaisen päätöksen 349 perustelukappale).

33 Näiden eri seikkojen perusteella komissio päätteli riidanalaisen päätöksen 351 perustelukappaleessa, että Deltafinan, Universalin, Mindon (aiemmin Dimon Italia), Transcatabin, Alliance Onen, Romana Tabacchin, APTI:n ja Unitabin oli katsottava olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisista ja ne olivat riidanalaisen päätöksen adressaatteja.

Sakon suuruuden määrittäminen

34 Komissio tutki riidanalaisen päätöksen 356–404 perustelukappaleessa kysymystä kyseisen päätöksen adressaateille määrättävistä sakoista.

35 Komissio määritti sakkojen määrät kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden ja keston perusteella, ja nämä kaksi arviointiperustetta mainitaan nimenomaisesti [EY 81] ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa (riidanalaisen päätöksen 356 ja 357 perustelukappale).

Sakkojen laskentapohjan vahvistaminen

36 Komissio huomautti rikkomisen vakavuudesta, että kyseisen tekijän arvioimiseksi on otettava huomioon rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja asian kannalta merkityksellisten markkinoiden laajuus (riidanalaisen päätöksen 365 perustelukappale).

37 Tämän jälkeen komissio totesi, että Italian raakatupakan tuotanto vastasi 38:aa prosenttia Euroopan unionin kiintiötuotannosta, ja sen kokonaisarvo oli 67 338 miljoonaa euroa vuonna 2001 eli rikkomisen viimeisenä kokonaisena vuotena (riidanalaisen päätöksen 366 perustelukappale).

38 Komissio totesi rikkomisen laadusta, että rikkominen oli erittäin vakava, sillä se muodostui raakatupakkalajien ostohintojen vahvistamisesta Italiassa ja ostettujen määrien jakamisesta. Komissio huomautti vielä viittaamalla riidanalaisen päätöksen siihen osaan, joka käsittelee kilpailun rajoittamisen arviointia, että ostokartelli voi vääristää tuottajien halukkuutta tiettyyn tuotokseen samoin kuin rajoittaa jalostajien keskinäistä kilpailua tuotantoketjun loppupäässä. Se totesi myös tästä olevan kyse erityisesti silloin, kun, kuten käsiteltävässä tapauksessa, sillä tuotteella, tässä tapauksessa raakatupakalla, johon kartelli vaikuttaa, on merkittävä ”panos” tuotantoketjun loppupään toimijoiden toimintoihin, käsiteltävässä tapauksessa tupakan ensijalostukseen ja jalostetun tupakan myyntiin (riidanalaisen päätöksen 367 ja 368 perustelukappale).

39 Riidanalaisen päätöksen 369 perustelukappaleessa komissio päätteli edellä esitettyjen seikkojen perusteella, että kilpailusääntöjen rikkominen, johon jalostajat olivat syyllistyneet, oli luonnehdittava erittäin vakavaksi.

40 Komissio tutki tämän jälkeen riidanalaisen päätöksen 370–376 perustelukappaleessa kysymystä ”painoarvosta” ja ”varoittavasta vaikutuksesta”. Se totesi tästä, että sakon määrää vahvistettaessa on otettava huomioon ”kunkin yrityksen painoarvo ja sen lainvastaisen käyttäytymisen todennäköiset seuraukset” (riidanalaisen päätöksen 370 perustelukappale).

41 Komission mukaan sakot oli siten vahvistettava kukin kyseessä olevan osapuolen markkina-aseman perusteella (riidanalaisen päätöksen 371 perustelukappale).

42 Komissio totesi tästä, että Deltafinalle määrätyn sakon laskentapohjan oli oltava kaikkein suurin, sillä se oli osoittautunut olevan kaikkein suurin ostaja, koska sen markkinaosuus oli vuonna 2001 ollut noin 25 prosenttia (riidanalaisen päätöksen 372 perustelukappale).

43 Koska Transcatabilla, Dimon Italialla ja Romana Tabacchilla oli vuonna 2001 pienemmät, noin 9–11 prosentin suuruiset markkinaosuudet, komission mielestä niitä oli ”käsiteltävä ryhmänä” ja sakon laskentapohjien olisi niiden osalta oltava pienemmät (riidanalaisen päätöksen 373 perustelukappale).

44 Komissio katsoi kuitenkin, että yksinomaan markkina-asemaa kuvastavalla laskentapohjalla ei olisi riittävän varoittavaa vaikutusta Deltafinaan, Dimon Italiaan (Mindo) ja Transcatabiin, sillä niiden suhteellisen pienestä liikevaihdosta huolimatta ne kuuluivat kaikki – tai Mindon tapauksessa oli kuulunut – sellaisiin moinikansallisiin, taloudellisesti ja rahoituksellisesti huomattavan vahvoihin konserneihin, jotka ovat maailman tärkeimpiä tupakan jälleenmyyjiä ja jotka toimivat eri tasoilla tupakkateollisuudessa ja eri maantieteellisillä markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 374 perustelukappale).

45 Tämän perusteella komissio katsoi tehdäkseen sakosta varoittavan, että Deltafinalle määritettyyn laskentapohjaan oli sovellettava kerrointa 1,5 – eli 50 prosentin korotusta – ja Dimon Italialle (Mindo) ja Transcatabille määritettyyn laskentapohjaan kerrointa 1,25 – eli 25 prosentin korotusta (riidanalaisen päätöksen 375 perustelukappale).

46 Komissio vahvisti siten riidanalaisen päätöksen 376 perustelukappaleessa sakon laskentapohjat seuraavasti:

– Deltafina 37,5 miljoonaa euroa

– Transcatab 12,5 miljoonaa euroa

– Dimon Italia (Mindo) 12,5 miljoonaa euroa

– Romana Tabacchi 10 miljoonaa euroa.

Sakkojen perusmäärän vahvistaminen

47 Komissio tutki riidanalaisen päätöksen 377 ja 378 perustelukappaleessa kysymystä rikkomisen kestosta.

48 Se katsoi, että jalostajien täytäntöön panema kartelli oli alkanut 29.9.1995 ja se oli päättynyt jalostajien lausumien mukaan 19.2.2002. Komissio oli siten sitä mieltä, että jalostajille määrättyjen sakkojen laskentapohjaa oli korotettava 60 prosentilla lukuun ottamatta Romana Tabacchia, joka oli osallistunut rikkomiseen lyhyemmän ajan.

49 Riidanalaisen päätöksen adressaateille määrättyjen sakkojen perusmäärät vahvistettiin siis seuraavasti:

– Deltafina 60 miljoonaa euroa

– Transcatab 20 miljoonaa euroa

– Dimon Italia (Mindo) 20 miljoonaa euroa

– Romana Tabacchi 12,5 miljoonaa euroa.

Lieventävät olosuhteet

50 Riidanalaisen päätöksen 380–398 perustelukappaleessa komissio tutki, oliko lieventäviä olosuhteita otettava huomioon.

51 Komissio hylkäsi muun muassa Transcatabin osalta kaikki tämän väitteet, joissa vedottiin lieventäviin olosuhteisiin.

52 Komissio totesi ensinnäkin, ettei jalostajien kartellin täytäntöönpanolla ollut yhteyttä APTI:ssä tehtyihin toimialakohtaisiin sopimuksiin. Se päätteli tästä, ettei Italian lainsäädäntö ollut toiminut kannustimena jalostajien käyttäytymiselle, eivätkä jalostajat voineet näin ollen saada mitään alennusta sakkonsa määrään kyseisen väitteen perusteella (riidanalaisen päätöksen 381 perustelukappale).

53 Komissio hylkäsi seuraavaksi jalostajien väitteen, jonka mukaan niille oli myönnettävä alennus, koska ne olivat päättäneet rikkomisen ennen kuin komissio ryhtyi

toimenpiteisiin. Komissio palautti tältä osin mieliin oikeuskäytännön, jonka mukaan kilpailusääntöjen vakavia rikkomisia koskevissa asioissa, joissa osapuolet tiesivät tai niiden oli väistämättä tiedettävä, että niiden käyttäytyminen oli pohjimmiltaan lainvastaista, sen, että ne lopettavat rikkomisen ennen komission toimenpiteitä, ei lähtökohtaisesti tarvitse merkitä sitä, että sakon määrää alennetaan sitä laskettaessa (riidanalaisen päätöksen 382 perustelukappale).

54 Komission mukaan se ei myöskään voinut katsoa, ettei kartellia ollut pantu täytäntöön, koska tosiseikkojen kuvauksesta seurasi, että osapuolet olivat varmistaneet kartellin täytäntöönpanon muun muassa osallistumalla säännöllisiin kokouksiin ja vaihtamalla säännöllisesti tietoja hinnoista ja määristä ostojen ajanjakson aikana (riidanalaisen päätöksen 383 perustelukappale).

55 Komissio hylkäsi lopuksi Transcatabin väitteen, jonka mukaan sakon määrää määritettäessä on asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa annettujen suuntaviivojen (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat) 5 kohdan b alakohdan mukaan otettava huomioon Italian raakatupakkamarkkinoiden erityinen taloudellinen ja sosiaalinen ympäristö. Komissio huomautti, että suuntaviivojen mainitun 5 kohdan b alakohdan soveltaminen oli poikkeuksellista ja että käsiteltävä asia ei ollut ominaisuuksiltaan samankaltainen tai samanlainen kuin Transcatabin väitteidensä tueksi vetoama asia. Komission mukaan ei myöskään voida hyväksyä sitä, että tupakkasektoria tietyillä Italian alueilla koskevien lainvastaisten menettelytapojen olemassaololla on voinut olla ratkaiseva vaikutus siten, että se on saanut aikaan kyseiset menettelytavat, ja yhteisen markkinajärjestelyn uudistuksella oli aivan liian epävarmat ja ajallisesti kaukaiset vaikutukset lieventävän olosuhteen huomioon ottamisen oikeuttamiseksi (riidanalaisen päätöksen 384 perustelukappale).

56 Komissio tarkasteli seuraavaksi Deltafinan erityistilannetta ja päätteli, että sen sakkoa oli alennettava 50 prosentilla sen tekemän yhteistyön perusteella (riidanalaisen päätöksen 385–398 perustelukappale).

57 Komissio vahvisti sakkojen määrän lieventävien olosuhteiden huomioon ottamisen jälkeen seuraavasti (riidanalaisen päätöksen 399 perustelukappale):

– Deltafina 30 miljoonaa euroa

– Dimon Italia (Mindo) 20 miljoonaa euroa

– Transcatab 20 miljoonaa euroa

– Romana Tabacchi 8,75 miljoonaa euroa.

58 Komissio huomautti lopuksi, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaan kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään 10 prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Se totesi vielä, että koska kyseiset yritykset kuuluvat konserniin, koska on osoitettu, että yritysten emoyhtiöt käyttivät yrityksiin ratkaisevaa vaikutusvaltaa, ja koska emoyhtiöt ovat siis solidaarisessa vastuussa niiden tytäryhtiölle määrätystä sakosta, edellä mainitun 10 prosentin enimmäismäärän määrittämiseksi on otettava huomioon konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto (riidanalaisen päätöksen 400 ja 401 perustelukappale).

59 Se totesi tämän perusteella, ettei Romana Tabacchille määrätty sakko saa ylittää 2,05:tä miljoonaa euroa ja ettei muita sakkoja ole tarpeen alentaa kyseisen säännöksen perusteella (riidanalaisen päätöksen 402 ja 403 perustelukappale).

Yhteistyötiedonannon soveltaminen

60 Komissio otti riidanalaisen päätöksen 405–500 perustelukappaleessa kantaa yhteistyötiedonannon soveltamiseen käsiteltävässä asiassa.

61 Deltafinasta, Dimon Italiasta ja Transcatabista kaikki kolme ovat pyytäneet, että niihin sovelletaan mainittua tiedonantoa. Komissio huomautti Deltafinan osalta myöntäneensä tälle ehdollisen immuniteetin. Komissio täsmensi lisäksi tulleensa siihen alustavaan lopputulokseen, että Dimon Italia ja Transcatab olivat olleet ensimmäinen ja toinen yritys, jotka toimittivat epäillystä kilpailusääntöjen rikkomisesta todisteita, joilla oli yhteistyötiedonannon 22 kohdassa tarkoitetulla tavalla huomattavaa lisäarvoa sen hallussa jo oleviin todisteisiin nähden (riidanalaisen päätöksen 405–407 perustelukappale).

62 Tutkittuaan Deltafinan tilannetta ja pääteltyään, ettei sille voitu myöntää immuniteettia sen vuoksi, että se oli loukannut yhteistyötiedonannossa määrättyä yhteistyövelvoitetta (ks. riidanalaisen päätöksen 408–484 perustelukappale sekä edellä 4 ja 10 kohta), komissio tarkasteli Dimon Italian ja Transcatabin tapausta.

63 Komissio päätteli ensinnäkin, ettei sillä, että Deltafinalle ei ollut myönnetty lopullista immuniteettia, ollut mitään välitöntä vaikutusta siihen tapaan, jolla yhteistyötiedonantoa oli sovellettava Dimon Italiaan ja Transcatabiin (riidanalaisen päätöksen 485–491 perustelukappale).

64 Se määritti toiseksi sakkojen alennuksen, joka mainitun tiedonannon perusteella oli mahdollista myöntää muun muassa Transcatabille.

65 Komissio totesi tästä ensin, että Transcatab oli noudattanut sille asetettuja edellytyksiä eli se oli päättänyt osallistumisensa rikkomiseen viimeistään ajankohtana, jolloin todisteet esitettiin (riidanalaisen päätöksen 492 ja 493 perustelukappale).

66 Komissio totesi seuraavaksi ottavansa alennuksen suuruuden määrittämiseksi huomioon ajankohdan, jolloin todisteet toimitettiin, siltä osin kuin niillä oli lisäarvoa, sekä yritysten yhteistyön laajuuden ja jatkuvuuden todisteiden toimittamispäivän jälkeen (riidanalaisen päätöksen 494 perustelukappale).

67 Komissio huomautti siis ensimmäiseksi, että Transcatab oli tehnyt leniency-hakemuksensa ennen kuin komissio oli ryhtynyt aktiivisiin tarkastustoimenpiteisiin, että sen hakemus kattoi koko rikkomisen keston ja että toimitetuilla todisteilla oli tuettu monessa suhteessa todisteita, jotka komissiolla oli jo hallussaan (riidanalaisen päätöksen 495 perustelukappale).

68 Komissio totesi toiseksi erityisesti Transcatabin toimittamista asiakirjoista, että niihin perustuva tarina oli erityisen yksityiskohtainen ja se oli ollut erityisen hyödyllinen rikkomisen ja etenkin tiettyjen siihen liittyvien seikkojen ymmärtämiseksi (kuten toimialakohtaisen sopimuksen tekeminen vuonna 1999 vuonna 1998 tuotettua ylimääräistä tupakkaa varten). Se huomautti kuitenkin, ettei se ollut ollut tietämätön niistä seikoista, joista Transcatab oli toimittanut todisteita (riidanalaisen päätöksen 497 perustelukappale).

69 Komissio myös myönsi lopuksi, että Transcatab oli ollut halukas tekemään sen kanssa yhteistyötä koko menettelyn ajan eikä se ollut kiistänyt niitä tosiseikkoja, joihin komissio oli nojautunut väitetiedoksiannossaan (riidanalaisen päätöksen 498 perustelukappale).

70 Komissio päätteli siten, että Transcatabin oli saatava suurempi alennus vastaavan haarukan mukaisen sakon määrästä eli 30 prosentin suuruinen alennus (riidanalaisen päätöksen 499 perustelukappale).

71 Komissio vahvisti lopuksi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan perusteella (ks. riidanalaisen päätöksen 2 artikla) riidanalaisen päätöksen adressaatteina oleville yrityksille ja yritysten yhteenliittymille määrättävien sakkojen määrät seuraavasti:

– Deltafina ja Universal, yhteisvastuullisesti: 30 miljoonaa euroa

– Dimon Italia (Mindo) ja Alliance One: 10 miljoonaa euroa, josta Alliance One on vastuussa kokonaan ja Mindo yhteisvastuussa ainoastaan 3 990 000 euron osalta

– Transcatab ja Alliance One, yhteisvastuullisesti: 14 miljoonaa euroa

– Romana Tabacchi: 2,05 miljoonaa euroa

– APTI: 1 000 euroa

– Unitab: 1 000 euroa.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

72 Alliance One nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 24.1.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa vaadittiin muun muassa riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista (asia T-25/06). Transcatab nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 3.2.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä nyt käsiteltävän kanteen.

73 Alliace One pyysi kanteessa kyseisen asian yhdistämistä nyt käsiteltävään asiaan. Myös Transcatab esitti kyseisen pyynnön kanteessa.

74 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei hyväksynyt pyyntöä asioiden yhdistämisestä.

75 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti 24.11.2009 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklassa määrättynä prosessinjohtotoimena kirjallisen kysymyksen Transcatabille, joka vastasi siihen asetetussa määräajassa. Komissio esitti 4.2.2010 huomautuksensa Transcatabin vastauksesta.

76 Unionin yleinen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn, ja se pyysi prosessinjohtotoimina Transcatabia toimittamaan erään asiakirjan. Asiakirja toimitettiin asetetussa määräajassa.

77 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen kysymyksiin kuultiin 30.11.2010 pidetyssä istunnossa.

78 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi istunnossa Transcatabia toimittamaan erään toisen asiakirjan työjärjestyksen 64 artiklan nojalla. Transcatab toimitti kyseisen asiakirjan 22.12.2010.

79 Transcatab vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen osittain

– alentaa sille määrätyn sakon määrää

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

80 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– vahvistaa sakon määräksi 15 miljoonaa euroa sille EY 229 artiklassa myönnetyn toimivallan nojalla

– velvoittaa Transcatabin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

81 Transcatab esittää kanteensa tueksi viisi kanneperustetta, joista eräät jakautuvat useampiin osiin. Transcatab väittää ensimmäisessä kanneperusteessaan lähinnä, että komissio on tehnyt oikeudellisia virheitä todetessaan Alliance Onen olevan vastuussa Transcatabin käyttäytymisestä, että komissio ei ole riittävästi perustellut näkemystään tältä osin ja että komissio on myös loukannut sen puolustautumisoikeuksia. Toinen kanneperuste koskee oikeudellista virhettä, perustelujen puuttumista, epäjohdonmukaisia perusteluja, puolustautumisoikeuksien loukkaamista sekä suhteellisuusperiaatteen, yhdenvertaisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista sakkoa vahvistettaessa. Kolmannessa kanneperusteessa on kyse oikeudellisesta virheestä ja perustelujen puuttumisesta sakon määrää vahvistettaessa, kun otetaan huomioon rikkomisen keston arviointi, ne bis in idem -periaatteen loukkaaminen APTI:lle määrätyn sakon yhteydessä sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaaminen. Transcatab väittää neljännessä kanneperusteessa, että komissio on virheellisesti katsonut riidanalaisessa päätöksessä, ettei yhtäkään Transcatabin vetoamaa lieventävää olosuhdetta voitu ottaa huomioon. Se väittää lopuksi viidennessä kanneperusteessa, että komissio on tehnyt virheitä yhteistyötiedonantoa soveltaessaan.

82 Komission mielestä Transcatab on kolmannella kanneperusteellaan peruuttanut aikaisemman yhteistyönsä, joka perustui siihen, ettei väitetiedoksiannossa todettuja tosiseikkoja kiistetty. Komissio vaatii siis vastakanteella unionin yleistä tuomioistuinta alentamaan Transcatabin sakosta saaman 30 prosentin suuruisen alennuksen takaisin 25 prosenttiin ja vahvistamaan sakon määräksi siten täyden harkintavaltansa nojalla 15 miljoonaa euroa.

1. *Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee Transcatabin emoyhtiön joutumista vastuuseen rikkomisesta*

Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee oikeuskäytännön virheellistä tulkintaa, toimitettujen todisteiden virheellistä huomioon ottamista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista

Asianosaisten lausumat

83 Transcatab riitauttaa ensiksi ne riidanalaisen päätöksen päätelmät, joiden mukaan SCC:n voidaan olettaa olevan vastuussa tytäryhtiönsä kilpailusääntöjä rikkovasta käyttäytymisestä pelkästään sen perusteella, että SCC omisti rikkomisajanjakson aikana sen koko yhtiöpääoman. Tällainen oletus on ristiriidassa oikeuskäytännön kanssa. Transcatabin mukaan komission on näytettävä toteen sellaisten muiden seikkojen olemassaolo, joiden perusteella voidaan katsoa, että emoyhtiö on todellakin käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä. Komissio on käsiteltävässä asiassa vain olettanut SCC:n olevan vastuussa, eikä se ole esittänyt muita seikkoja, joihin tällainen vastuu voi perustua. Se on siten kääntänyt todistustaakan, joka ei kuulu Transcatabille tai sen emoyhtiölle vaan komissiolle itselleen.

84 Transcatab väittää toiseksi, että SCC toimitti komissiolle riittävät seikat sen osoittamiseksi, ettei sillä ollut mitään tekemistä Transcatabin käyttäytymisen kanssa. Kyseiset seikat koskivat sekä kuvausta siitä, että Italian markkinat olivat todellisuudessa paikalliset, että SCC-konsernin rakenteen ominaisuuksia, jotka osoittavat sen olevan tytäryhtiöistään riippumaton. Niissä oli lisäksi kyse sen hallituksen ja sen toimitusjohtajan itsenäisyydestä.

85 Transcatab väittää lisäksi vastauksessaan, että komission väite, jonka mukaan oletettama ratkaisevasta vaikutusvallasta on mahdollista kumota vain silloin, kun osallistuminen on yksinomaan taloudellista, on ristiriidassa oikeuskäytännön kanssa. Transcatabin mukaan komissio ei ole huolellisesti tutkinut hallinnollisen menettelyn aikana esitettyjä todisteita ja se on vain hylännyt kaikki väitteet sellaisten ennakkokäsitysten perusteella, joita ei ole tuettu. Ensinnäkin väite, jonka mukaan on epätodennäköistä, että emoyhtiö voisi delegoida kokonaan tytäryhtiönsä hallinnoinnin, ei ole perusteltu. Kuten Transcatab on näet hallinnollisessa menettelyssä osoittanut, konsernin monihaarainen rakenne esti yhtenäisen hallinnoinnin. Komissio on toiseksi soveltanut olettamaa ratkaisevasta vaikutusvallasta myös siihen ajanjaksoon, jolloin SCC omisti Transcatabin yhtiöpääomasta vain 50 prosenttia, vaikka Transcatab ja SCC olivat todistaneet, että Transcatabin hallitus ja toimitusjohtaja, joille oli annettu kaikki yhtiön hallinnointivaltuudet, oli nimitetty ennen kuin SCC sai yksinomaisen määräysvallan Transcatabista. Kolmanneksi se, että eräät asiakirjat oli laadittu englannin kielellä, ei riitä osoittamaan, että emoyhtiöllä on vaikutusvaltaa Transcatabin liiketoiminnan hallinnointiin. Komissio on siis hylännyt virheellisesti esitetyt todisteet ilman riittäviä tai johdonmukaisia perusteluja, eikä se ole vertaillut niitä muihin asiakirjoihin, joiden todistusarvo on vähintäänkin vastaava. Komissio ei siten ole noudattanut velvollisuuttaan tutkia asiakirja-aineistoa puolueettomasti.

86 Komissio on kolmanneksi loukannut Alliance Onen puolustautumisoikeuksia, koska se on käyttänyt riidanalaisessa päätöksessä asiakirja-aineistossa olevia asiakirjoja, joita ei ole mainittu väitetiedoksiannossa, ja estänyt näin SCC:tä ottamasta niihin kantaa ja loukannut tästä syystä sen oikeudellisen seuraajan perusteltua luottamusta. Transcatab myöntää, että kyse oli osapuolten tiedossa olevista asiakirjoista. Kyseisiä asiakirjoja ei kuitenkaan ole mainittu väitetiedoksiannossa, joten osapuolet ovat perustellusti voineet katsoa, ettei niillä ole asian kannalta merkitystä ja ettei niillä siis ollut tarvetta esittää niistä näkemystään. Transcatab on vastauksessa ja suullisessa käsittelyssä todennut vetoavansa omien puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen.

87 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä. Komissio epäilee etenkin Alliance Onen puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevan väitteen osalta, ettei sitä voida ottaa tutkittavaksi, koska Transcatab ei vetoa omien vaan toisen osapuolen oikeuksien loukkaamiseen. Väitteen laajentaminen koskemaan Transcatabin omien puolustautumisoikeuksien loukkaamista on sen mukaan tehty liian myöhään, eikä sitä näin ollen voida ottaa tutkittavaksi.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Niiden sääntöjen rikkominen, jotka koskevat emoyhtiön joutumista vastuuseen tytäryhtiönsä menettelytavoista

88 Transcatabin ensimmäisestä väitteestä on huomautettava, että kilpailuoikeudessa on kyse yritysten toiminnoista (yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 59 kohta) ja että yrityksen käsitteellä tarkoitetaan jokaista yksikköä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta yksikön oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta (yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 112 kohta ja asia C-97/08 P, Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 10.9.2009, Kok., s. I-8237, 54 kohta).

89 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että käsitteellä yritys on katsottava tarkoitettavan kilpailuoikeuden alalla taloudellista kokonaisuutta, vaikkakin oikeudellisesti katsoen tämän taloudellisen kokonaisuuden muodostaa useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (asia C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, tuomio 14.12.2006, Kok., s. I-11987, 40 kohta; edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 55 kohta ja asia T-325/01, DaimlerChrysler v. komissio, tuomio 15.9.2005, Kok., s. II-3319, 85 kohta).

90 Kun tällainen taloudellinen yksikkö rikkoo kilpailusääntöjä, sen asiana on yksilöllisen vastuun periaatteen mukaisesti vastata kyseisestä rikkomisesta (ks. vastaavasti asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4125, 145 kohta; asia C-280/06, ETI ym., tuomio 11.12.2007, Kok., s. I-10893, 39 kohta ja edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 56 kohta).

91 Kilpailuoikeuden rikkomisen on katsottava yksiselitteisesti olevan sellaisen oikeushenkilön vastuulla, jolle on mahdollista määrätä sakkoja. Komission kilpailuoikeuden alalla tekemien päätösten soveltamiseksi ja täytäntöön panemiseksi on näet tarpeen yksilöidä päätöksen adressaatiksi sellainen yksikkö, joka on oikeushenkilö (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 20.4.1999, Kok., s. II-931, 978 kohta; ns. PVC II -tapaus).

92 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön käyttäytymisestä erityisesti silloin, kun siitä huolimatta, että tytäryhtiö on erillinen oikeussubjekti, se ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, kun otetaan erityisesti huomioon näiden kahden oikeudellisen yksikön väliset taloudelliset, organisatoriset ja oikeudelliset yhteydet (ks. edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

93 Koska emoyhtiö ja tytäryhtiö kuuluvat tällaisessa tapauksessa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat näin ollen yhden ainoan EY 81 artiklassa tarkoitetun yrityksen, komissio voi osoittaa päätöksen sakkojen määräämisestä emoyhtiölle ilman, että sillä olisi velvollisuutta osoittaa tämän emoyhtiön itse osallistuneen rikkomiseen (ks. vastaavasti edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 59 kohta).

94 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että erityistapauksessa, jossa emoyhtiö omistaa täysin tytäryhtiönsä, joka on rikkonut kilpailusääntöjä, yhtäältä emoyhtiö voi vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiön käyttäytymiseen ja toisaalta on olemassa kumottavissa oleva olettama, jonka mukaan kyseinen emoyhtiö tosiasiallisesti käyttää tällaista vaikutusvaltaa (ks. edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

95 Tässä tilanteessa komission on riittävää osoittaa, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiön koko yhtiöpääoman, voidakseen olettaa, että emoyhtiö vaikuttaa ratkaisevasti tämän tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan. Tämän perusteella komissio voi katsoa, että emoyhtiö on yhteisvastuussa tytäryhtiölleen määrätyn sakon maksamisesta, ellei tämä emoyhtiö, jonka asiana on kumota tämä olettama, esitä riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että sen tytäryhtiö toimii markkinoilla itsenäisesti (ks. vastaavasti asia C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-9925, 29 kohta ja edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 61 kohta).

96 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin mainitsi edellä 95 kohdassa mainitussa asiassa Stora Kopparbergs Berglags vastaan komissio antamansa tuomion 28 ja 29 kohdassa sen seikan ohella, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä koko yhtiöpääoman, muita seikkoja, joihin kuuluu esimerkiksi se, että emoyhtiön vaikutusta tytäryhtiönsä kauppapolitiikkaan ei kiistetä ja että kahdella yhtiöllä on yhteinen edustus hallinnollisessa menettelyssä, on kuitenkin niin, että yhteisöjen tuomioistuin mainitsi kyseiset seikat yksinomaan tarkoituksenaan esittää kaikki seikat, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli perustanut päättelynsä, eikä siis asettaakseen edellä 94 kohdassa mainitun olettaman soveltamisen edellytykseksi muiden todisteiden esittämistä emoyhtiön tosiasiallisesti käyttämästä vaikutusvallasta (ks. edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-69/04, Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik v. komissio, tuomio 8.10.2008, Kok., s. II-2567, 57 kohta).

97 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio on katsoakseen, että emoyhtiö on vastuussa kilpailuoikeuden rikkomisesta, johon sen tytäryhtiö on syyllistynyt, lähtenyt siitä, että tällainen vastuuseen joutuminen on mahdollista silloin, kun emoyhtiö ja sen tytäryhtiö kuuluvat samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat näin ollen yhden ainoan EY 81 artiklassa tarkoitetun yrityksen (riidanalaisen päätöksen 325 perustelukappale).

98 Keskeinen tekijä, johon komissio on nojautunut osoittaakseen, että emoyhtiön voitiin katsoa olevan vastuussa tytäryhtiönsä kilpailusääntöjä rikkovasta käyttäytymisestä, on se, ettei tytäryhtiö päätä itsenäisesti käyttäytymisestään markkinoilla. Kyseinen itsenäisyyden puuttuminen liittyy näet erottamattomasti siihen, että emoyhtiöllä on ”ratkaiseva vaikutus” tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, ja tällaisen vaikutusvallan tosiasiallinen käyttäminen voidaan oikeuskäytännön mukaan olettaa silloin, kun emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä yhtiöpääoman kokonaan (ks. riidanalaisen päätöksen 329 ja 330 perustelukappale).

99 Komissio on siten riidanalaisen päätöksen 331 perustelukappaleessa todennut, ettei Transcatab ”toiminut itsenäisesti” käsiteltävässä asiassa, koska se oli täysin emoyhtiönsä SCC:n määräysvallassa.

100 Toisin kuin Transcatab väittää vastauksessaan – eli että komissio on käsiteltävässä asiassa muuttanut ”iuris tantum” -olettaman (kumottavissa oleva olettama) ”iuris et de iure” -olettamaksi (ehdoton olettama) – kyseinen päättely ei eroa kumottavissa olevan olettaman logiikasta. Kuten muiden kilpailuoikeudessa sallittujen olettamien tapauksessa, on siis niin, että jos komissio voi laillisesti olettaa jonkin seikan, sitä pidetään toteen näytettynä, jollei asianomainen yritys kumoa olettamaa esittämällä pitävää vastanäyttöä (edellä 90 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 121 ja 126 kohta ja asia C-199/92 P, Hüls v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4287, 162 ja 167 kohta). Kun lisäksi otetaan huomioon mainitun olettaman, joka voidaan kääntää jokaisessa erityistapauksessa, kumottavuus, se ei voi johtaa siihen,

että tytäryhtiönsä koko yhtiöpääoman omistava emoyhtiö joutuu automaattisesti vastuuseen, mikä olisi ristiriidassa sen yksilöllistä vastuuta koskevan periaatteen kanssa, johon kilpailuoikeus perustuu.

101 Komissio ei siis ole rikkonut sääntöjä, jotka koskevat emoyhtiön vastuuseen joutumista tytäryhtiönsä käyttäytymisestä, kun se katsoi pääosin SCC:n, jonka oikeudellinen seuraaja Alliance One on, olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Transcatab oli syyllistynyt.

102 On todettava, ettei tällaista päätelmää voida kyseenalaistaa väitteillä, jotka Transcatab on esittänyt vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen edellä 88 kohdassa mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. vastaan komissio annetusta tuomiosta tehtävistä päätelmistä. Transcatabin mukaan ensinnäkin kyseisessä tuomiossa on tulkittu virheellisesti aikaisempaa oikeuskäytäntöä ja etenkin edellä 95 kohdassa mainitussa asiassa Stora Kopparbergs Bergslags vastaan komissio annettua tuomiota eikä oikeuskäytäntö ole tältä osin missään tapauksessa yksiselitteinen. Toiseksi kyseisen tuomion taustalla olevat tosiseikat eroavat sen mukaan käsiteltävän asian tosiseikoista, koska yhteistoimintajärjestelyyn oli osallistunut useampia tytäryhtiöitä ja koska näin ollen oli vaikeampaa osoittaa, että emoyhtiö ei ollut tietoinen kilpailua rajoittavista toiminnoista. Ensimmäisestä väitteestä on kuitenkin riittävää todeta, että edellä 88 kohdassa mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. vastaan komissio annetusta tuomiosta ilmenee (ks. myös vastaavasti julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus kyseisessä asiassa, Kok., s. I-8241, 60 ja 61 kohta), että unionin tuomioistuin otti huomioon oikeuskäytännön, johon Transcatab nojautuu suurilta osin ensisijaisissa väitteissään ja johon kuuluu muun muassa edellä 95 kohdassa mainittu asia Stora Kopparbergs Bergslags vastaan komissio, ja tämän lisäksi se myös tulkitsi yksiselitteisesti aikaisempaa oikeuskäytäntöä (edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym., v. komissio, tuomion 58–62 kohta). Toisesta väitteestä on riittävää todeta, että näiden kahden asian välinen väitetty ero on täysin merkityksetön, koska edellä 88 kohdassa mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. vastaan komissio annetussa tuomiossa vahvistettu vastuuseen joutumista koskeva kriteeri ei ollut missään tapauksessa se, että emoyhtiö on suoraan tai välillisesti tietoinen tytäryhtiönsä tai tytäryhtiöidensä

toteuttamista toiminnoista. Kuten komissio on perustellusti huomauttanut, tällaista seikkaa ei kyseisessä tuomiossa ole joka tapauksessa otettu millään tavalla huomioon.

– Olettaman kumoamiseksi toimitettujen todisteiden huomiotta jättäminen

103 Kuten edellä 94 ja 95 kohdassa on esitetty, on niin, että kun emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä koko yhtiöpääoman, komissio voi olettaa, että emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, eikä se ole velvollinen esittämään lisätodisteita, jotka osoittavat, että emoyhtiö on todellakin käyttänyt tällaista vaikutusvaltaa tai se oli ainakin jollakin tavalla tietoinen rikkomisesta tai mainitun tytäryhtiön osallistumisesta siihen. Kyse on kumottavissa olevasta olettamasta, joka voidaan kumota vastanäytöllä. Toisin kuin Transcatab väittää, juuri SCC:n, joka omisti kilpailusääntöjen rikkomisajanjakson aikana koko Transcatabin yhtiöpääoman (ks. riidanalaisen päätöksen 336 perustelukappale), on siis kumottava tämä olettama todistein, joilla voidaan osoittaa, että sen tytäryhtiö määrittää toimintalinjansa markkinoilla itsenäisesti ja että nämä kaksi yhtiötä eivät siis muodosta yhtenäistä taloudellista yksikköä. Jos näin ei tehdä, määräysvallan käyttämistä osoittaa se, ettei koko yhtiöpääoman omistamista koskevaa olettamaa ole kumottu (ks. vastaavasti edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 60–62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-175/05, Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 30.9.2009, 93 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

104 Käsiteltävässä asiassa komissio on riidanalaisen päätöksen 335–344 perustelukappaleessa tutkinut niitä SCC:n väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa esittämiä väitteitä ja todisteita, joilla pyrittiin osoittamaan, ettei Transcatabin

kauppapolitiikkaan ollut vaikutettu ratkaisevasti, eikä se ole katsonut niitä sellaisiksi, että ne voisivat kumota kyseisen olettaman.

105 On todettava, että Transcatab on kanteessa vain väittänyt tukematta näitä väitteitään millään tavoin, että SCC on hallinnollisessa menettelyssä näyttänyt toteen, että Transcatab ilmensi hajautettua rakennetta, jolla on oma täysin riippumaton paikallinen johto ja jolle oli delegoitu kaikki tehtävät juuri Italian raakatupakkamarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi, ja että sen hallituksen jäsenet ja sen toimitusjohtaja olivat itsenäisiä eikä heillä ollut mitään suoraa tai välillistä yhteyttä SCC:hen. Transcatab ei ole kuitenkaan yksilöinyt millään tavalla niitä mahdollisia virheitä, jotka komissio on väitetysti tehnyt riidanalaisessa päätöksessä näiden todisteiden arvioinnissa. Se on vasta vastauksessa esittänyt vastauksena tiettyihin komission väitteisiin joitakin väitteitä, joilla pyritään epäsuorasti arvostelemaan riidanalaista päätöstä.

106 On joka tapauksessa huomautettava aluksi, kuten komissio on perustellusti todennut riidanalaisen päätöksen 338 perustelukappaleessa, että se, että tytäryhtiöllä on oma paikallisjohtonsa ja omat varansa, ei sinänsä ole osoitus siitä, että se määrittelee käyttäytymisensä markkinoilla emoyhtiöönsä nähden itsenäisesti. Päivittäisten asioiden hoidon uskominen täysin omistetun tytäryhtiön paikallisjohdolle on näet normaali käytäntö, eikä se voi tästä syystä olla osoitus tytäryhtiöiden todellisesta autonomiasta. Sama koskee Italian raakatupakkamarkkinoiden väitetyistä ominaisuuksista esitettyä väitettä, koska kyseiset ominaisuudet eivät estä emoyhtiötä käyttämästä täysimääräisesti todellista määräysvaltaa tytäryhtiöönsä.

107 Lisäksi on todettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen 341 ja 342 perustelukappaleessa täsmentänyt yhtäältä, että ennen kuin SCC hankki koko Transcatabin yhtiöpääoman, se käytti jo määräysvaltaa kyseisessä yhtiössä italialaisen kumppaninsa kanssa, ja että sitä, ettei se muuttanut mitenkään Transcatabin johtoa määräysvallan hankkimisen jälkeen, ei siis voida pitää todisteena siitä, ettei sillä ollut mitään

vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä sen jälkeen, kun se sai sen kokonaan omistukseensa. Komissio on toisaalta huomauttanut, että toimeenpanovallan delegoiminen Transcatabin toimitusjohtajalle, jonka vastakkaisten todisteiden puuttuessa voitiin kohtuullisesti olettaa olevan SCC:n nimeämä, ei ollut estänyt muita hallituksen jäseniä jatkamasta toimintaansa hallituksessa ja hoitamasta hallitustehtäviään.

108 On kuitenkin huomautettava, että komissio on SCC:n selityksen puuttuessa antanut perustellusti merkitystä sille, ettei SCC, jolla oli ainoaksi osakkeenomistajaksi tullessaan kaikki valtuudet uudistaa hallitus osittain tai kokonaan, ollut ryhtynyt mihinkään tämän suuntaisiin toimenpiteisiin. Tästä seuraa, että hallituksen jäsenten ja erityisesti toimitusjohtajan pysyttäminen tehtävissään voi ainoastaan olla seurausta SCC:n Transcatabin ainoana osakkeenomistajana tekemästä päätöksestä.

109 Lisäksi se, että yhdellä ainoalla henkilöllä eli toimitusjohtajalla on merkittävät valtuudet, jotka hallitus on sille delegoinut, voisi sitä vastoin olla osoitus emoyhtiön halusta yksinkertaistaa määräysvaltansa käyttöä tytäryhtiössään nimenomaan rajoittamalla hallituksen roolin marginaalitoimintoihin ja keskittämällä kaikki valtuudet ”luottohenkilön” käsiin. Ei näet ole uskottavaa, että monikansallinen yhtiö delegoi kaikki kansallisilla markkinoilla toimivan tytäryhtiön, kuten tilanne on Transcatabin osalta, valtuudet – tai hyväksyy ennen koko määräysvallan hankkimista olemassa olleiden valtuuksien delegoinnin – luonnolliselle henkilölle, joka täysin itsenäisesti ja väitetysti ilman, että ainoa osakkeenomistaja olisi hänet nimennyt, valitsisi puolestaan hallituksen jäsenet epäämällä kaikilta muilta henkilöiltä kaiken mahdollisen vaikutusvallan yhtiön hallinnointiin ja joka ei tosiasiassa tekisi kenellekään tiliä toimistaan.

110 Kun otetaan huomioon myös se, ettei valtuuksien delegointi tytäryhtiön toimitusjohtajalle ole mitenkään epätavallista, tällaisella väitteellä ei voida kumota olettamaa emoyhtiön Transcatabissa käyttämästä määräysvallasta.

111 Seuraavaksi argumentista, jolla pyritään arvostelemaan sitä väitettyä päätelmää, jonka komissio on tehnyt siitä, että jotkin asiakirjat on laadittu englanniksi, on riittävää todeta, että toisin kuin Transcatab väittää, kyseisten riidanalaisen päätöksen 343–346 perustelukappaleessa mainittujen asiakirjojen tarkoituksena ei ollut osoittaa, että emoyhtiöt olivat voineet vaikuttaa tai että ne olivat konkreettisesti vaikuttaneet italialaisten tytäryhtiöidensä käyttäytymiseen, eikä myöskään osoittaa, että emoyhtiöt olivat tietoisia kyseisestä kartellista. Komissio on sitä vastoin vain käyttänyt tiettyjä hallintomenettelyn asiakirjoihin kuuluvia asiakirjoja osoittaakseen, miten luotettavia olivat ne todisteet ja väitteet, jotka SCC oli esittänyt väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa kumotakseen olettaman siitä, että sillä on ratkaiseva vaikutus Transcatabiin.

112 Lopuksi on huomautettava, että toisin kuin Transcatab väittää vastauksessaan, riidanalaisesta päätöksestä ei millään tavalla ilmene, että olettama ratkaisevasta vaikutuksesta voidaan kumota ainoastaan, jos emoyhtiön osallistuminen on yksinomaan taloudellista.

113 Tästä seuraa, että olettaman kumoamiseksi toimitettujen todisteiden huomioon ottamatta jättämistä koskeva väite on hylättävä.

– Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen

114 Transcatabin esittämästä kolmannesta väitteestä on huomautettava, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kilpailupolitiikan alaan liittyvien hallinnollisten menettelyjen toimittamisessa on unionin oikeuden yleinen oikeusperiaate, jonka noudattamista unionin tuomioistuimet valvovat (ks. asia C-534/07 P, Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7415, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

115 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen edellyttää sitä, että asianomaisella yrityksellä on hallinnollisen menettelyn kuluessa ollut mahdollisuus tehdä hyödyllisellä tavalla tunnetuksi näkökantansa sitä vastaan esitettyjen tosiseikkojen ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksellisyydestä sekä niistä asiakirjoista, jotka komissio on ottanut huomioon perustamissopimuksen rikkomista koskevan väitteensä tueksi (yhdistetyt asiat 100/80-103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 10 kohta ja asia C-310/93 P, BPB Industries ja British Gypsum v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok., s. I-865, 21 kohta).

116 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohta kuvastaa tätä periaatetta siltä osin kuin siinä säädetään, että osapuolille on lähetettävä väitetiedoksianto, jossa on esitettävä selkeästi kaikki ne olennaiset seikat, joihin komissio menettelyn tässä vaiheessa perustaa näkemyksensä (ks. vastaavasti edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 67 kohta), jotta ne, joita asia koskee, voisivat tosiasiallisesti saada tiedon, mihin toimintaan komissio väittää niiden syyllistyneen, ja jotta ne pystyvät tehokkaasti puolustautumaan ennen kuin komissio tekee lopullisen päätöksen. Kyseistä vaatimusta noudatetaan, jos mainitussa päätöksessä ei aseteta asianomaisten henkilöiden vastuulle väitetiedoksiannossa tarkoitetuista rikkomisista poikkeavia rikkomisia ja jos siinä esitetään ainoastaan ne tosiseikat, joista asianomaisilla henkilöillä on ollut mahdollisuus esittää näkemyksensä (ks. vastaavasti asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok., s. II-913, 109 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

117 Tämä voidaan kuitenkin tehdä tiivistelmänomaisesti, eikä lopullisen päätöksen tarvitse välttämättä täydellisesti vastata väitetiedoksiantoa (ks. vastaavasti edellä 115 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 14 kohta), koska väitetiedoksianto on valmisteleva asiakirja, jossa arviot tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista ovat täysin väliaikaisia (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, British American Tobacco ja Reynolds Industries v. komissio, tuomio 17.11.1987, Kok., s. 4487, Kok. Ep. IX, s. 249, 70 kohta). Väitetiedoksiantoa voidaan siten täydentää osapuolten antaman vastineen perusteella, jossa esitetyt argumentit osoittavat, että osapuolet ovat todella voineet käyttää puolustautumisoikeuksiaan. Komissio voi myös hallinnollisen menettelyn perusteella muuttaa tai täydentää esittämiensä väitteiden tukena olevia perusteluja sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta (ks. vastaavasti asia T-86/95, Compagnie générale maritime ym. v. komissio, tuomio 28.2.2002, Kok., s. II-1011, 448 kohta ja asia T-310/01, Schneider Electric v. komissio, tuomio 22.10.2002, Kok., s. II-4071, 438 kohta).

118 Unionin tuomioistuin on lisäksi jo täsmentänyt, että se, että yrityksen hallinnollisen menettelyn aikana esittämä väite otetaan huomioon, vaikkei yritykselle ole varattu tilaisuutta tulla kuulluksi tältä osin ennen lopullisen päätöksen tekemistä, ei voi sellaisenaan merkitä kyseisen yrityksen puolustautumisoikeuksien loukkaamista (asia C-497/99 P, Irish Sugar v. komissio, määräys 10.7.2001, Kok., s. I-5333, 24 kohta).

119 Lopuksi on myös huomautettava, että oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu, jos on olemassa mahdollisuus, että komission säännöstenvastaisen toiminnan vuoksi sen toteuttama hallinnollinen menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen. Kantajana oleva yritys näyttää toteen, että tällainen loukkaaminen on tapahtunut, jos se voi osoittaa riittävällä tavalla ei niinkään sitä, että komission päätöksellä olisi ollut toisenlainen sisältö, vaan sen, että se olisi voinut puolustautua paremmin, jos säännöstenvastaisuutta ei olisi tapahtunut, esimerkiksi siksi, että se olisi voinut käyttää puolustuksessaan asiakirjoja, joihin se ei saanut tutustua hallinnollisen menettelyn aikana (ks. vastaavasti asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-10821, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja

asia C-407/08 P, Knauf Gips v. komissio, tuomio 1.7.2010, Kok., s. I-6375, 28 kohta).

120 Käsiteltävässä asiassa on huomautettava, että perustellakseen SCC:n joutumista vastuuseen siitä kartellioikeuden rikkomisesta, johon Transcatab, jonka yhtiöpääoman se omisti kokonaan, oli syyllistynyt, komissio saattoi edellä 94–96 kohdassa esitettyjen oikeuskäytännön periaatteiden perusteella väitetiedoksiannossa lähtökohtaisesti vain osoittaa, miten yhtiöpääoma jakautui tytäryhtiöiden ja emoyhtiöiden välillä (ks. väitetiedoksiannon 336–338 kohta). Näiden oikeuskäytännön periaatteiden mukaan komission oli siis lopullisessa päätöksessään otettava kantaa osapuolten vastauksena mainittuun väitetiedoksiantoon esittämiin väitteisiin (ks. riidanalaisen päätöksen 335 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet), joilla pyrittiin kumoamaan kyseinen olettama.

121 Lisäksi on korostettava Transcatabin väitteestä, jonka mukaan komissio on käyttänyt riidanalaisessa päätöksessä asiakirjoja, joita ei ole mainittu väitetiedoksiannossa, että komissio tarkastelee todellakin riidanalaisen päätöksen 335–344 perustelukappaleessa tiettyjä seikkoja ja nimenomaisia asiakirjoja SCC:n ja Transcatabin välisistä suhteista ja viittaa tässä yhteydessä hallintomenettelyn asiakirjoihin kuuluviin asiakirjoihin ainoastaan arvioidessaan osapuolten hallinnollisessa menettelyssä esittämiä väitteitä ja todisteita. Kyseisten seikkojen ja asiakirjojen huomioon ottamisella ei siten voinut olla vaikutusta siihen, että Transcatab voi tehokkaasti käyttää puolustautumisoikeuksia, varsinkin, kun sillä oli ollut mahdollisuus tutustua kyseisiin asiakirjoihin – jotka olivat jo joka tapauksessa sen hallussa – hallinnollisessa menettelyssä.

122 Lisäksi asiakirja-aineistosta ilmenee, että sekä SCC että Transcatab ovat voineet vastata niille osoitetussa väitetiedoksiannossa nimenomaisesti esitettyyn väitteeseen ja esittää puolustuksensa kuulemismenettelyistä vastaavan neuvonantajan luona pidetyssä kuulemisessa. Kontradiktorista periaatetta on siis noudatettu hallinnollisessa menettelyssä.

123 On joka tapauksessa myös huomautettava, kuten unionin tuomioistuin on korostanut, että koska komissiolla ei ole kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuuseen joutumisessa velvollisuutta esittää väitetiedoksiannossa muita seikkoja kuin näyttö siitä, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiöidensä yhtiöpääoman, puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevaa väitettä ei voida hyväksyä (ks. vastaavasti edellä 88 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 10.9.2009, 64 kohta).

124 Näin ollen on hylättävä aineellisesti puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskeva väite tarvitsematta ottaa kantaa komission esille tuomaan kysymykseen sen tutkittavaksi ottamisesta.

125 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Ensimmäisen valitusperusteen toinen osa, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista

Asianosaisten lausumat

126 Transcatab väittää, että komissio on määrännyt sille siksi, että tämä on katsonut Alliance Onen olevan vastuussa kyseisistä rikkomisista, sakon, joka ylittää sen enimmäismäärän, joka on 10 prosenttia sen liikevaihdosta riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltäneellä tilikaudella ja josta säädetään asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa. Sille määrätty sakon määrä on näet noin 43 prosenttia sen liikevaihdosta.

127 Transcatab viittaa muilta osin Alliance Onen kanteessaan (asia T-25/06) esittämiin väitteisiin, joista se on toimittanut jäljennöksen liitteenä.

128 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

129 Aluksi on huomautettava, että tämä osa liittyy läheisesti käsiteltävän kanneperusteen ensimmäiseen osaan, koska ensimmäisen osan hylkääminen vaikuttaa välttämättäkin käsiteltävän osan perusteltavuuteen. Kun näin ollen otetaan huomioon ne seikat, joiden johdosta käsiteltävän kanneperusteen ensimmäinen osa hylättiin, on pääteltävä, ettei komissio ole tehnyt virhettä ottaessaan SCC:n yhteisen liikevaihdon viitearvoksi laskiessaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa vahvistettua enimmäismäärää, joka on 10 prosenttia liikevaihdosta (ks. vastaavasti edellä 103 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 30.9.2009, 114 kohta).

130 Kyseinen enimmäismäärä on näet laskettava kaikkien niiden yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, jotka muodostavat EY 81 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä toimivan taloudellisen yksikön, sillä ainoastaan näiden yksikköön kuuluvien yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto voi kuvastaa kyseessä olevan yrityksen kokoa ja taloudellista voimaa (ks. vastaavasti asia T-9/99, HFB ym. v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1487, 528 ja 529 kohta sekä edellä 103 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 30.9.2009, 114 kohta).

131 Transcatabin esittämästä yleisestä viittauksesta sen emoyhtiön, Alliance Onen, nostamassa kanteessa esitettyihin väitteisiin on toiseksi todettava, että tällainen viittaus, joka koskee asianomaista viitattua asiakirjaa ainoastaan yleisesti eikä unionin

yleinen tuomioistuin voi sen perusteella yksilöidä tarkalleen niitä väitteitä, joilla se voisi katsoa täydennettävän kirjelmissä esitettyjä oikeudellisia perusteita, on jätettävä tutkimatta.

132 On näet huomautettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmän tekstistä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi. Vaikka kannekirjelmää voidaan tukea ja täydentää tietyiltä osin viittaamalla sen liitteenä olevien asiakirjojen tiettyihin kohtiin, sillä, että viitataan yleisluonteisesti joihinkin asiakirjoihin, vaikka ne olisivatkin kannekirjelmän liitteinä, ei korjata sitä, että kanteessa ei ole mainittu olennaisia oikeudellisia perusteita ja perusteluja, jotka siinä on edellä mainittujen määräysten mukaan mainittava. Unionin yleisen tuomioistuimen asiana ei myöskään ole etsiä ja tunnistaa liitteistä perusteita ja perusteluja, joihin kanteen voitaisiin katsoa perustuvan, koska liitteillä on puhtaasti todistuksellinen ja täydentävä tehtävä (ks. asia T-209/01, Honeywell v. komissio, tuomio 14.12.2005, Kok., s. II-5527, 56 ja 57 kohta ja asia T-201/04, Microsoft v. komissio, tuomio 17.9.2007, Kok., s. II-3601, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

133 Tämän johdosta myös ensimmäisen kanneperusteen toinen osa on osittain hylättävä perusteettomana ja osittain jätettävä tutkimatta.

134 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

2. *Toinen kanneperuste, joka koskee sakon laskentapohjan määrän vahvistamista*

Toisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee rikkomisen vakavuutta

135 Transcatab esittää toisen kanneperusteen ensimmäisessä osassa useita väitteitä, jotka koskevat rikkomisen luokittelemista riidanalaisessa päätöksessä ”erittäin vakavaksi”.

136 Alustavasti on palautettava mieleen ne yleiset periaatteet, jotka sääntelevät sakkojen määrän määrittämistä ja erityisesti rikkomisen vakavuuden arvioimista.

137 EY 81 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa todetaan nimenomaisesti yhteismarkkinoille soveltumattomiksi sellaiset sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja tai joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa tai markkinoita. Tämäntyyppisiä rikkomisia on etenkin silloin, kun kysymys on horisontaalisista kartelleista, pidetty oikeuskäytännössä erittäin vakavina, koska ne vaikuttavat suoraan kyseisillä markkinoilla vallitsevan kilpailun olennaisiin parametreihin (asia T-141/94, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok., s. II-347, 675 kohta), tai kilpailusääntöjen selvinä rikkomisina (asia T-148/89, Tréfilunion v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok., s. II-1063, 109 kohta ja asia T-311/94, BPB de Eendracht v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1129, 303 kohta).

138 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdassa säädetään, että EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisista määrättävän sakon suuruutta vahvistettaessa rikkomisen vakavuuden lisäksi on otettava huomioon sen kesto.

139 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kilpailuoikeuden rikkomisten vakavuus on määritettävä erittäin monien seikkojen, kuten erityisesti asian erityisolosuhteiden, asiayhteyden ja sakkojen varoittavan vaikutuksen perusteella, vaikka huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 241 kohta; edellä 114 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 54 kohta ja yhdistetyt asiat C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P, Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomio 24.9.2009, Kok., s. I-8681, 91 kohta).

140 Komissio on antanut suuntaviivat sakkojen vahvistamisesta kilpailusääntöjen rikkomisesta tekemiensä päätösten avoimuuden ja objektiivisuuden varmistamiseksi (suuntaviivojen ensimmäinen kohta).

141 Suuntaviivat ovat väline, jolla pyritään täsmentämään ylemmän tasoista oikeutta noudattaen perusteet, joita komissio aikoo soveltaa käyttäessään asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädettyä harkintavaltaansa sakkojen vahvistamisessa. Suuntaviivat eivät ole sakkojen määräämisestä tehdyn päätöksen oikeudellinen perusta, koska kyseinen päätös perustuu asetukseen N:o 1/2003, vaan niissä määritetään yleisellä ja abstraktilla tasolla menetelmä, johon komissio on sitoutunut, kun se vahvistaa kyseisellä päätöksellä määrättyjen sakkojen suuruuden, ja varmistetaan täten yritysten oikeusvarmuus (edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 209–213 kohta ja yhdistetyt asiat T-259/02–T-264/02 ja T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomio 14.12.2006, Kok., s. II-5169, 219 ja 223 kohta).

142 Vaikkei suuntaviivoja voidakaan siten pitää oikeussääntöinä, joita hallinto on joka tapauksessa velvollinen noudattamaan, niissä vahvistetaan kuitenkin käytännesääntöjä, joissa ilmaistaan noudatettava käytäntö ja joista hallinto voi poiketa erityistapauksissa vain perusteet esittämällä (ks. vastaavasti edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 209 ja 210 kohta sekä asia C-397/03 P, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 18.5.2006, Kok., s. I-4429, 91 kohta).

143 Suuntaviivojen antamiseen perustuva komission oman harkintavallan rajoittaminen ei ole kuitenkaan ristiriidassa sen kanssa, että komissiolla on edelleen huomattavasti harkintavaltaa (ks. vastaavasti asia T-44/00, Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2223, 246, 274 ja 275 kohta). Se, että komissio on täsmentänyt suuntaviivoissa näkemyksensä kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimisesta, ei näet estä sitä, että se arvioi kyseistä kriteeriä kokonaisvaltaisesti kaikkien kyseiseen tapaukseen liittyvien seikkojen perusteella, mukaan lukien seikat, joita ei mainita nimenomaisesti suuntaviivoissa (edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 237 kohta).

144 Suuntaviivoissa vahvistetun menetelmän mukaan komissio ottaa asianomaisille yrityksille määrättävien sakkojen määrän laskemisessa lähtökohdaksi summan, joka määritetään kilpailusääntöjen rikkomisen ”luontaisen” vakavuuden perusteella. Mainitun vakavuuden arvioimisessa on otettava huomioon rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoille, jos se on mitattavissa, ja laajuus asian kannalta merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla (suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäinen alakohta).

145 Tässä yhteydessä rikkomiset on luokiteltu kolmeen ryhmään eli ”vakavaa vähäisempiin rikkomuksiin”, joissa sakkojen mahdollinen määrä on 1 000–1 000 000 euroa, ”vakaviin rikkomuksiin”, joissa sakkojen mahdollinen määrä on 1–20 miljoonaa euroa, ja ”erittäin vakaviin rikkomuksiin”, joissa sakkojen mahdollinen määrä on yli

20 miljoonaa euroa (suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan toisen alakohdan ensimmäinen, toinen ja kolmas luetelmakohta). Komissio täsmentää erittäin vakavissa rikkomisissa kyseen olevan pääasiassa ”hintakartelleista” ja markkinoiden jakamisesta horisontaalisin rajoituksin tai muista menettelyistä, jotka vaikuttavat sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan, kuten muiden sulkeminen pois kansallisilta markkinoilta tai monopolia vastaavassa asemassa toimivien yritysten määräävän aseman väärinkäyttö (suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan toisen alakohdan kolmas luetelmakohta).

146 Lisäksi on huomautettava, ettei edellä 144 kohdassa mainituilla kolmella rikkomisen vakavuuden arviointiin liittyvällä seikalla ole samaa painoarvoa kattavassa tutkimuksessa. Kilpailusääntöjen rikkomisen laadulla on ensisijainen merkitys erityisesti silloin, kun kilpailusääntöjen rikkomisia luonnehditaan ”erittäin vakaviksi” (edellä 139 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomion 101 kohta ja yhdistetyt asiat T-456/05 ja T-457/05, Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomio 28.4.2010, Kok., s. II-1443, 137 kohta).

147 Todellinen vaikutus markkinoihin ja maantieteellisten markkinoiden laajuus eivät sitä vastoin ole välttämättömiä seikkoja rikkomisen luokittelemiseksi erittäin vakavaksi sellaisten horisontaalisten kartellien tapauksessa, joissa on kyse etenkin, kuten käsiteltävässä asiassa, hintojen vahvistamisesta. Vaikka nämä kaksi kriteeriä ovat seikkoja, jotka on otettava huomioon rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi, kyse on kuitenkin vain kriteereistä muiden kriteerien joukossa vakavuuden arvioimiseksi kokonaisvaltaisesti (ks. vastaavasti edellä 114 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 74 ja 81 kohta; edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 240 ja 311 kohta sekä asia T-73/04, Carbone-Lorraine v. komissio, tuomio 8.10.2008, Kok., s. II-2661, 91 kohta).

148 Myös tätä nykyä hyvin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suuntaviivoista ilmenee, että horisontaalisia kartelleja, joissa on kyse, kuten käsiteltävässä asiassa, etenkin hintojen vahvistamisesta, voidaan pelkän luonteensa perusteella pitää ”erittäin vakavina” rikkomisina ilman, että komission olisi osoitettava rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin (edellä 114 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 75 kohta; ks. myös vastaavasti yhdistetyt asiat T-49/02-T-51/02,

Brasserie nationale ym. v. komissio, tuomio 27.7.2005, Kok., s. II-3033, 178 kohta ja asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 150 kohta) ja ilman, että asianomaisten maantieteellisten markkinoiden pienuus estäisi tällaista luokittelua (ks. vastaavasti edellä 139 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomion 103 kohta ja edellä 147 kohdassa mainittu asia Carbone-Lorraine v. komissio, tuomion 91 kohta).

149 Tämän johtopäätöksen vahvistaa se, että vaikka vakavien rikkomusten kuvauksessa mainitaan nimenomaisesti vaikutukset markkinoihin ja vaikutukset suureen osaan yhteismarkkinoista, erittäin vakavien rikkomusten osalta ei sitä vastoin esitetä mitään vaatimusta todellisesta vaikutuksesta markkinoihin, eikä vaatimusta vaikutusten toteutumisesta tietyllä maantieteellisellä alueella (edellä 146 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 137 kohta; ks. myös vastaavasti edellä 148 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Brasserie nationale ym. v. komissio, tuomion 178 kohta).

150 Lisäksi nämä rikkomisen vakavuuden arviointia koskevat kolme seikkaa ovat siinä mielessä toisistaan riippuvaisia, että kilpailusääntöjen rikkomisen erityinen vakavuus jonkin perusteen perusteella saattaa korvata kilpailusääntöjen rikkomisen muilta osin vähäisemmän vakavuuden (edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 241 kohta).

151 Erityisesti käsiteltävästä asiasta riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio on määrittänyt eri adressaateille määrätyn sakon määrän sellaisen yleisen menetelmän perusteella, jonka se on vahvistanut suuntaviivoissa, ja että näin on siitä huolimatta, ettei se ole maininnut suuntaviivoja nimenomaisesti kyseisessä päätöksessä.

Asianosaisten lausumat

152 Transcatab väittää ensinnäkin suuntaviivoista, sellaisena kuin ne toistetaan riidanalaisen päätöksen 365 perustelukappaleessa, ilmenevän, että komission on rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi otettava huomioon kolme kriteeriä eli rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja laajuus asian kannalta merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla. Komissio ei siis voi sen mukaan luonnehtia kartellia ”erittäin vakavaksi” pelkästään rikkomisen luonteen perusteella ottamatta huomioon kahta muuta kriteeriä.

153 Suuntaviivojen säännöksistä huolimatta komissio on katsonut kyseisen rikkomisen ”hyvin vakavaksi”. Kyseinen luokittelu on Transcatabin mukaan virheellinen, koska siinä ei oteta huomioon sitä, ettei rikkomisella ollut todellista vaikutusta markkinoihin, eikä sitä, että asianomaiset maantieteelliset markkinat olivat pienet. Jos komissio olisi ottanut edellä mainitut kolme kriteeriä asianmukaisesti huomioon, sen olisi pitänyt luokitella kartelli pelkäksi ”vakavaksi” rikkomiseksi. Komissio on useissa ennakkotapauksissa luokitellut vakavaksi rikkomiseksi käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisen hintakartellin. Komissio ei myöskään käsiteltävässä tapauksessa ole ottanut perustaksi yksinomaan rikkomisen laatua luokitellakseen rikkomisen erittäin vakavaksi, kuten se väittää, vaan se on arvioinut rikkomisen vakavuutta ottamalla huomioon edellä mainitut kolme kriteeriä, kuten riidanalaisen päätöksen 365 ja 368 perustelukappaleesta ilmenee. Sen perusteella, että komissio on vahvistanut seuraamuksen, joka jää alle suuntaviivoissa vahvistetun 20 miljoonan euron vähimmäismäärän, ei voida katsoa, ettei Transcatabilla ole intressiä esittää kanneperustetta, koska kyseinen määrä on ainoastaan ohje niiden sakkojen vähimmäismäärästä, jotka on mahdollista määrätä.

154 Transcatab esittää toiseksi useita väitteitä erityisesti siitä, ettei kartellilla ole ollut vaikutusta markkinoihin. Transcatabin mukaan näet sopimukset, joiden osalta riidanalaisella päätöksellä määrättiin seuraamus, eivät ole vaikuttaneet millään tavalla

markkinoihin tai niillä ei ainakaan ole ollut sovittuja vaikutuksia. Useista komission väitetiedoksiannossa tekemistä hintavertailuista seuraa siten, että osapuolten sopimuksissaan esittämät hinnat eivät missään vaiheessa ole ”kuvastuneet” markkinoille. Transcatab mainitsee useita sen väitteitä tukevia konkreettisia esimerkkejä ja tietoja, ja huomauttaa myös, että jos sopimuksella olisi ollut vaikutuksia, hinnat olisivat alentuneet ja vakiintuneet, mitä ei kuitenkaan ole tapahtunut. Lisäksi riidanalaisen päätöksen 97 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa itsessään todetaan, että raakatupakan hinnat Italiassa ovat nousseet vuosina 1990–2000 tavalla, jota ei ole tapahtunut missään muussa jäsenvaltiossa, ja että hinnat ovat edelleen nousseet vuoteen 2002 saakka, jolloin jalostajat päättivät sopimuksensa. Lisäksi [EY] 81 artiklan 1 kohdan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/C.38.238/B.2) – Raakatupakka-ala – Espanja 20.10.2004 tehdyn komission päätöksen K(2004) 4030 lopullinen taustalla olevassa asiassa komissio on pitänyt tupakan hintojen nousemista jalostajien välillä tehdystä sopimuksesta huolimatta näyttönä siitä, ettei sopimuksia ollut pantu täytäntöön. Komissio on sitä paitsi aikaisemmassa päätöskäytännössään ottanut huomioon sen, ettei erityisen vakaviksi katsotuilla menettelyillä ole ollut todellista vaikutusta markkinoihin, luokitellakseen rikkomiset ”erittäin vakavien” sijasta ”vakaviksi”. Komissio on myös väittänyt virheellisesti ja asiaa perustelematta riidanalaisen päätöksen 368 perustelukappaleessa, että kartellilla saattoi olla vaikutusta tuotantoketjun loppupäässä oleviin jalostuksen ja jalostetun tupakan myynnin markkinoihin. Kartelli olisi Transcatabin mukaan voinut tuotantoketjun loppupäässä johtaa enintään savukkeiden valmistajien kustannusten alenemiseen.

155 Lisäksi rikkomisen vaikutusta markkinoihin koskevat riidanalaisen päätöksen perustelut ovat epäjohdonmukaiset siltä osin kuin komissio väittää, että kartelli saattoi alentaa tupakan kokonaistuotantoa kuluttajien haitaksi (riidanalaisen päätöksen 282 perustelukappale), vaikka Euroopan ja Italian tupakkamarkkinoiden perusongelmana oli huonolaatuisen tupakan ylituotanto. Komissio ei ole lisäksi missään vaiheessa maininnut väitetiedoksiannossa, että kartelli oli johtanut tuotannon alenemiseen. Kun komissio vetosi tähän väitteeseen ensimmäistä kertaa riidanalaisessa päätöksessä, se loukkasi Transcatabin, jolla ei ole ollut mahdollisuutta vastata siihen, puolustautumisoikeuksia. Komissio on myös maininnut ensimmäistä kertaa riidanalaisessa

päätöksessä mahdollisen vaikutuksen tuotantoketjun loppupään markkinoihin ja loukannut näin edelleen sen puolustautumisoikeuksia.

156 Transcatab väittää kolmanneksi, että niissä rikkomisissa, joiden osalta riidanalaisessa päätöksessä on määrätty seuraamus, kyseessä olevat maantieteelliset markkinat ovat erityisen pienet, koska ne rajoittuvat neljälle alueelle Italiassa, kuten riidanalaisen päätöksen 84 perustelukappaleesta ilmenee. Kyse on siis maantieteellisistä markkinoista, jotka ovat paljon pienemmät kuin kansalliset markkinat. Komissio ei ole ottanut kyseistä seikkaa mitenkään huomioon rikkomisen vakavuutta määrittäessään. Riidanalaisessa päätöksessä on siis tehty virhe, koska tältä osin ei selvästikään ole esitetty perusteluja. Komission päätöskäytännön nojalla rikkominen olisi lisäksi pitänyt katsoa vakavaksi eikä erittäin vakavaksi. Komissio on Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa päätöksessä ottanut huomioon sakon määrittämiseksi tuotemarkkinoiden, jotka kattoivat ainoastaan Espanjan tietyt alueet, suhteellisen pienen koon.

157 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

158 Ensiksi on todettava, että Transcatab riitauttaa muodollisesti sakon ”perusmäärän”, joka suuntaviivojen 1 kohdan B alakohdan neljännen alakohdan mukaan saadaan laskemalla yhteen rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella vahvistetut määrät. Sen argumentaatiosta ilmenee kuitenkin, että riitautettu sakon määrä on se, joka on vahvistettu rikkomisen vakavuuden perusteella, joten tämän kanneperusteen yhteydessä kyseessä oleva määrä on sakon laskentapohja, sellaisena kuin se on mainittu riidanalaisen päätöksen 376 perustelukappaleessa (ks. vastaavasti asia T-161/05, Hoechst v. komissio, tuomio 30.9.2009, Kok., s. II-3555, 107 kohta).

– Erittäin vakavaksi rikkomiseksi luokitteleminen

159 Transcatab on väittänyt komission tehneen virheitä luokitellessaan rikkomisen ”erittäin vakavaksi”, ja tästä on ensin todettava, kuten edellä 146–148 kohdassa on huomautettu, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suuntaviivoissa mainituista kolmesta rikkomisen vakavuuden arvioimista koskevasta kriteeristä juuri rikkomisen laadulla on ensisijainen merkitys erittäin vakavien rikkomisten luonnehtimisessa. Sopimukset tai yhdenmukaistetut menettelytavat, joilla vahvistetaan hintoja tai jaetaan markkinoita, voidaan siten pelkästään oman laatunsa perusteella katsoa ”erittäin vakaviksi” tarvitsematta luonnehtia tällaisia menettelyjä nimenomaisella todellisella vaikutuksella markkinoihin tai maantieteellisellä ulottuvuudella.

160 Käsiteltävässä asiassa on kyseisen rikkomisen laadusta todettava, että rikkomisella pyrittiin muun maussa vahvistamaan yhdessä jalostajien raakatupakasta maksamat hinnat sekä jakamaan raakatupakan tavarantoimittajat ja määrät. Tällaiset menettelytavat ovat suuntaviivoissa tarkoitettuja ”hintakartellin” tyyppisiä horisontaalisia rajoituksia ja laadultaan siis ”erittäin vakavia” rikkomisia. Tämän tyyppiset kartellit on oikeuskäytännössä luokiteltu kilpailusääntöjen selviksi rikkomisiksi tai erittäin vakaviksi rikkomisiksi, koska ne vaikuttavat suoraan kyseisillä markkinoilla vallitsevan kilpailun olennaisiin parametreihin (ks. edellä 137 kohta).

161 Tästä seuraa, että komissio saattoi käsiteltävässä asiassa luokitella kartellin erittäin vakavaksi rikkomiseksi rikkomisen laadun perusteella, ja näin riippumatta sen todellisesta vaikutuksesta markkinoihin ja sen maantieteellisestä laajuudesta (ks. edellä 146–149 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö ja etenkin edellä 139 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomion 103 kohta).

162 Erityisesti Transcatabin eri viittauksista komission aikaisemmin tekemiin päätöksiin on lisäksi huomautettava, että komission päätöskäytäntö ei sinällään kuulu kilpailuoikeuden alalla sakkoihin sovellettaviin oikeussääntöihin, koska kyseiset oikeussäännöt on määritelty yksinomaan asetuksessa N:o 1/2003, sellaisena kuin sitä sovelletaan suuntaviivojen valossa, ja että komissiolla on sakkojen suuruuden määrittämisessä laaja harkintavalta eivätkä sitä sido sen aikaisemmat arvioinnit (ks. vastaavasti asia C-510/06 P, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 19.3.2009, Kok., s. I-1843, 82 kohta ja edellä 139 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomion 123 kohta). Tästä seuraa, ettei Transcatabin väitteitä komission aikaisemmasta päätöskäytännöstä voida hyväksyä.

163 Yhdelläkään Transcatabin väitteellä ei myöskään voitaisi kyseenalaistaa kartellin luokittelemista erittäin vakavaksi. Niitä on siten tarkasteltava ylimääräisinä seikkoina.

– Rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin

164 Erityisesti väitteistä, jotka koskevat rikkomisen vakavuuden määrittämisessä tehtyjä virheitä siitä syystä, ettei rikkomisella ole väitetysti ollut todellista vaikutusta markkinoihin, on huomautettava, että toisin kuin Transcatab väittää, riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että vaikka komissio on kyseisen päätöksen 365 perustelukappaleessa lähtenyt suuntaviivojen sanamuodon mukaisesti siitä, että sen on rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi otettava huomioon mainittujen suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisessä alakohdassa mainitut kolme seikkaa (ks. edellä 144 kohta), se ei ole kuitenkaan tämän jälkeen perustanut arviointiaan rikkomisen vakavuudesta rikkomisen todelliseen vaikutukseen markkinoihin.

165 Rikkomisen vakavuuden arviointia koskevassa riidanalaisen päätöksen osassa (365–369 perustelukappale) ei näet ole mitään arviointia rikkomisen todellisesta vaikutuksesta markkinoihin. Toisin kuin Transcatab väittää, tällainen arviointi ei erityisestikään ilmene riidanalaisen päätöksen 368 perustelukappaleesta. Kyseisessä perustelukappaleessa, joka liittyy tiukasti edellä olevaan, rikkomisen laatua koskevaan perustelukappaleeseen, viitataan yleisesti ostoja koskevien kartellien kykyyn – mikä on samalla tavalla ominaista ”myyntikartelleille” – vaikuttaa kilpailuun. Komissio toteaa siinä, että tämän tyyppiset kartellit ovat omiaan muuttamaan kyseisten yritysten kilpailukäyttäytymistä riippumatta siitä, onko kyse tuottajista vai yrityksistä, jotka toimivat tuotantoketjun loppupäässä, koska kartelli vaikuttaa jalostusvaiheessa toimivien yritysten kilpailukäyttäytymisen perustavanlaatuiseen parametriin eli jalostuksen kohteena olevan tuotteen ostohintaan. Komissio väittää tämän jälkeen samassa perustelukappaleessa, että kyky muuttaa kilpailua on sitäkin merkityksellisempi käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisen tuotteen kohdalla.

166 Lisäksi on todettava, ettei myöskään riidanalaisen päätöksen siinä osassa, jossa arvioidaan kilpailun rajoittamista (277 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet) ja johon 368 perustelukappaleessa viitataan, ole arviointia rikkomisen todellisesta vaikutuksesta markkinoihin. Toisin kuin Transcatab väittää, mikään ei osoita, että riidanalaisen päätöksen kyseisen osan perusteella, jossa arvioidaan jalostajien välisten sopimusten vähäistä ulottuvuutta kilpailuun, olisi mahdollista päätellä, että komissio on vedonnut kartellien todelliseen vaikutukseen markkinoihin määrittääkseen rikkomisen vakavuuden sakon suuruuden vahvistamista varten.

167 Transcatabin riitauttama (ks. edellä 154 kohdan loppuosa), melko yleistä sanamuotoa käyttäen tehty viittaus mahdollisiin vaikutuksiin tuotantoketjun loppupään markkinoilla on lisäksi esitetty sellaisten huomioiden yhteydessä, jotka koskevat ostokartellin kykyä vaikuttaa jalostajien menettelytapoihin. Koska kartelli määritti muun muassa kunkin jalostajan ostaman tupakan määrät, Transcatab ei kuitenkaan voi väittää, että väite, jonka mukaan kartelli kykeni vaikuttamaan tupakan jalostuksesta ja jalostetun tupakan myynnistä muodostuvien tuotantoketjun loppupään toimintoihin, on virheellinen. Siltä osin kuin kartelli päätti raakatuotteen ostojen määristä,

sillä oli välttämättäkin mahdollisuus vaikuttaa jalostajien menettelytapoihin tuotantoketjun loppupäässä jalostetun tuotteen osalta. Transcatab ei myöskään ole esittänyt mitään väitettä eikä näyttöä, jolla kyseinen väite voitaisiin kyseenalaistaa. Lisäksi on huomautettava, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole mitään mainintaa mahdollisista vaikutuksista loppukuluttajilta perittävään savukkeiden hintaan, joten Transcatabin väitteet tästä on hylättävä.

168 Erityisesti niistä Transcatabin esittämistä tiedoista tai niistä riidanalaisessa päätöksessä mainituista tiedoista, joilla osoitetaan väitetysti se, ettei kartelli vaikuttanut markkinoihin (ks. edellä 154 kohta), on todettava oikeuskäytännöstä ilmenevän, että jotta kyettäisiin arvioimaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta, on ratkaisevaa selvittää, ovatko kartellin jäsenet tehneet kaikkensa antaakseen aikomuksilleen todellisen vaikutuksen. Koska siihen, mitä tämän jälkeen tapahtuu todellisuudessa saavutettujen markkinahintojen tasolla, ovat omiaan vaikuttamaan muut tekijät, jotka eivät ole kartellin jäsenten määräämisvallassa, kartellin jäsenet eivät voi lukea omaksi hyväkseen ja sakon alentamisen perusteeksi ulkoisia tekijöitä, jotka ovat haitanneet niiden pyrkimyksiä (ks. edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 287 kohta; edellä 147 kohdassa mainittu asia Carbone-Lorraine v. komissio, tuomion 86 kohta ja edellä 146 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 130 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

169 Oikeuskäytännön mukaan ei komissiolta myöskään voida vaatia, mikäli kartellin täytäntöönpano on näytetty toteen, että se osoittaisi järjestelmällisesti, että asianomaiset yritykset ovat todellisuudessa kyenneet sopimusten avulla saavuttamaan transaktioille korkeamman – tai kuten käsiteltävässä asiassa ostokartellien osalta alemman – hintatason, kuin se, joka ilman kartellia olisi vallinnut. Olisi suhteetonta vaatia tällaista toteen näyttämistä, joka vaatisi huomattavia resursseja, koska se edellyttäisi turvautumista hypoteettisiin laskelmiin, jotka perustuisivat taloudellisiin malleihin, joiden paikkansapitävyyden varmistaminen olisi tuomioistuimelle hankalaa ja joiden oikeellisuutta ei ole millään tavoin osoitettu (ks. vastaavasti edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 286 kohta; edellä 147 kohdassa mainittu asia Carbone-Lorraine v. komissio,

tuomion 85 kohta ja edellä 146 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 129 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

170 Käsiteltävässä asiassa syyksi luettuja tosiseikkoja koskevan riidanalaisen päätöksen osan tarkastelu osoittaa, että jalostajat ovat tietoisesti panneet täytäntöön ne kilpailua rajoittavat menettelytavat, joista niille on määrätty seuraamus (ks. esim. riidanalaisen päätöksen 111, 124, 125, 141 ja 158 perustelukappale). Tämä saa lisäksi vahvistuksen siitä, että kartelli oli salainen, kuten riidanalaisen päätöksen 363 ja 473 perustelukappaleesta ilmenee. Lisäksi riidanalaisen päätöksen mukaan jalostajat ovat sopineet useaan otteeseen toimenpiteistä, joilla oli tarkoitus varmistaa kartellin tehokas täytäntöönpano ja joita olivat esimerkiksi niiden kunkin tavarantoimittajan laskujen vastavuoroinen lähettäminen (riidanalaisen päätöksen 122 ja 129 perustelukappale), velvollisuus neuvotella sopimuksen ulkopuolisia ostoja tehtäessä (riidanalaisen päätöksen 139 perustelukappale), työntekijöiden valvontaa koskevat velvollisuudet, jotta työntekijät eivät tekisi aloitteita ilman tarpeellista yhteensovittamista (riidanalaisen päätöksen 140 perustelukappale), ja sellaisen rakenteen luominen, jolla varmistetaan kilpailun vastaisten tavoitteiden toteutuminen (riidanalaisen päätöksen 187 perustelukappale). Tässä yhteydessä on vielä huomautettava riidanalaisen päätöksen 383 perustelukappaleesta ilmenevän, että komissio on osoittanut, että kartelli oli pantu täytäntöön.

171 Tämän perusteella on hylättävä komission tekemiä virheitä koskevat väitteet, jotka perustuvat siihen, ettei markkinoilla sovellettu osapuolten sopimuksissaan mainitsemia hintoja, ja siihen, että komissiolla oli käytössään tiedot, jotka osoittavat raakatupakan hintojen nousseen enemmän kuin muiden maataloustuotteiden hinnat.

– Markkinoiden maantieteellinen laajuus

172 Rikkomisessa kyseessä olevien markkinoiden maantieteellisesti pientä kokoa koskevasta väitteestä edellä 147–149 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että maantieteellisten markkinoiden laajuus ei ole itsenäinen kriteeri siinä mielessä, että pelkästään suurinta osaa jäsenvaltioista koskevat rikkomiset voitaisiin luokitella ”erittäin vakaviksi” rikkomisiksi. Perustamissopimuksen, asetuksen N:o 1/2003, suuntaviivojen ja oikeuskäytännön perusteella ei voida katsoa, että pelkästään maantieteellisesti hyvin laajat kilpailun rajoitukset voitaisiin luokitella tällä tavalla. Kuten lisäksi edellä 148 kohdassa on huomautettu, sopimukset, joilla pyritään muun muassa – kuten käsiteltävässä asiassa – vahvistamaan hinnat ja jakamaan ostetut määrät, voidaan pelkän luonteensa perusteella katsoa hyvin vakavaksi rikkomiseksi tarvitsematta luonnehtia tällaisia menettelytapoja erityisellä maantieteellisellä ulottuvuudella. Näin ollen kyseessä olevien maantieteellisten markkinoiden koko ei lähtökohtaisesti estä luonnehtimasta käsiteltävässä asiassa todettua rikkomista ”erittäin vakavaksi”, vaikka oletetaan, että nämä markkinat ovat pienet. Komissio ei näin ollen ole tehnyt mitään virhettä luokitellessaan rikkomisen ”erittäin vakavaksi”, kun otetaan huomioon asianomaisten markkinoiden maantieteellinen laajuus.

173 Ylimääräisenä seikkana on huomautettava, että vaikka on selvää, että raakatupakan tuotanto oli keskittynyt Italian tietyille alueille, on kuitenkin todettava, että kartelli koski raakatupakan ostomarkkinoita eikä tuotantomarkkinoita, joten sen soveltamisala ei kattanut pelkästään kyseisiä alueita vaan siihen kuului koko Italian alue. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltion alue muodostaa kuitenkin merkittävän osuuden yhteismarkkinoista (ks. vastaavasti asia 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok., s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 28 kohta ja edellä 148 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 150 kohta). Transcatab ei siten voi väittää, että rikkomisessa kyseessä olleet markkinat olivat maantieteellisesti pienet.

– Perusteluvelvollisuuden noudattamatta jättäminen

174 Perusteluvelvollisuuden noudattamatta jättämistä koskevista väitteistä on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksittäistapausta koskevan päätöksen perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluvelvollisuuden noudattamista on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut EY 253 artiklassa asetetut vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (ks. asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

175 Vahvistettaessa sakkoja kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi perusteluvelvollisuus täytetään, jos komissio ilmoittaa päätöksessään ne arvioinnissa huomioon ottamansa seikat, joiden avulla se on voinut määrittää kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston (ks. yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 463 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

176 Komissio on käsiteltävässä asiassa todennut riidanalaisen päätöksen 365–369 perustelukappaleessa rikkomisen vakavuuden arvioinnissa ne syyt, joiden perusteella se päätteli, että rikkominen oli luokiteltava erittäin vakavaksi. Kuten edellä 159 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa on todettu, komissio perusti tämän päätelmän kyseessä olevan rikkomisen erittäin vakavaan laatuun.

177 On kuitenkin huomautettava, että koska todellinen vaikutus markkinoihin ja asianomaisten markkinoiden maantieteellinen laajuus eivät ole välttämättömiä seikkoja rikkomisen luonnehtimiseksi erittäin vakavaksi silloin kun on kyse sellaisista horisontaalisista kartelleista, jolla pyritään muun muassa – kuten käsiteltävässä asiassa – vahvistamaan hintoja, komissiolla ei ollut velvollisuutta perustella sitä, ettei se ole ottanut kyseisiä kriteereitä huomioon. Tästä on huomautettava, että EY 81 artiklan rikkomisia koskevissa arvioinneissa EY 253 artiklaa ei voida tulkita siten, että siinä asetetaan komissiolle velvollisuus selittää päätöksissään ne syyt, joiden perusteella se ei sakon määrän laskemisen osalta ole omaksunut ratkaisuja, jotka olisivat vaihtoehtoisia siihen ratkaisuun nähden, johon kanteen kohteena olevassa päätöksessä on tosiasiallisesti päädytty (ks. asia T-18/05, IMI ym. v. komissio, tuomio 19.5.2010, Kok., s. II-1769, 153 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

178 Komissio ei näin ollen ole jättänyt noudattamatta perusteluvelvollisuuttaan siltä osin kuin on kyse rikkomisen todellisesta vaikutuksesta markkinoihin tai maantieteellisten markkinoiden pienestä koosta.

179 Lopuksi on huomautettava erityisesti siitä Transcatabin väitteestä, joka koskee riidanalaisen päätöksen epäjohdonmukaisia perusteluja tupakan ylituotannon osalta (ks. edellä 155 kohta), että ylituotannon olemassaolo ei välttämättä ole osoitus siitä, ettei sellaisen kartellin, jolla on tarkoitus vähentää tätä tuotantoa, täytäntöönpanolla ole ollut vaikutusta. Ei näet ole mahdollista sulkea pois, että jos kartellia ei olisi ollut, tupakan tuotanto olisi ollut jopa vielä suurempaa. Toisin kuin Transcatab väittää, ylituotannon olemassaolon ja sen riidanalaiseen päätökseen sisältyvän väitteen välillä, jonka mukaan kartelli oli omiaan vähentämään tupakan kokonaistuotantoa, ei siis ole välttämätöntä ristiriitaa. Transcatab ei siis voi väittää kyseisen argumentin perusteella, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat tältä osin epäjohdonmukaiset. Väite on näin ollen hylättävä.

– Puolustautumisoikeuksien loukkaamiset

180 On huomautettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että silloin, kun komissio väitetiedoksiannossaan nimenomaisesti ilmoittaa aikovansa tutkia, onko kyseessä oleville yrityksille määrättävä sakkoja, ja kun se myös ilmoittaa ne tärkeimmät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka voivat johtaa sakon määräämiseen, kuten oletetun rikkomisen vakavuuden ja keston sekä sen, että kilpailusääntöjä on rikottu tahallaan tai tuottamuksesta, se täyttää velvoitteensa kunnioittaa yritysten oikeutta tulla kuulluiksi. Tällöin se antaa yrityksille tiedot, jotka ovat tarpeen, jotta ne voivat puolustautua paitsi sitä vastaan, että niiden vahvistetaan rikkoneen kilpailusääntöjä, myös sakkojen määräämistä vastaan (edellä 115 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 21 kohta; asia T-23/99, LR AF 1998 v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1705, 199 kohta ja asia T-11/05, Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomio 19.5.2010, 129 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

181 Sen jälkeen kun komissio on ilmoittanut tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joiden perusteella se aikoo laskea sakkojen suuruuden, komissiolla ei ole sitä vastoin enää velvollisuutta täsmentää tapaa, miten se käyttäisi kutakin tällaista tekijää sakon suuruutta määrittäessään (edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 369 kohta). Päätöksessään komissio voi myös hallinnollisen menettelyn huomioon ottaen muuttaa tai täydentää sekä tosiseikoista että oikeudellisista seikoista esittämiensä väitteiden tukena olevia perusteluja (ks. edellä 117 kohdassa mainittu asia Schneider Electric v. komissio, tuomion 438 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

182 Tästä seuraa, että sakkojen määrän vahvistamisen osalta asianomaisten yritysten puolustautumisoikeudet varmistetaan komissiossa mahdollisuudella esittää huomautuksensa niiden syyksi luettujen tosiseikkojen kestosta, vakavuudesta ja kilpailunvastaisesta luonteesta (asia T-83/91, Tetra Pak v. komissio, tuomio 6.10.1994, Kok., s. II-755, 235 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 131 kohta).

183 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että komissio on väitetiedoksiannon II kohdan A alakohdassa ilmoittanut oikeuskäytännön mukaan ne tärkeimmät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka voivat johtaa sakon määräämiseen Transcatabille. Se on todennut siinä erityisesti ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin se on nojautunut riidanalaisessa päätöksessä kantajalle määrätyn sakon laskentapohjan laskemiseksi. Transcatabilla on ollut mahdollisuus esittää huomautuksensa näistä seikoista, joten on pääteltävä, että sen oikeutta tulla kuulluksi on noudatettu tältä osin asianmukaisesti. Kuten tämän kanneperusteen osan yhteydessä on korostettu, luonnehtiessaan rikkomisen erittäin vakavaksi komissio ei myöskään ole riidanalaisessa päätöksessä nojautunut kartellilla markkinoihin oleviin todellisiin vaikutuksiin niin tuotannon pienenemisen kuin ei myöskään tuotantoketjun loppupäässä harjoitettujen toimintojen osalta, vaan se on sitä vastoin perustanut tämän luonnehtimisen kyseessä olevien rikkomisten erittäin vakavaan laatuun.

184 Kaiken edellä esitetyn perusteella toisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä kokonaisuudessaan.

Toisen kanneperusteen toinen osa, joka koskee suhteellisuusperiaatteen, yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista sakon perusmäärää vahvistettaessa

Asianosaisten lausumat

185 Transcatab väittää ensimmäiseksi komission loukanneen suhteellisuusperiaatetta siltä osin kuin tämä on määrännyt sille 14 miljoonan euron suuruisen sakon. Kyseinen sakko on suhteeton sen vuosittaisten viitemarkkinoilta ostojen kokonaismäärään nähden, joka on ollut alle 13 miljoona euroa, sekä sopimusten kohteena olevien tupakkaostojen kokonaisarvoon nähden, joka on ollut vuosittain alle 50 miljoonaa

euroa. Komission olisi sakkoa vahvistaessaan pitänyt ottaa huomioon markkinoiden erityisen pieni koko. Lisäksi uusissa suuntaviivoissa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä vuoden 2006 suuntaviivat) vahvistetaan, että sakon perusmäärä vahvistetaan suhteessa yrityksen myyntien arvoon kartellin kohteena olevilla markkinoilla.

186 Transcatab väittää toiseksi, että komissio on loukannut yhdenvertaisen kohtelun ja luottamuksensuojan periaatteita vahvistaessaan sakon perusmäärän. Se on kohdellut ilman minkäänlaisia perusteluja käsiteltävässä asiassa kyseessä olevaa kartellia ja Espanjan raakatupakka-alasta tehdyn päätöksen kohteena ollutta kartellia eri tavalla, vaikka kyseiset kaksi asiaa olivat huomattavalla tavalla samankaltaisia sekä kartellin kohteen että kartellin maantieteellisen pienuuden kannalta.

187 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen

188 On huomautettava, että suhteellisuusperiaatteen mukaan toimielinten toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista niillä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa, eli silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten

rajoittava, eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (asia C-180/96, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 5.5.1998, Kok., s. I-2265, 96 kohta ja asia T-30/05, Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomio 12.9.2007, 223 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

189 Menettelyissä, jotka komissio on pannut vireille määrätäkseen seuraamuksen kilpailusääntöjen rikkomisista, kyseisen periaatteen soveltaminen merkitsee sitä, että sakot eivät saa olla suhteettomia tavoiteltuihin päämääriin nähden eli kyseisten sääntöjen noudattamiseen nähden ja että yritykselle kilpailua koskevan rikkomisen perusteella määrätyn sakon määrän on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, kun tätä arvioidaan kokonaisuutena ottamalla huomioon muun muassa rikkomisen vakavuus (ks. vastaavasti edellä 188 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomio 12.9.2007, 223 ja 224 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Suhteellisuusperiaate merkitsee erityisesti sitä, että komission on vahvistettava sakko suhteessa rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi huomioon otettuihin seikkoihin ja että sen on tässä tapauksessa sovellettava näitä seikkoja johdonmukaisesti ja objektiivisesti perustellulla tavalla (asia T-43/02, Jungbunzlauer v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3435, 226–228 kohta ja asia T-446/05, Amann & Söhne ja Cousin Filterie v. komissio, tuomio 28.4.2010, Kok., s. II-1255, 171 kohta).

190 Ensinnäkin väitteestä, joka koskee sakon suhteettomuutta asianomaisilla markkinoilla tehtyjen ostojen kokonaisarvoon nähden, on todettava, ettei asetuksesta N:o 1/2003 eikä suuntaviivoista ilmene, että sakkojen määrä on vahvistettava suoraan vaikutuksen kohteena olleiden markkinoiden koon perustella, koska kyseinen tekijä ei ole pakollinen vaan vain yksi merkityksellisistä tekijöistä arvioitaessa rikkomisen vakavuutta (asia C-407/04 P, Dalmine v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok., s. I-829, 132 kohta ja edellä 114 kohdassa mainittu aisa Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomio 3.9.2009, 55 kohta). Kyseiset säännökset eivät siis sellaisinaan edellytä komissiota ottamaan huomioon tuotemarkkinoiden pientä kokoa (ks. vastaavasti asia T-322/01, Roquette Frères v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3137, 148 kohta).

191 Kuten edellä 139 kohdassa on kuitenkin korostettu, oikeuskäytännön mukaan komission on rikkomisen vakavuutta arvioitaessa otettava huomioon monia tekijöitä, joiden luonne ja merkitys vaihtelevat kyseessä olevan rikkomistyypin ja asianomaisen rikkomisen erityisolosuhteiden mukaan. Ei voida sulkea pois, että näihin tekijöihin, jotka osoittavat rikkomisen vakavuutta, voi kuulua tapauksen mukaan merkityksellisten tuotemarkkinoiden koko (edellä 115 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 120 kohta ja edellä 146 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 267 kohta).

192 Vaikka markkinoiden koko voi olla seikka, joka on otettava huomioon rikkomisen vakavuutta todettaessa, sen merkitys siis vaihtelee asianomaisen rikkomistyypin ja asianomaisen rikkomisen erityisolosuhteiden mukaan.

193 Käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin rikkomistyypistä todettava, että kyseisellä kartellilla pyrittiin muun muassa vahvistamaan yhdessä jalostajien maksamat hinnat raakatupakasta sekä jakamaan raakatupakan toimittajat ja määrät. Tällaiset menettelytavat ovat suuntaviivoissa tarkoitettuja ”hintakartellin” tyyppisiä horisontaalisia rajoituksia ja näin ollen laadultaan ”erittäin vakavia” rikkomisia. Suuntaviivoissa määrätään tämän tyyppisille kartelleille, jotka luokitellaan oikeuskäytännössä kilpailusääntöjen selviksi rikkomisiksi tai erittäin vakaviksi rikkomisiksi, koska ne vaikuttavat suoraan kyseisillä markkinoilla vallitsevan kilpailun olennaisiin parametreihin (ks. edellä 137 kohta), seuraamuksesta, jonka laskentapohjan vähimmäismäärä on yli 20 miljoonaa euroa.

194 Toiseksi on todettava asianomaisen rikkomisen erityisolosuhteista, että relevanttien markkinoiden koko ei ollut millään tavalla merkityksetön, koska riidanalaisen päätöksen 366 perustelukappaleesta ilmenee, että raakatupakan tuotanto Italiassa merkitsi 38:aa prosenttia unionin kiintiötuotannosta. Lisäksi riidanalaisen päätöksen alaviitteestä 290 ilmenee, että koska kartelli koski myös ostoja ”kolmansilta pakkaajilta”

eli välittäjiltä, jotka ostavat itse raakatupakkaa tuottajilta ja suorittavat tupakan ensimmäisen käsittelyn, se koski ostoja, joiden arvo ylitti pelkän Italiassa tuotetun raakatupakan ostojen arvon.

195 Transcatab ei siis voi väittää, että sen sakko on suhteeton asianomaisilla markkinoilla suoritettujen ostojen kokonaisarvoon nähden.

196 Toiseksi siitä väitteestä, jonka mukaan sakko on suhteeton Transcatabin asianomaisilla markkinoilla suorittamien ostojen arvoon nähden, on ensinnäkin huomautettava, ettei sovellettava oikeus sisällä yleisesti sovellettavaa periaatetta, jonka mukaan seuraamuksen olisi oltava oikeassa suhteessa yritykselle asianomaisilla markkinoilla kertyneeseen liikevaihtoon nähden (ks. edellä 146 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 277 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

197 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sakon suuruuden määrittämiseksi on sallittua ottaa huomioon yhtä hyvin yrityksen kokonaisliikevaihto, joka osoittaa – vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti – yrityksen kokoa ja taloudellista vahvuutta, kuin se osa liikevaihdosta, joka kertyy kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevien tavaroiden myynnistä ja joka on näin ollen omiaan osoittamaan rikkomisen laajuutta. Kummallekaan näistä luvuista ei pidä antaa sellaista merkitystä, joka olisi suhteeton verrattuna muihin arvioinnissa huomioon otettaviin seikkoihin, ja sakon asianmukaisen määrän vahvistaminen ei näin ollen voi olla pelkän kokonaisliikevaihtoon perustuvan laskelman tulos. Näin on erityisesti silloin, kun kyseiset tavarat muodostavat ainoastaan vähäisen osan kokonaisliikevaihdosta (ks. edellä 115 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique diffusion française ym. v. komissio, tuomion 121 kohta; edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 243 kohta ja yhdistetyt asiat C-322/07 P, C-327/07 P ja C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler ym. v. komissio, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7191, 114 kohta).

198 On kuitenkin todettava, kuten edellä 40–43 kohdasta ilmenee, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä vahvistanut sakon määrän kullakin yrityksellä niillä markkinoilla, joilla rikkominen on tapahtunut, olleen, kyseisen tuotteen ostoina ilmaistun markkinaosuuden mukaan. Ostojen arvo asianomaisilla markkinoilla on siis ollut se kriteeri, joka on otettu huomioon määritettäessä sakon määrää käsiteltävässä asiassa.

199 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että siltä osin kuin lopullisen sakon määrä ei ylitä 10:tä prosenttia asianomaisen yrityksen kokonaisliikevaihdosta kilpailusääntöjen rikkomisen viimeisenä vuonna, sitä ei voida pitää suhteettomana pelkästään sillä perusteella, että se ylittää kyseisiltä markkinoilta saadun liikevaihdon (ks. vastaavasti asia T-224/00, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 9.7.2003, Kok., s. II-2597, 200 kohta).

200 Kuten edellä 160 ja 193 kohdassa on lisäksi todettu, kyseessä oleva rikkominen koski menettelytapoja, jotka ovat suuntaviivoissa tarkoitettuja ”hintakartellin” tyyppisiä horisontaalisia rajoituksia ja näin ollen laadultaan ”erittäin vakavia” rikkomisia. Tämän tyyppisten erityisen vakavien kartellien osalta on suuntaviivojen mukaan mahdollista määrätä seuraamus, jonka laskentapohjan vähimmäismäärä on yli 20 miljoonaa euroa. Riidanalaisen päätöksen 376 perustelukappaleesta kuitenkin ilmenee, että Transcatabille määrätyn sakon laskentapohja on määrältään selvästi pienempi kuin se summa, jonka komissio olisi voinut suuntaviivojen mukaan määrätä erittäin vakavista rikkomisista. Transcatab ei tässä yhteydessä voi väittää, että sille määrätty sakko on suhteeton relevanttien markkinoiden väitettyyn pieneen kokoon ja sen viitemarkkinoilta vuosittain tekemien ostojen kokonaismäärään nähden.

201 Lopuksi on todettava kantajan vuoden 2006 suuntaviivojen perusteella esittämästä väitteestä, että – kuten Transcatab itsekin myöntää – kyseiset suuntaviivat eivät olleet sovellettavissa tämän oikeudenkäyntiasian taustalla oleviin tosiseikkoihin (ks. vastaavasti asia C-413/08 P, Lafarge v. komissio, tuomio 17.6.2010, Kok., s. I-5361, 108 kohta).

– Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaaminen

202 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan ainoastaan, jos toisiinsa rinnastettavia tilanteita kohdellaan eri tavalla tai jos erilaisia tilanteita kohdellaan samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (asia 106/83, Sermide, tuomio 13.12.1984, Kok., s. 4209, 28 kohta ja edellä 158 kohdassa mainittu asia Hoechst v. komissio, tuomion 79 kohta).

203 On myös huomautettava, kuten edellä 162 kohdassa on todettu, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission päätöskäytäntö ei kuulu kilpailuoikeuden alalla sakkoihin sovellettaviin oikeussääntöihin ja komissiolla on sakkojen suuruuden määrittämisessä laaja harkintavalta eivätkä sitä sido sen aikaisemmat arvioinnit.

204 Pelkästään se, että komissio on aiemmassa päätöskäytännössään katsonut, että jokin käytös vastasi tietynmääräistä sakkoa, ei merkitse, että sen olisi tehtävä samanlainen arviointi myöhemmässä päätöksessä (ks. asia T-329/01, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3255, 110 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

205 Käsiteltävässä asiassa on siis katsottava, että se, että Transcatab pelkästään vetoaa Espanjan raakatupakka-alasta tehtyyn päätökseen, ei voi menestyä, koska komission ei tarvinnut arvioida käsiteltävää asiaa samalla tavalla (ks. vastaavasti edellä 162 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 19.3.2009, 83 kohta).

206 Nimenomaisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamisesta käsiteltävässä asiassa on korostettava, että komission muilla päätöksillä sakoista on periaatteessa vain ohjeellinen luonne varsinkin, kun näiden muiden päätösten olosuhteet eivät ole samat kuin kyseisessä päätöksessä (edellä 204 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006, 112 kohta). Vaikka käsiteltävässä asiassa on totta, että Espanjan raakatupakka-alaa koskevan asian ja käsiteltävän asian välillä on tiettyjä vastaavuuksia, niiden välillä on kuitenkin merkittäviä eroja, joita ei voida jättää huomiotta. Yhtäältä näet on selvää, että Espanjan markkinat olivat laajuudeltaan ja tärkeydeltään pienemmät kuin Italian markkinat. Toisaalta kyseistä alaa sääntelevät kansalliset oikeussäännöt olivat erilaisia (ks. tarkemmin jäljempänä 317 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

207 Kun otetaan huomioon nämä vähäistä merkittävämmät erot, komissiolla oli kuitenkin oikeus ja se oli jopa velvollinen käsittelemään eri tavalla näitä kahta tapausta seuraamuksen määrittämisessä. Transcatab ei siis voi pätevästi vedota komission päätökseen Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa osoittaakseen, että käsiteltävässä asiassa on loukattu yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

– Luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen

208 On huomautettava oikeuskäytännöstä ilmenevän, että oikeus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä. Hallintoelimen on ensiksikin täytynyt antaa asianomaiselle täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja, jotka on antanut toimivaltainen ja luotettava taho. Näiden vakuuttelujen on toiseksi oltava sellaisia, että ne saavat aikaan perustellun odotuksen sen henkilön mielessä, jolle ne on osoitettu. Vakuuttelujen täytyy kolmanneksi olla sovellettavien

normien mukaisia (ks. asia T-145/06, Omya v. komissio, tuomio 4.2.2009, Kok., s. II-145, 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. myös vastaavasti asia T-13/03, Nintendo ja Nintendo of Europe v. komissio, tuomio 30.4.2009, Kok., s. II-947, 203 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

209 Käsiteltävässä asiassa on todettava, ettei ensimmäinen oikeuskäytännössä asetettu edellytys ole täyttynyt. Oikeuskäytännöstä näet ilmenee, että sakkojen määrän määrittämisessä komissiolla on laaja harkintavalta, joten talouden toimijat eivät voi perustaa perusteltua luottamusta tällaisten määrien määrittämiseen (ks. edellä 204 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006, 109 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Transcatabin vetoamaa Espanjan raakatupakka-alaa koskevaa ennakkoratkaisua ei siten voida pitää sellaisena, että Transcatabille olisi sen perusteella annettu edellä olevassa kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuja täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja.

210 Lisäksi on todettava, että komissio teki päätöksen Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa vuoden 2004 lokakuussa eli yli kaksi vuotta sen jälkeen, kun Transcatab teki sakon määrän alentamista koskevan hakemuksensa yhteistyötiedonannon nojalla. Transcatab ei näin ollen voi väittää, että se toimi sakon määrän vahvistamisesta mainitussa asiassa syntyneen perustellun luottamuksen perusteella.

211 Edellä esitetyn perusteella toisen kanneperusteen toinen osa on hylättävä kokonaisuudessaan.

Toisen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista seuraamuksen varoittavuutta ja Transcatabin taloudellista tilannetta huomioon otettaessa

Asianosaisten lausumat

212 Transcatab riitauttaa kertoimen soveltamisen vahvistettaessa sakon laskentapohjaa. Se kiistää ensinnäkin kyseisen soveltamisen lähtökohdan eli sen emoyhtiön, Alliance Onen, saattamisen vastuuseen rikkomisesta.

213 Se väittää toiseksi, että varoittava vaikutus olisi käsiteltävässä asiassa voitu saada aikaan kerrointa soveltamatta ja vahvistamalla sakon laskentapohja alemmaksi kuin mitä komissio on tehnyt.

214 Se katsoo kolmanneksi, että komission olisi suhteellisuusperiaatteen nojalla pitänyt mukauttaa sakon määrää ottamalla huomioon Transcatabin epävarma taloudellinen tilanne ja sen toiminnan jatkumiseen kohdistuneet riskit. Transcatabille on näet vuosina 1995–2002 kertynyt huomattavia tappioita, ja sen on ollut pakko hakeutua selvitystilaan komission määräämän sakon takia. Transcatab ei myöskään enää toimi Italian markkinoilla, eikä se enää toiminut markkinoilla myöskään riidanalaisen päätöksen tekoajankohtana, joten varoittavaan vaikutukseen ei sen osalta olisi ollut mitään tarvetta. Käsiteltävässä asiassa ei olisi myöskään ollut mitään niin kutsuttujen ”monituotteiden” tuotannon varoittavaa vaikutusta koskevaa lisävaatimusta. Se väittää lopuksi, että myös vuoden 2006 suuntaviivoissa viitataan yrityksen kykyyn maksaa sakko, ja niissä otetaan siten huomioon yrityksen taloudellisen toimintakyvyn vaarantumisen riski.

215 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

216 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa säädettyjen seuraamusten tarkoituksena on päättää lainvastaiset toiminnat ja estää niiden uudistaminen. Tästä seuraa, että varoittava vaikutus muodostaa sakolla tavoitellun päämäärän (ks. vastaavasti asia T-15/02, BASF v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok., s. II-497, 218 ja 219 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 103 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 30.9.2009, 150 kohta).

217 Tarve taata sakon varoittava vaikutus edellyttää, että sakon määrää mukautetaan niin, että voidaan ottaa huomioon sakon tavoiteltu vaikutus sen kohteena olevaan yritykseen, jotta sakko ei olisi merkityksetön tai päinvastoin liiallinen muun muassa kyseisen yrityksen taloudelliseen kapasiteettiin nähden, niiden vaatimusten mukaisesti, jotka perustuvat yhtäältä tarpeeseen taata sakon tehokkuus ja toisaalta suhteellisuusperiaatteen noudattamiseen (asia T-279/02, Degussa v. komissio, tuomio 5.4.2006, Kok., s. II-897, 283 kohta; asia T-410/03, Hoechst v. komissio, tuomio 18.6.2008, Kok., s. II-881, 379 kohta ja edellä 103 kohdassa mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 30.9.2009, 154 kohta). Vaikka tarve varmistaa, että sakolla on riittävä varoittava vaikutus, on oikeutettu tavoite, johon komissiolla on oikeus pyrkiä, kun se vahvistaa sakon määrää, komission on kuitenkin noudatettava yleisiä oikeusperiaatteita ja etenkin suhteellisuusperiaatetta paitsi sakon laskentapohjaa määritettäessä myös silloin, kun kyseistä laskentapohjaa korotetaan tarkoituksena varmistaa, että sakolla on riittävä varoittava vaikutus (em. asia Degussa v. komissio, tuomion 316 kohta).

218 Varoittava tavoite mainitaan suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdassa, joka koskee rikkomisten vakavuutta. Kyseisen kohdan neljännessä alakohdassa todetaan tarkemmin sanoen, että on tarpeen ”määrittää sakon määrä tasolle, joka on riittävän varoittava”. Komissio on käsiteltävässä asiassa perustellut riidanalaisen päätöksen 374 ja 375 perustelukappaleessa tarvetta soveltaa kerrointa 1,25 halusta varmistaa Transcatabille määrätyn sakon riittävän varoittava vaikutus, koska se katsoi, että Transcatab

kuului monikansalliseen konserniin, joka on yhtenä tupakan maailman tärkeimmistä jälleenmyyjistä taloudellisesti ja rahoituksellisesti huomattavan vahva ja joka toimii tupakkateollisuudessa eri tasoilla ja erilaisilla maantieteellisillä markkinoilla.

219 Ensimmäiseksi väitteestä, joka koskee kertoimen soveltamisen lähtökohtaa, jona oli Transcatabin emoyhtiön, Alliance Onen, saattaminen vastuuseen rikkomisesta, on riittävää todeta ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä päätellyn, että komissio on perustellusti ollut sitä mieltä, että Alliance Onen oli katsottava olevan yhteisvastuussa rikkomisesta, johon Transcatab oli syyllistynyt (ks. ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa). Kyseinen väite ei näin ollen voi menestyä.

220 Toiseksi on todettava Transcatabin väitteestä, jonka mukaan 10 miljoonan euron suuruinen laskentapohja on jo riittävän varoittava, että Transcatab ei tue millään tavalla väitettään siitä, että jos sakon määrä olisi määritetty ilman varoittavaan vaikutukseen liittyvää kerrointa, se olisi ollut riittävä varmistamaan sakolle tällaisen vaikutuksen (ks. vastaavasti edellä 201 kohdassa mainittu asia Lafarge v. komissio, tuomion 107 kohta).

221 Transcatab väittää, ettei komissio ole ottanut huomioon sen epävarmaa taloudellista tilannetta ja loukannut siten suhteellisuusperiaatetta soveltaessaan siihen kerrointa, ja tästä on kolmanneksi aluksi huomautettava, että oikeuskäytännön mukaan on niin, että koska varoittavan vaikutuksen tavoite koskee yritysten toimintaa unionissa, varoittavaa vaikutusta on arvioitava ottaen huomioon useita seikkoja eikä pelkästään kyseessä olevan yrityksen erityistilannetta (asia T-12/03, Itochu v. komissio, tuomio 30.4.2009, Kok., s. II-883, 93 kohta; ks. myös vastaavasti asia C-289/04 P, Showa Denko v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok., s. I-5859, 23 kohta ja edellä 189 kohdassa mainittu asia Jungbunzlauer v. komissio, tuomion 300 kohta).

222 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissio ei myöskään ole velvollinen ottamaan sakon suuruutta määrittäessään huomioon yrityksen rahoitusvajetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen (edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 327 kohta; asia C-308/04 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok., s. I-5977, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-452/05, BST v. komissio, tuomio 28.4.2010, Kok., s. II-1373, 95 kohta).

223 Transcatab ei siten voi riitauttaa kertoimen soveltamista varoittavassa tarkoituksessa nojautumalla siihen, että sille on aiheutunut tappioita kartellin täytäntöönpanokauden aikana, minkä vuoksi se ei ole enää menettelyn aloittamisen jälkeen toiminut markkinoilla, joita kartelli koskee. Kun lisäksi otetaan huomioon se, että Transcatab kuuluu monikansalliseen konserniin, joka on taloudellisesti ja rahoituksellisesti huomattavan vahva, ja se, että sen emoyhtiön on katsottu olevan vastuussa rikkomisesta, kertoimen soveltamista kyseisen konsernin kokonaisliikevaihdon perusteella vahvistettuun määrään ei voida pitää sellaisena, että sakko olisi sen johdosta suhteeton.

224 Lisäksi on todettava, että Transcatab ei ole käsiteltävässä asiassa näyttänyt hallinnollisen menettelyn aikana eikä unionin yleisessä tuomioistuimessa toteen väitettään, jonka mukaan sen olisi ollut pakko hakeutua selvitystilaan sen vuoksi, että komissio aloitti kyseisen tutkinnan ja suunnitteli sakon määräämistä. On myös huomautettava, että toimielimen toimenpiteen johtaminen tietyn yrityksen konkurssiin tai selvitystilaan ei sellaisenaan ole unionin oikeuden mukaan kiellettyä. Vaikka yrityksen selvitystilaan asettamisella kyseisessä oikeudellisessa muodossaan voidaan vahingoittaa omistajien, osakkeenomistajien tai osakkaiden taloudellisia etuja, se ei näet merkitse kuitenkaan sitä, että myös yrityksen edustamat henkilöstöä sekä aineellisia ja aineettomia tekijöitä koskevat seikat menettäisivät arvonsa (ks. yhdistetyt asiat T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. II-1181, 372 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

225 Väitteestä, joka koskee varoittavaa vaikutusta koskevaa lisävaatimusta sellaisten yritysten osalta, joiden tuotanto on niin kutsuttua ”monituotteiden” tuotantoa, on todettava, ettei riidanalaisessa päätöksessä viitata tällaiseen vaatimukseen, joten kyseinen väite on käsiteltävässä asiassa merkityksetön. Lopuksi vuoden 2006 suuntaviivoja koskevasta väitteestä on jo todettu, ettei suuntaviivoja voitu soveltaa käsiteltävän oikeudenkäyntiasian taustalla oleviin tosiseikkoihin (ks. edellä 201 kohta).

226 Edellä esitetyn perusteella toisen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä ja toinen kanneperuste on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

3. *Kolmas kanneperuste, joka koskee sakon perusmäärän vahvistamista*

Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee sakon määrän virheellistä korottamista rikkomisen keston perusteella

Asianosaisten lausumat

227 Transcatab riitauttaa ensinnäkin sen, että sakon laskentapohjaa on korotettu 60 prosentilla sen toteamuksen perusteella, että jalostajat olivat osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen kuuden vuoden ja neljän kuukauden ajan. Komissio ei näet ole ottanut huomioon sitä, että vuosina 1999–2002 raakatupakan Italian markkinoilla tehdyt sopimukset olivat suurelta osiltaan Unitabin ja APTI:n välisiä toimialakohtaisia sopimuksia. Komission olisi siis pitänyt sakkoa määrittäessään

tehdä ero vuosina 1995–1998 ja niiden vuosina 1999–2002 omaksuttujen menettelytapojen välillä, joista vastuu kuului yksinomaan APTI:lle. Komissio on lisäksi itse korostanut, että APTI oli yksin vastuussa päätöksistään (riidanalaisen päätöksen 253 perustelukappale). Komission olisi siten pitänyt ainakin olla korottamatta sakkoa kyseisiltä kolmelta vuodelta.

228 Erityisesti riidanalaisen päätöksen 152 ja 154 perustelukappaleesta sekä tietyistä asiakirja-aineistoon liitetyistä asiakirjoista ilmenee, että jalostajien välisiä yhteydenottoja oli ollut jo vuodesta 1998 lukien toimialakohtaisten sopimusten yhteydessä niiden valmistelemiseksi. Tällaisia jalostajien välisiä kokouksia on tämän jälkeen jatkettu koko sen ajanjakson ajan, jolloin APTI oli vastuussa toimialakohtaisten sopimusten neuvottelemisesta Unitabin kanssa. Transcatab viittaa erityisesti riidanalaisen päätöksen 104, 143, 151–153, 158 ja 165 perustelukappaleeseen. Vuoden 1999 osalta ainoastaan riidanalaisen päätöksen 158 ja 159 perustelukappale eivät koske suoraan toimialakohtaisia sopimuksia. Ne koskevat niitä kuitenkin välillisesti. Jopa vuoden 1999 jälkeen jalostajien väliset yhteydenotot tapahtuivat aina määrittelemällä yhteinen kanta, josta APTI:ssä oli tarkoitus pitää kiinni. Transcatab mainitsee esimerkkinä riidanalaisen päätöksen 199 ja 212 perustelukappaleen tai Cogentabin – APTI:n ja Unitabin perustama yhteenliittymä – avulla tavoiteltujen päämäärien yhteydessä riidanalaisen päätöksen 187–189, 191 ja 208 perustelukappaleen. Toimialakohtaisten sopimusten ulkopuoliset jalostajien yhteydenotot koskivat joka tapauksessa ainoastaan tiettyjä markkinoihin liittyviä näkökohtia, ja ne saivat konkreettisen muodon ensisijaisesti pelkissä tietojenvaihdoissa.

229 Transcatab on toiseksi näyttänyt mielestään toisen kanneperusteen yhteydessä toteen, ettei kartelli vaikuttanut markkinoihin ja ettei se ollut voinut aiheuttaa vahinkoa kuluttajille. Suuntaviivojen mukaan pitkäaikaisista rikkomisista seuraavan korotuksen tavoitteena on kuitenkin nimenomaan ”määrä[tä] seuraamuksia rajoituksista, jotka ovat aiheuttaneet jatkuvia haitallisia vaikutuksia kuluttajille”. Tästä seuraa, että kun komissio on soveltanut automaattisesti 10 prosentin vuosittaista korotusta ottamatta

huomioon tilannetta konkreettisessa tapauksessa, se on tehnyt virheen soveltaessaan kriteereitä, jotka se on itse vahvistanut sakon määrän laskemiseksi.

230 Komissio vaatii hylkäämään Transcatabin väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Sakon määrän korottaminen sopimuksen keston perusteella

231 On huomautettava, että oikeuskäytännön mukaan EY 81 artiklan 1 kohdan rikkominen voi johtua paitsi yksittäisestä toimenpiteestä, myös useista toimenpiteistä tai jopa jatkuvasta käyttäytymisestä (edellä 90 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 81 kohta). Kun eri toimenpiteet kuuluvat kokonaissuunnitelmaan, koska niillä on sama tavoite vääristää kilpailua yhteismarkkinoiden sisällä, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu näistä toimenpiteistä sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioiden (edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 258 kohta).

232 Kun todetut sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat ovat niiden samanlaisen tarkoituksen perusteella osa säännöllisesti järjestettyjen kokousten sekä hintatavoitteiden ja kiintiöiden vahvistamista koskevia järjestelmiä ja kun nämä järjestelmät ovat puolestaan osa niitä toimenpiteitä, joita kyseiset yritykset toteuttivat pyrkiessään yhteen ainoaan taloudelliseen päämäärään eli hintakehityksen vääristämiseen, olisi keinotekoista jakaa tämä jatkuva käyttäytyminen, jolla oli yksi ainoa päämäärä, pitämällä sitä useina erillisinä kilpailusääntöjen rikkomisina, kun kyseessä sitä vastoin oli sekä sopimuksina että yhdenmukaistettuina menettelytapoina

asteittain ilmennyt yhtenä kokonaisuutena pidettävä kilpailusääntöjen rikkominen (ks. vastaavasti edellä 222 kohdassa mainittu asia BST v. komissio, tuomion 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

233 Käsiteltävässä asiassa komissio on riidanalaisessa päätöksessä katsonut, eikä Transcatab ole sitä tässä kiistänyt, että jalostajien menettelytavat merkitsivät yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista, koska ne olivat osa kokonaissuunnitelmaa, jossa määriteltiin ostoille markkinoilla omaksuttavat menettelytavat, joilla pyritään samaan kilpailua rajoittavaan tavoitteeseen ja samaan taloudelliseen päämäärään eli normaalin hintakehityksen vääristymiseen raakatupakan markkinoilla ja hankintojen valvomiseen jakamalla ne. Komissio on erityisesti korostanut, eikä Transcatab ole sitä tältä osin riitauttanut, että kartellilla on ollut samat tavoitteet sen koko olemassaolon ajan ja sillä on ollut sama rakenne ajan mittaan sekä samat toimintamekanismit (riidanalaisen päätöksen 264–269 perustelukappale).

234 Komissio on myös todennut, eikä Transcatab ole sitä tässä kiistänyt, että vuoden 1999 jälkeen jalostajat järjestäytyivät toimialakohtaisten sopimusten ulkopuolella tapahtuvan yhteensovittamisen rinnalla yhteen APTI:n käyttäytymisen määrittämiseksi ja että kyseinen yhteensovittaminen merkitsi näiden vuosien kuluessa merkittävää tekijää jalostajien kartellin strategiassa (ks. riidanalaisen päätöksen 244 perustelukappale). APTI:n kokousten valmistelemisella pyrittiin siten samaan kilpailua rajoittavaan tavoitteeseen kuin jalostajien välisten sopimusten tekemisellä eli normaalin hintakehityksen vääristymiseen raakatupakan markkinoilla.

235 Koska kyseisiä arviointeja ei ollut riitautettu, komissio saattoi jopa siinä tilanteessa, että – kuten Transcatab väittää – jalostajien välisillä kokouksilla oli vuodesta 1999 lukien ollut ainoastaan APTI:n kokouksia alustava ja valmisteleva luonne, katsoa

kuitenkin perustellusti, että osallistuminen näihin kokouksiin kuului yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, koska se oli todennut, että jalostajien välinen yhteen sovittaminen APTI:n käyttäytymisen määrittämiseksi muodosti osan kartellin strategiaa ja kuului sen yhden ja saman tavoitteen piiriin, johon jalostajat olivat pyrkineet ennen vuotta 1999.

236 Vaikka näin ollen oletetaan, kuten Transcatab väittää, että jalostajien menettelytavat olivat vuoden 1999 jälkeen olleet yksinomaan APTI:n kokouksia alustavia ja valmistelevia, tällä seikalla ei kuitenkaan ole mitään vaikutusta rikkomisen kestoon, joten komissio olisi myös tässä hypoteettisessa tapauksessa voinut kuitenkin katsoa, että rikkominen, johon jalostajat olivat syyllistyneet, oli kestänyt noin kuusi vuotta ja neljä kuukautta. Transcatabin väitteellä siitä, että jalostajien menettelytavoilla on vuosina 1999–2002 ollut yksinomaan toimialakohtaisten sopimusten laatimista valmisteleva luonne, ei voi olla mitään vaikutusta riidanalaisen päätöksen laillisuuteen, joten sitä on pidettävä tehottomana.

237 Tätä toteamusta ei voida riitauttaa väitteellä, jonka mukaan komissio on katsonut, että juuri APTI:n eikä sen jäsenten oli katsottava olevan vastuussa sen menettelytavoista (ks. riidanalaisen päätöksen 253 perustelukappale). APTI:n menettelytavat muodostavat näet eri rikkomisen kuin se, johon jalostajat, jotka pyrkivät omaan kilpailua rajoittavaan tavoitteeseen, syyllistyivät, vaikka ne osuvatkin osittain yhteen jalostajien tavoitteleman kilpailua rajoittavan tavoitteen kanssa (ks. riidanalaisen päätöksen 270–273 perustelukappale). Transcatab ei ole riitauttanut tätä toteamusta.

238 On joka tapauksessa huomautettava, ettei käsiteltävä väite pidä myöskään paikkaansa.

239 Ensinnäkin Transcatab myöntää itse nimenomaisesti kirjelmissään, että asianomaisena ajanjaksona on ollut jalostajien välisiä ”toimialakohtaisten sopimusten ulkopuolisia” yhteydenottoja, jotka ovat koskeneet ”tiettyjä markkinoihin liittyviä näkökohtia” ja joiden yhteydessä on vaihdettu arkaluonteisia tietoja. Transcatab toteaa myös, että mainittuna aikana ”suurin osa” Italian raakatupakkamarkkinoilla tehdyistä sopimuksista on ollut Unitabin ja APTI:n välisiä toimialakohtaisia sopimuksia, ja tämän toteamuksen perusteella voidaan ymmärtää, että kyseisenä aikana jalostajien välillä on ollut myös muita sopimuksia toimialakohtaisia sopimuksia koskevien yhteydenottojen ohella.

240 Toiseksi riidanalaisesta päätöksestä ja asiakirja-aineistosta ilmenee, että mainittuna aikana jalostajien väliset yhteydenotot ovat olleet paljon muuta kuin pelkkiä alustavia tapaamisia, joilla pyrittiin omaksumaan yhteinen toimintalinja APTI:ssä toimialakohtaisten sopimusten neuvottelemista varten. Tässä yhteydessä on huomautettava, että 16.3.1988 annetun legge n° 88 sulle norme sugli accordi interprofessionali e sui contratti di coltivazione e vendita dei prodotti agricoli -nimisen lain (toimialakohtaisia sopimuksia sekä viljelysopimuksia ja maataloustuotteiden myyntisopimuksia koskevasta sääntelystä annettu laki nro 88; GURI nro 69, 23.3.1988; jäljempänä laki nro 88/88) mukaan toimialakohtaiset sopimukset koskivat viljelysopimuksiin sisällytettävien vähimmäishintojen vahvistamista (ks. riidanalaisen päätöksen 68 ja 253 perustelukappale), kun taas jalostajien välisten sopimusten kohde oli paljon laajempi, koska kartellissa oli sovittu muun muassa toimitusten enimmäishintojen tai keskimääräisten hintojen vahvistamisesta, tupakkamääristä, jotka kunkin jalostajan oli tarkoitus ostaa, ja vastaavista hankintalähteistä (riidanalaisen päätöksen 363 perustelukappale).

241 Useista riidanalaiseen päätökseen ja asiakirja-aineistoon sisältyvistä seikoista kuitenkin ilmenee, että jopa vuodesta 1999 alkaen jalostajien välisissä yhteydenotoissa on ollut kyse paljon muustakin kuin pelkästään APTI:n kannan yhteen sovittamisesta toimialakohtaisten sopimusten laatimista varten.

242 Esimerkiksi riidanalaisen päätöksen 186 perustelukappaleesta ilmenee siten, että jalostajat tekivät komission mukaan vuoden 1999 lokakuussa salaisen sopimuksen, jonka sisältö ja muoto muistuttivat erittäin suurelta osin Villa Graziolin vuoden 1998 syyskuussa tekemää sopimusta (ks. riidanalaisen päätöksen 142 perustelukappale). Kyseisellä sopimuksella, joka on liitetty vastineeseen, pyrittiin lähtökohtaisesti vahvistamaan raakatupakan (Burley ja Bright) ostohinnat ”kolmansilta pakkaajilta”, osoittamaan ”kolmannet pakkaajat” määriteltyine määrineen kullekin jalostajalle ja boikotoimaan ”kolmansia pakkaajia”, jotka eivät olleet liittyneet Cogentabiin (ks. riidanalaisen päätöksen 186 perustelukappale).

243 Lisäksi riidanalaisen päätöksen 202–204 perustelukappaleesta ilmenee, että jalostajien välistä yhteensovittamista jatkettiin vuonna 2000. Transcatab ei kuitenkaan ole osoittanut, että kyseinen yhteensovittaminen koski yksinomaan APTI:ssä omaksuttavia kantoja. Riidanalaisen päätöksen 204 perustelukappaleesta ilmenee sitä vastoin, että jalostajat olivat tavanneet 21.9.2000 ottaakseen jalostajien välillä käyttöön yhteensovittamismekanismin ostoista vastaavien johtajien tasolla.

244 Myös riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappaleesta ilmenee, että Deltafinan, Dimonin ja Transcatabin toimitusjohtajien ja ostoista vastaavien johtajien välillä järjestettiin 14.9.2001 kokous, jonka esityslistalla oli APTI:n ja Unitabin välisen toimialakohtaisen sopimuksen lisäksi myös mainittujen yritysten väliset keskinäiset suhteet, ”kolmansilta pakkaajilta” tehtävät ostot, suhteet Romana Tabacchiin ja tulevaisuutta varten omaksuttavat strategiat.

245 Kaikki nämä esimerkit osoittavat, että jalostajien väliset yhteydenotot eivät vuosina 1999–2002 koskeneet yksinomaan toimialakohtaisia sopimuksia, kuten Transcatab väittää, ja että kyseisenä aikana jalostajien välinen kartelli toimi sitä vastoin edelleen toimialakohtaisten sopimusten rinnalla. Transcatab ei myöskään ole osoittanut, että

komissio olisi tehnyt virheen, koska tämä ei katsonut, että vuosina 1999–2002 jalostajien menettelytavoilla yksinomaan alustettiin toimialakohtaisten sopimusten tekemistä.

246 Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että Transcatabin kanneperusteen tämän osan yhteydessä esittämä ensimmäinen väite on hylättävä.

– Kuluttajille aiheutuneen haitan puuttuminen

247 Transcatabin väitteellä siitä, että komissio on tehnyt virheen 10 prosentin suuruisen vuosittaisen korotuksen osalta siksi, ettei kuluttajille ole aiheutunut rikkomisesta haittaa, ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista perustaa.

248 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklasta ja suuntaviivojen 1 kohdan B alakohdan kolmannesta alakohdasta, joihin Transcatab on vedonnut, ei ensinnäkään voida päätellä, että niiden mukaan sakon määrän korottaminen pitkäaikaisissa rikkomisissa edellyttäisi jatkuvien haitallisten vaikutusten aiheutumista kuluttajille. Siinä suuntaviivojen kohdassa, johon Transcatab vetoaa, pyritään yleisin sanankäänteinen perustelemaan suuntaviivoissa vahvistettua sakkoja koskevaa toimintalinjaa ja etenkin muutoksia aikaisempaan käytäntöön nähden. Transcatab ei siis voi perustaa väitettään suuntaviivojen kyseiseen säännökseen.

249 Toisin kuin Transcatab väittää, ei toiseksi ole osoitettu, ettei kartelli ole vaikuttanut markkinoihin, eikä siis sitäkään vähemmän, ettei sillä ole ollut kielteisiä vaikutuksia kuluttajiin. Niiden tietojen perusteella, joihin Trancatab on toisen kanneperusteen yhteydessä vedonnut, ei näet voida näyttää toteen tällaista vaikutusten puuttumista, koska niihin ovat voineet vaikuttaa muut tekijät (ks. mm. edellä 168 kohta). Se, että

kartelli on kestänyt useamman vuoden ajan, osoittaa lisäksi, että jalostajat eivät katsoneet, että kartelli oli tarpeeton ja että sillä ei ollut vaikutuksia. Transcatabin väitteen lähtökohta on siis virheellinen.

250 Edellä esitetyn perusteella kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmannen kanneperusteen toinen osa, joka koskee ne bis in idem -periaatteen loukkaamista ja perustelujen puuttumista

Asianosaisten lausumat

251 Transcatab väittää komission loukanneen ne bis in idem -periaatetta. Komissio on riidanalaisessa päätöksessä katsonut, että yksinomaan APTI:n oli katsottava olevan vastuussa toimialakohtaisten sopimusten tekemisestä vuosina 1999–2001. Koska komissio ei kuitenkaan ole tehnyt eroa vuosien 1995 ja 1998 välisen ajanjakson ja vuosien 1999 ja 2001 välisen ajanjakson välillä, se on saattanut jalostajat vastuuseen toimialakohtaisten sopimusten yhteydessä omaksutuista menettelytavoista, joiden se oli jo katsonut olevan yksinomaan APTI:n vastuulla.

252 Käsiteltävässä asiassa APTI:n syyksi luetut tosiseikat ja Transcatabin syyksi vuosina 1999–2002 luetut tosiseikat ovat samoja, koska jalostajien välisillä kyseisenä aikana pidetyillä kokouksilla alustettiin APTI:n kokouksia. Lisäksi rikkomiseen syyllistynyt

henkilö on sama, koska on selvää, että toimialajärjestöt ovat ilmaus niiden jäsenistä. Komissio on siten määrännyt seuraamuksen jalostajille kaksi kertaa samasta rikkomisesta. Jalostajille on Transcatabin mukaan määrätty ensin seuraamus APTI:n jäseninä ja tämän jälkeen yksilöllisesti. Tämä on johtanut liiallisen sakon määräämiseen jalostajille ja myös perustelujen puuttumiseen riidanalaisesta päätöksestä tältä osin.

253 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

254 Alustavasti on huomautettava, että ne bis in idem -periaate, joka vahvistetaan myös 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklassa, on unionin oikeuden perusperiaate, jonka noudattamisen tuomioistuin varmistaa. Kilpailuoikeuteen liittyvissä asioissa tämä periaate estää sen, että komissio tuomitsee yrityksen uudelleen kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä tai ryhtyy uudelleen toimenpiteisiin sitä vastaan sellaisen kilpailunvastaisen käyttäytymisen takia, josta sille on jo määrätty seuraamus tai jonka osalta sellaisella aiemmalla komission päätöksellä, johon ei enää voida hakea muutosta, on jo todettu, ettei se ole vastuussa siitä (asia T-224/00, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 9.7.2003, Kok., s. II-2597, 85 ja 86 kohta ja edellä 224 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomion 130 ja 131 kohta). Ne bis in idem -periaatteen soveltaminen edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä: tosiseikkojen, sääntöjen rikkojan ja suojellun oikeudellisen intressin on oltava samat. Tämän periaatteen mukaan seuraamusten määrääminen samalle henkilölle useamman kuin yhden kerran samasta lainvastaisesta käyttäytymisestä saman oikeushyvän suojelemiseksi on siten kiellettyä (edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 338 kohta ja yhdistetyt asiat T-217/03 ja T-245/03, FNCBV ym. v. komissio, tuomio 13.12.2006, Kok., s. II-4987, 340 kohta).

255 Käsiteltävässä asiassa ensimmäinen edellytys, joka koskee samoja tosiseikkoja, ei ole täyttynyt. Vaikka näet oletetaan, että niistä erilaisista kilpailua rajoittavista menettelytavoista, joista jalostajia moititaan ja joihin kuuluu etenkin yhteen sovittaminen APTI:n käyttäytymisen määrittämiseksi (riidanalaisen päätöksen 244 perustelukappale), ja siitä käyttäytymisestä, josta APTI:tä arvostellaan, eli sen kannan määrittäminen, jonka se omaksuisi hintaneuvotteluissa toimialakohtaisten sopimusten tekemiseksi Unitabin kanssa (riidanalaisen päätöksen 253 ja 254 perustelukappale), tietty osa on päällekkäistä, on kuitenkin todettava, että kyse on kahdesta erilaisesta käyttäytymisestä. Päätöksen tekemistä alustava yhteensovittaminen eroaa näet varsinaisen päätöksen tekemisestä.

256 Kuten tämän kanneperusteen ensimmäisen osan yhteydessä on lisäksi todettu, jalostajien välinen yhteen sovittaminen APTI:n käyttäytymisen määrittämiseksi oli osa laajempaa jalostajien välisen kartellin strategiaa, josta se muodosti olennaisen tekijän (ks. riidanalaisen päätöksen 244 perustelukappale). Tässä on myös huomautettava komission esittäneen riidanalaisessa päätöksessä selkeästi ja täsmällisesti, että APTI:lle ja jalostajille määrättiin seuraamus eri rikkomisista (ks. APTI:n osalta riidanalaisen päätöksen 253, 254 ja 270–273 perustelukappale ja jalostajien osalta 240–252 ja 264–269 perustelukappale).

257 Transcatab ei siis voi väittää, että jalostajia vastaan ja APTI:tä vastaan on esitetty samat tosiseikat.

258 Toisesta edellytyksestä eli siitä, että sääntöjen rikkoja on sama, on todettava, ettei myöskään se ole täyttynyt käsiteltävässä asiassa. Vaikka näet Transcatab on APTI:n jäsen, kyse on kahdesta eri yksiköstä, koska APTI:llä on Transcatabiin nähden itsenäinen ja erillinen oikeushenkilöllisyys, tarkoitus ja tavoitteet (ks. vastaavasti edellä 254 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat FNCBV ym. v. komissio, tuomion 128 kohta).

259 Tästä seuraa, että tosiseikat ja sääntöjen rikkoja eivät tässä tapauksessa ole samat siltä osin kuin riidanalaisessa päätöksessä ei määrätä seuraamusta toistetusti samoille yksiköille tai samoille henkilöille samoista tosiseikoista. Näin ollen on pääteltävä, ettei ne bis in idem -periaatetta ole loukattu.

260 Perustelujen puutteellisuutta koskevasta väitteestä on huomautettava, että koska menettelytavat, joista jalostajia moititaan, ja menettelytavat, joista APTI:tä moititaan, ovat eri oikeudellisten yksikköjen täytäntöön panemia erilaisia menettelytapoja, komissiolla ei ollut velvollisuutta esittää ne bis in idem -periaatteen soveltamista koskevia perusteluja. Komissio ei ole myöskään sekoittanut riidanalaisessa päätöksessä toisiinsa APTI:n ja jalostajien vastuuta. Erityisesti edellä 174 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella on todettava, että edellä 256 kohdassa mainituista perustelukappaleista ilmenee selkeästi ja yksiselitteisesti komission tässä yhteydessä omaksuma päättely siten, että Transcatabille selviävät sen osalta toteutetun toimenpiteen syyt ja että unionin yleinen tuomioistuin voi tutkia kyseisen toimenpiteen laillisuuden.

261 Edellä esitetyn perusteella tämä osa on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmannen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista

Asianosaisten lausumat

262 Transcatab väittää toissijaisesti, että tehdessään sopimuksen maanviljelijöiden kanssa jalostajat olivat olleet vakuuttuneita toimivansa kansallisen lainsäädännön ja erityisesti lain nro 88/88 sekä toimialakohtaisten sopimusten rajoissa. Komissio on

myöntänyt toimialakohtaisten sopimusten osalta, että sovellettavat oikeussäännöt saattoivat aiheuttaa huomattavaa epävarmuutta APTI:n käytäntöjen laillisuudesta. Se on tästä syystä määrännyt APTI:lle ainoastaan 1 000 euron suuruisen symbolisen sakon. Transcatab pohtii sitä, miksei samaa päättelyä ole sovellettu siihen, vaikka useat todisteet osoittavat, että jalostajien riidanalaiset menettelytavat vuosina 1999–2002 liittyvät lähes yksinomaan esisopimuksiin, joilla pyritään määrittämään yhteinen kanta APTI:ssä. APTI:n ja Transcatabin käyttäytymisen erilainen arvioiminen johtaa sen mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen.

263 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

264 On huomautettava, kuten edellä 202 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan ainoastaan, jos toisiinsa rinnastettavia tilanteita kohdellaan eri tavalla tai jos erilaisia tilanteita kohdellaan samalla tavalla, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua.

265 Käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin korostettava, kuten tämän kanneperusteen toisen osan yhteydessä on jo todettu (ks. edellä 256 kohta), että jalostajille ja APTI:lle on määrätty seuraamukset eri rikkomisista (ks. vastaavasti riidanalaisen päätöksen 240–252, 253 ja 254 perustelukappale).

266 Erityisesti vuodesta 1999 alkaneesta ajanjaksosta riidanalaisesta päätöksestä ilmenee kuitenkin, että jalostajille on määrätty seuraamuksia eräistä kilpailunvastaisista menettelytavoista, jotka ovat osa samaa kartellistrategiaa, joka aloitettiin jo ennen vuotta 1999. Jalostajille on siten määrätty seuraamuksia sekä niiden hintojen yhteen sovittamisesta toimialakohtaisten sopimusten ulkopuolella että rinnakkaisesta yhteensovittamistoiminnasta, jolla pyrittiin määrittämään APTI:n käyttäytyminen (ks. mm. riidanalaisen päätöksen 244 perustelukappale).

267 APTI:n on sitä vastoin katsottu olevan vastuussa ainoastaan menettelytavoista, jotka liittyvät toimialakohtaisten sopimusten tekemiseen. Komission mielestä APTI:n ei voitu katsoa olevan vastuussa jalostajien yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta, koska komission asiakirjoissa ei ollut mitään seikkaa, joka osoittaisi, että kyseinen yhteenliittymä olisi hyväksynyt jalostajien täytäntöön paneman kokonaisvaltaisen suunnitelman, jolla oli tarkoitus sovittaa yhteen kaikki niiden menettelytavat ostoissa, tai että se olisi ollut tietoinen siitä (riidanalaisen päätöksen 270 ja 271 perustelukappale).

268 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee toiseksi, että jopa vuoden 1999 jälkeen jalostajien välisen kartellin ulottuvuus oli lain nro 88/88 soveltamisalaa (ks. myös edellä 240–245 kohta) paljon laajempi. Transcatab ei siis voi väittää, että oikeudelliset säännöt olisivat perustelleet sen, että jalostajiin sovelletaan APTI:lle määrätyn kaltaista symbolista sakkoa (ks. tästä jäljempänä 298–311 kohdassa esitetyt seikat).

269 Tämän perusteella on pääteltävä, että jalostajien ja etenkin Transcatabin tilanne sekä APTI:n tilanne vuosia 1999–2002 koskevissa rikkomisissa eivät ole toisiinsa rinnastettavissa. Transcatab ei siis voi vedota yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen.

270 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella kolmas kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

4. *Neljäs kanneperuste, joka koskee tiettyjä lieventäviä olosuhteita*

Neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, ettei kartellia ole pantu täytäntöön

Asianosaisten lausumat

271 Transcatab moittii aluksi komissiota siitä, ettei tämä ole ottanut sen osalta huomioon suuntaviivojen 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa vahvistettua lieventävää olosuhdetta, joka koskee sitä, ettei rikkomusta koskevia sopimuksia tai menettelytapoja ole käytännössä sovellettu. Se väittää jo osoittaneensa toisen kanneperusteen ensimmäisen osan yhteydessä, etteivät jalostajat olleet panneet täytäntöön suurinta osaa sopimuksistaan. Tämä toteamus ilmenee siitä, ettei kyseisillä sopimuksilla ole ollut vaikutuksia markkinoihin.

272 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

273 Ensinnäkin on muistutettava oikeuskäytännöstä ilmenevän, että suuntaviivojen 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa vahvistettu lieventävä olosuhde, joka koskee sitä, ettei rikkomusta koskevia sopimuksia tai menettelytapoja ole käytännössä sovellettu, perustuu kunkin yrityksen omaan käyttäytymiseen. Näin ollen kyseistä lieventävää

olosuhdetta arvioitaessa huomioon ei ole otettava vaikutuksia, joita aiheutuu rikkomisesta kokonaisuutena, sillä nämä on otettava huomioon punnittaessa rikkomisen todellista vaikutusta markkinoihin, jotta voitaisiin arvioida rikkomisen vakavuutta (suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäinen alakohta), vaan huomioon on otettava kunkin yrityksen oma käyttäytyminen sen tutkimiseksi, mikä on kunkin yrityksen osuuden suhteellinen vakavuus (edellä 148 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 384 kohta ja edellä 146 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 178 kohta).

274 Näin ollen Transcatab ei voi perustaa komission kyseistä lieventävää olosuhdetta huomioon otettaessa tekemää virhettä siihen, ettei rikkominen ole käytännössä vaikuttanut hintoihin.

275 Toiseksi on joka tapauksessa myös huomautettava oikeuskäytännön mukaan olevan niin, että jotta rikkomiseen osallistuneisiin voitaisiin soveltaa suuntaviivojen 3 kohdan toista luetelmakohtaa, niiden on osoitettava, että ne ovat ryhtyneet kilpailemaan, tai ainakin, että ne ovat selvästi ja huomattavasti rikkoneet velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa, ja etteivät ne ole näkyvästi liittyneet sopimukseen ja tällä tavoin kannustaneet muita yrityksiä kyseisen kartellin täytäntöönpanoon (asia T-50/00, Dalmine v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2395, 292 kohta ja vastaavasti asia T-26/02, Daiichi Pharmaceutical v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok., s. II-713, 113 kohta).

276 Transcatab ei kuitenkaan käsiteltävässä asiassa väitä vastustaneensa selvästi ja huomattavasti kyseisen kartellin täytäntöönpanoa siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa. Se ei siis voi vedota komission virheeseen siltä osin kuin komissio ei ole ottanut sen osalta huomioon kyseistä lieventävää olosuhdetta.

277 Lopuksi on vielä todettava yhtäältä, että komissio on riidanalaisen päätöksen 383 perustelukappaleessa todennut, että kartelli oli pantu täytäntöön, ja toisaalta, että kun Transcatab itse väittää, että ”suurta osaa” sopimuksista ei ollut pantu täytäntöön, se myöntää, että kyseessä olevat kartellit on ainakin osittain pantu täytäntöön (ks. edellä 239 kohta).

278 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperusteen osa on hylättävä.

Neljännen kanneperusteen toinen osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, että riidanalaiset toiminnot on lopetettu ennen kuin komissio ryhtyi toimenpiteisiin

Asianosaisten lausumat

279 Transcatab moittii komissiota siitä, ettei tämä ole tunnustanut sen kohdalla suuntaviivojen 3 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa esitettyä lieventävää olosuhdetta, joka koskee rikkomisten lopettamista heti komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen.

280 Ensinnäkin suuntaviivojen mukaan kyseisen lieventävän olosuhteen tunnustaminen ei liity millään tavalla rikkomisen kutakuinkin vakavaan luonteeseen siten, että kyseistä olosuhdetta on sovellettu myös vakavien ja erittäin vakavien rikkomisten suhteen. Transcatab ei toiseksi ole komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen käyttäytynyt tavalla, jonka voitaisiin katsoa merkitsevän kilpailusääntöjen rikkomista. Komissio on kolmanneksi jättänyt ottamatta huomioon raakatupakka-alan erityispiirteet. Neljänneksi kyseisen lieventävän olosuhteen huomioon ottamatta jättäminen perustuu sakkoja koskevan oikeuskäytännön suunnanmuutokseen, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on omaksunut yhdistetyissä asioissa T-71/03, T-74/03,

T-87/03 ja T-91/03, Tokai Carbon ym. v. komissio, 15.6.2005 antamassaan tuomiossa (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Kyseinen oikeuskäytännön tämän menettelyn alkamisen jälkeinen suunnanmuutos loukkaa kuitenkin Transcatabin luottamuksensuojaa, koska Transcatab odotti saavansa alennuksen sakosta, koska se oli lopettanut lainvastaisen käyttäytymisensä heti komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen.

281 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

282 On huomautettava, että suuntaviivojen 3 kohdan kolmannen luetelmakohdan mukaan komission vahvistamaa sakon perusmäärää voidaan alentaa, jos kilpailusääntöjen rikkomisesta syytetty yritys lopettaa rikkomisen heti komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen.

283 Oikeuskäytännön mukaan sakon alentaminen sillä perusteella, että kilpailusääntöjen rikkominen on lopetettu heti komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen, ei voi kuitenkaan olla automaattista, vaan se riippuu siitä, miten komissio on harkintavaltansa perusteella arvioinut yksittäistapaukseen liittyviä olosuhteita (ks. edellä 147 kohdassa mainittu asia Carbone-Lorraine v. komissio, tuomion 228 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Käsiteltävän asian olosuhteet saattavat siten johtaa siihen, ettei komissio alenna sakon perusmäärää laittomaan sopimukseen osallistuneen yrityksen hyväksi (edellä 162 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 19.3.2009, 148 kohta).

284 Unionin tuomioistuin on siten katsonut, että lieventävän olosuhteen hyväksi lukeminen sellaisissa tilanteissa, joissa yritys on osapuolena selvästi laittomassa sopimuksessa, jonka se tiesi muodostavan rikkomisen tai ei voinut olla tietämättä sitä, voisi houkutella yrityksiä jatkamaan salaista sopimusta niin kauan kuin mahdollista siinä toivossa, että niiden käyttäytymistä ei koskaan havaita, ja samalla tietäen, että jos niiden käyttäytyminen havaittaisiin, niiden sakkoa voitaisiin alentaa, kun ne lopettavat rikkomisen. Tällainen tunnustaminen veisi asetetulta sakolta kaiken ennalta ehkäisevän vaikutuksen ja aiheuttaisi haittaa EY 81 artiklan 1 kohdan tehokkaalle vaikutukselle (edellä 162 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 19.3.2009, 149 kohta). Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi jo nimenomaisesti katsonut, ettei tahallisen kilpailusääntöjen rikkomisen lopettamista voida pitää lieventävänä olosuhteena, kun se on johtunut siitä, että komissio on puuttunut asiaan (asia T-157/94, Ensidesa v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok., s. II-707, 498 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 229 kohta).

285 Käsiteltävässä asiassa kyseinen rikkominen koski salaista kartellia, jolla pyrittiin muun muassa hintojen vahvistamiseen sekä tavarantoimittajien ja ostettavien määrien jakamiseen. Kuten edellä 137 kohdassa on huomautettu, tämän tyyppinen kartelli on kielletty nimenomaisesti EY 81 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa, ja se on rikkominen, joka on oikeuskäytännössä luonnehdittu erittäin vakavaksi, koska se vaikuttaa suoraan kilpailun olennaisiin parametreihin asianomaisilla markkinoilla. Kuten edellä 170 kohdassa on huomautettu, jalostajat ovat lisäksi käsiteltävässä asiassa panneet tietoisesti täytäntöön ne kilpailua rajoittavat menettelytavat, joista niille on määrätty seuraamus, ja ne ovat useaan otteeseen sopineet toimenpiteistä, joilla on tarkoitus varmistaa kartellin tehokas täytäntöönpano.

286 Transcatab ei siis voi edellä 283 ja 284 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella väittää, että komissio on tehnyt virheen, koska se ei ole lukenut Transcatabin hyväksi lieventävää olosuhdetta, johon on vedottu.

287 Tätä johtopäätöstä ei voida kyseenalaistaa Transcatabin esittämillä erityisillä väitteillä.

288 Edellä mainitun oikeuskäytännön perusteella se, ettei Transcatab ei ole syyllistynyt lainvastaiseen käyttäytymiseen komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen, ei merkitse sitä, että komission on luettava sen hyväksi kyseinen lieventävä olosuhde. Myöskään alan erityispiirteet, kuten se, ettei Transcatabin vetoamalla tavalla ennakkotapauksia ollut olemassa, ja se, ettei alaa ole säännelty, eivät, vaikka niillä saattaakin mahdollisesti olla merkitystä arvioitaessa muita lieventäviä olosuhteita (ks. mm. tämän kanneperusteen kolmas ja viides osa), ole kuitenkaan merkityksellisiä tekijöitä sovellettaessa kyseessä olevaa lieventävää olosuhdetta.

289 Lopuksi on huomautettava luottamuksensuojan periaatteen väitetystä loukkaamisesta, kuten edellä 208 kohdassa on palautettu mieleen, että oikeuskäytännön mukaan oikeus vedota kyseiseen periaatteeseen edellyttää kolmen edellytyksen toteutumista. Hallintoelimen on ensiksikin täytynyt antaa asianomaiselle täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja, jotka on antanut toimivaltainen ja luotettava taho. Näiden vakuuttelujen on toiseksi oltava sellaisia, että ne saavat aikaan perustellun odotuksen sen henkilön mielessä, jolle ne on osoitettu. Annettujen vakuuttelujen täytyy kolmanneksi olla sovellettavien normien mukaisia (ks. edellä 208 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö).

290 Tästä on riittävää todeta, ettei ensimmäinen näistä edellytyksistä ole täyttynyt käsiteltävässä asiassa, koska Transcatab ei voi vedota mihinkään komission antamaan täsmälliseen, ehdottomaan ja yhtäpitävään takeeseen siitä, että se saisi alennuksen sakosta lopettamalla laittoman käyttäytymisensä heti komission ensimmäisten toimenpiteiden jälkeen.

291 Lisäksi on huomautettava, että pelkästään se, että komissio on aiemmassa päätöskäytännössään pitänyt tiettyjä tekijöitä lieventävinä olosuhteina sakon suuruutta määrättäessä, ei merkitse, että komission olisi arvioitava kysymystä samalla tavalla myöhemmässä päätöksessä (asia T-347/94, Mayr-Melnhof v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1751, 368 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia LR AF 1998 v. komissio, tuomion 337 kohta). Transcatab ei siis voi vedota siihen, että kyseistä lieventävää olosuhdetta on sovellettu muissa rikkomistapauksissa. Lisäksi edellä 280 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Tokai Carbon ym. vastaan komissio 15.6.2005 annettu tuomio, johon riidanalaisen päätöksen 382 perustelukappaleessa viitataan, ei merkitse millään tavalla oikeuskäytännön suunnanmuutosta, koska – kuten komissio on perustellusti huomauttanut – ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli jo nimenomaisesti ennen kyseistä tuomiota katsonut, että tahallisen kilpailusääntöjen rikkomisen lopettamista ei voida pitää lieventävänä olosuhteena, kun se on johtunut siitä, että komissio on puuttunut asiaan (asia T-156/94, Aristrain v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok., s. II-645, 138 kohta ja edellä 284 kohdassa mainittu asia Ensidesa v. komissio, tuomion 498 kohta). Näin ollen Transcatab ei voi tässä vedota perusteltuun luottamukseen.

292 Edellä esitetyn perusteella neljännen kanneperusteen toinen osa on siis hylättävä.

Neljännen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee lieventävää olosuhdetta, joka perustuu kohtuullisen epäilyn olemassaoloon kilpailua rajoittavan käyttäytymisen sääntöjenvastaisuudesta

293 Transcatab esittää käsiteltävän osan yhteydessä kaksi väitettä. Se vetoaa yhtäältä virheeseen siltä osin kuin komissio ei ole tunnustanut sen hyväksi lieventävää olosuhdetta, joka perustuu kohtuullisen epäilyn olemassaoloon kilpailua rajoittavan käyttäytymisen sääntöjenvastaisuudesta. Se vetoaa toisaalta yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen Espanjan raakatupakka-alaa koskevaan asiaan nähden.

Kohtuullisen epäilyn olemassaolo kilpailua rajoittavan käyttäytymisen sääntöjenvastaisuudesta

– Asianosaisten lausumat

294 Transcatab väittää ensiksi, että sekava eurooppalainen ja kansallinen oikeudellinen sääntely on johtanut kohtuulliseen epäilyyn raakatupakan jalostajien ja APTI:n toiminnan laillisuudesta Italiassa. Komission olisi näin ollen pitänyt ottaa sen osalta huomioon suuntaviivojen 3 kohdan neljännessä alakohdassa esitetty lieventävä olosuhde ja ainakin alentaa yksittäisille jalostajille määrätyn sakon määrää. Komissio ei ole perustellut sitä, miksi se hylkäsi Transcatabin hakemuksen kyseisen lieventävän olosuhteen tunnustamisesta.

295 Transcatab väittää erityisesti, että 4.4.1962 annetussa asetuksessa N:o 26 tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan (EYVL 1962, 30, s. 993) säädetään tietyin edellytyksin sellaisia sopimuksia koskevasta poikkeuksesta, jotka ovat tarpeen EY 33 artiklassa määrättyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Jalostajien välisiä sopimuksia on kuitenkin pidetty tarpeellisina EY 33 artiklassa määrättyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Kyseiset sopimukset ovat näet olleet tarpeen maataloustuotannon järkevän kehittymisen varmistamiseksi ja Italian markkinoiden vakauttamiseksi ja niiden toiminnan säilyttämiseksi. Niiden tehtävänä on ollut rajoittaa väliportaan toimijoiden tuloja ei niinkään maanviljelijöiden tuloja siten, että ne eivät alene vaan ne sitä vastoin nousevat. Transcatab väittää osoittaneensa, että kun otetaan huomioon käsiteltävän asian erityinen tosiseikasto, jalostajien välisillä sopimuksilla pyrittiin saavuttamaan EY 33 artiklassa vahvistetut tavoitteet. Kyseiset seikat sekä muut unionin toimenpiteet tupakka-alalla ovat johtaneet siihen, että jalostajilla on ollut kohtuullinen epäilys riidanalaisten menettelytapojen yhteensoveltuvuudesta kilpailusääntöjen kanssa.

296 Transcatabin mukaan myös kansallinen säännöstö ja etenkin laki nro 88/88 olivat omiaan aiheuttamaan huomattavaa epävarmuutta riidanalaisten menettelytapojen laillisuudesta. Komission olisi riidanalaisessa päätöksessä pitänyt ottaa kyseinen olosuhde huomioon jalostajien osalta samalla tavalla kuin se on tehnyt APTI:n ja Unitabin osalta, joille se on määrännyt 1 000 euron suuruisen symbolisen sakon.

297 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

298 Aluksi on huomautettava, että käsiteltävässä asiassa on kyse osallistumisesta horisontaaliseen kartelliin, jonka sen jäsenet ovat pitäneet salassa useiden vuosien ajan etenkin hintojen määrittämisen osalta. Kyse on siis EY 81 artiklan ilmeisestä ja erittäin vakavasta rikkomisesta. Kyseessä oleva yritys on lisäksi yksi Italian tärkeimmistä raakatupakan jalostajista, ja se kuuluu maailman yhteen kaikkein suurimpaan tupakanlehtien itsenäisten jälleenmyyjien konserniin. Kyse on siis yrityksestä, jolla on käytössä sellaiset aineelliset ja henkiset voimavarat, joiden avulla se pystyy arvioimaan sääntely-ympäristönsä ominaispiirteitä ja seurauksia, joita sen käyttäytymisestä saattoi tältä osin aiheutua etenkin kilpailusääntöjen kannalta katsottuna. Näin ollen ei voida kohtuullisesti väittää, ettei Transcatabilla voinut olla epäilyksiä käyttäytymisensä sääntöjenvastaisuudesta (ks. vastaavasti edellä 148 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 406 kohta ja edellä 147 kohdassa mainittu asia Carbone-Lorraine v. komissio, tuomion 229 kohta).

299 Ensinnäkin Transcatabin vetoamasta asetuksesta N:o 26 on erityisesti huomautettava, että mainitussa asetuksessa ja etenkin sen 2 artiklassa vahvistetaan EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamista koskeva poikkeus sellaisten EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden, joita ovat muun muassa raakatupakka, tuotantoa

tai kauppaa koskevien sopimusten, päätösten ja menettelyjen osalta, jotka kuuluvat olennaisena osana kansallisiin markkinoihin tai jotka ovat tarpeen EY 33 artiklassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

300 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että koska asetuksen N:o 26 2 artiklassa on kyse poikkeuksesta EY 81 artiklan 1 kohdan yleisesti sovellettavaan sääntöön, sitä on tulkittava suppeasti. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä, jossa tästä poikkeuksesta säädetään, sovelletaan ainoastaan, jos kyseisellä sopimuksella edistetään kaikkien EY 33 artiklassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamista. Lopuksi on niin, kuten asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen sanamuodosta seuraa, että kyseessä olevan sopimuksen on oltava ”tarpeen” näiden tavoitteiden toteuttamiseksi (ks. edellä 254 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat FNCBV ym. v. komissio, tuomion 199 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

301 Tästä on ensinnäkin todettava komission katsoneen riidanalaisen päätöksen 303–313 perustelukappaleessa nimenomaisesti, ettei asetuksen N:o 26 2 artiklassa säädettyjä poikkeuksia EY 81 artiklan 1 kohtaan voida soveltaa käsiteltävässä asiassa. Transcatab ei riitauta tätä arviointia eikä komission päätelmää siitä, vaan se väittää ainoastaan, että kyseisen säännöstön takia sille oli syntynyt kohtuullinen epäilys, joka komission olisi pitänyt ottaa huomioon.

302 Toiseksi on korostettava, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään erityisestä menettelystä, jonka nojalla komissio toteaa, mihin sopimuksiin 2 kohdassa säädettyjä poikkeuksia voidaan soveltaa. Kyseisessä menettelyssä komissio muun muassa kuulee jäsenvaltioita ja niitä yrityksiä tai yritysten yhteenliittymiä, joita asia koskee.

303 Mikään seikka asiakirja-aineistossa ei kuitenkaan osoita, että jalostajien sopimukset on ilmoitettu komissiolle poikkeuksen saamiseksi kyseisessä erityismenettelyssä. Transcatab ei myöskään väitä, että kyseiset sopimukset olisi ilmoitettu komissiolle. Eräistä Dimon Italian edustajien 4.4.2002 pidetyn APTI:n kokouksen (ks. edellä 4 kohta) aikana tekemistä muistiinpanoista ilmenee sitä vastoin nimenomaisesti, ettei mainittuja sopimuksia ollut ilmoitettu komissiolle, mitä Transcatab ei ole kiistänyt. Koska sopimuksia ei ollut ilmoitettu eikä erityismenettelyä aloitettu, Transcatab ei voi väittää, että jalostajilla oli olemassa epäilys siitä mahdollisuudesta, että niiden sopimukset kuuluvat asetuksessa N:o 26 säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan. Asetuksessa N:o 26 säädetyn kaltaisessa järjestelmässä ei myöskään ole mahdollista, että yksityiset toimijat saattaisivat luulla voivansa korvata komission arvioinnin omalla arvioinnillaan kaikkein soveltuvimmista keinoista saavuttaa EY 33 artiklassa vahvistetut tavoitteet ja tehdä siten laittomia aloitteita, joita perustellaan sillä, että niillä pyritään kyseisiin tavoitteisiin.

304 Kolmanneksi on todettava riidanalaisesta päätöksestä ilmenevän, että kartellin tavoite oli heti alusta alkaen selvästi kilpailua rajoittava (ks. esim. riidanalaisen päätöksen 111 perustelukappale). Käsiteltävän asian olosuhteista ei ilmene, eikä Transcatab ole myöskään sitä osoittanut, että jalostajat olisivat pyrkineet laittomilla sopimuksilla EY 33 artiklassa vahvistettuihin tavoitteisiin.

305 Unionin tuomioistuin on tältä osin katsonut, että toimivan kilpailun ylläpito maataloustuotemarkkinoilla kuuluu yhteisen maatalouspolitiikan ja kyseessä olevan alan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteisiin (ks. riidanalaisen päätöksen 311 perustelukappale ja asia C-137/00, Milk Marque ja National Farmers' Union, tuomio 9.9.2003, Kok., s. I-7975, 57 kohta). Transcatab ei siten voi väittää, että sellaisilla kilpailua selvästi rajoittavilla sopimuksilla, kuten käsiteltävässä asiassa jalostajien välisellä kartellilla, pyritään EY 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tavoitteisiin.

306 Kaikkien näiden seikkojen perusteella on pääteltävä, ettei Transcatab voi kohtuullisesti väittää, että sille on asetuksen N:o 26 takia syntynyt kohtuullinen epäilys kyseisen kartellin sääntöjenvastaisuudesta.

307 Toiseksi on huomautettava komission todenneen riidanalaisen päätöksen 323 perustelukappaleessa kansallisesta säännöstöstä, että jalostajien kartelli ei kuulunut lain nro 88/88 säännösten soveltamisalaan, koska sillä pyrittiin olennaisesti vahvistamaan toimitusten enimmäishinnat tai keskimääräiset hinnat sekä jakamaan määrät ja toimittajat, kun taas mainitun lain tavoitteena oli taata maanviljelijöille vähimmäishinnat.

308 Koska kartellin toiminnot eivät kuuluneet kansallisen säännöstön soveltamisalaan, jalostajilla ei siten voinut olla mainitun säännöstön perusteella epäilystä menettelytapojensa sääntöjenvastaisuudesta.

309 Edellä 298 kohdassa esitettyjen seikkojen valossa on siis pääteltävä, ettei komissio tehnyt virhettä, kun se ei alentanut sakon määrää kyseessä olevan lieventävän olosuhteen perusteella.

310 Vastauksessa esitetystä väitteestä, joka koskee väitettyä perustelujen puuttumista sen osalta, ettei kyseessä olevaa lieventävää olosuhdetta ole otettu huomioon, on huomautettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että vaikka komission on EY 253 artiklan nojalla perusteltava päätöksensä mainitsemalla tosiseikat, joista päätöksen perustelut riippuvat, sekä päätöksen tekemiseen johtaneet seikat, määräys ei velvoita komissiota esittämään kaikkia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joita hallinnollisen menettelyn aikana on käsitelty (edellä 173 kohdassa mainittu asia Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, tuomion 14 ja 15 kohta ja asia T-319/94, Fiskeby Board v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1331, 127 kohta).

311 Näin ollen ei ole mahdollista vedota siihen, ettei komissio ole riidanalaisen päätöksen lieventäviä olosuhteita koskevassa osassa selittänyt syitä, joiden takia se katsoi, ettei tiettyjä Transcatabin väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa tällä perusteella mainitsemia seikkoja ollut otettava huomioon. Lisäksi on todettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen 303–324 perustelukappaleessa arvioinut sekä asetuksen N:o 26 että kansallisen säännöstön vaikutusta.

Erilainen kohtelu Espanjan raakatupakka-alaa koskevaan asiaan nähden

– Asianosaisten lausumat

312 Transcatab väittää, että se, ettei komissio ottanut sen osalta huomioon kyseessä olevaa lieventävää olosuhdetta niinkin sekavassa oikeudellisessa asiayhteydessä, josta käsiteltävässä asiassa on kyse, on johtanut siihen, että italialaisia jalostajia ja espanjalaisia jalostajia on kohdeltu hyvin erilaisella tavalla. Riidanalaisen päätöksen perustelut ovat tältä osin selvästi epäjohdonmukaiset, koska niissä ei ole otettu huomioon tiettyjä seikkoja, jotka on otettu huomioon Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa, joka vastaa suurelta määrin käsiteltävää asiaa. Espanjan tapauksessa komissio on erityisesti katsonut, että oikeudellinen säännöstö ja hallituksen käyttäytyminen olivat omiaan johtamaan sellaiseen epävarmuuteen, että sen perusteella sakkoa oli oikeutettua alentaa 40 prosentilla ei pelkästään toimialakohtaisilta yhteenliittymiltä vaan tämän lisäksi myös yksittäisiltä jalostajilta.

313 Tässä tapauksessa komissio on sitä vastoin käytännössä katsoen samanlaisessa tilanteessa päätellyt, että jalostajien kartelli kuului täysimääräisesti EY 81 artiklan soveltamisalaan, koska sillä pyrittiin olennaisesti vahvistamaan toimituksille enimmäishinnat tai keskimääräiset hinnat, kun taas lailla nro 88/88 otettiin käyttöön vähimmäishinnat. Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa laissa on kuitenkin säädetty myös yksinomaan vähimmäishintojen vahvistamisesta.

314 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

315 Transcatab vetoaa käsiteltävässä väitteessä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen siltä osin kuin käsiteltävää asiaa vastaavassa tapauksessa eli etenkin Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa komissio on ottanut jalostajilla huomioon kyseessä olevan lieventävän olosuhteen.

316 Edellä 202 ja 264 kohdassa on tästä jo todettu, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan ainoastaan, jos toisiinsa rinnastettavia tilanteita kohdellaan eri tavalla tai jos erilaisia tilanteita kohdellaan samalla tavalla, ja jos tällainen kohtelu ei ole objektiivisesti perusteltua.

317 Käsiteltävässä asiassa kahden kyseessä olevan päätöksen vertailu siltä osin kuin on kyse kansallisen säännöstön vaikutuksesta riidanalaisiin menettelytapoihin osoittaa, että näitä kahta tilannetta luonnehtivat huomattavat erot. Erityisesti Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa tehdyn päätöksen 52 perustelukappaleesta ja sitä seuraavista perustelukappaleista, 349 perustelukappaleesta ja sitä seuraavista

perustelukappaleista, 426–429, 437 ja 438 perustelukappaleesta ilmenee, että viranomaisilla oli ollut Espanjassa merkittävä tehtävä neuvoteltaessa tuottajien ja jalostajien välisiä sopimuksia. Kyse oli ”julkisiksi” luonnehdituista neuvotteluista. Espanjassa oli jopa voimassa ”ministeriön omaksuma käytäntö, jonka mukaan osapuolille annettiin lupa neuvotella yhteisesti tupakan osto- ja myyntiehdoista, hinnat mukaan lukien, ja heitä jopa kannustettiin siihen” (Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa tehdyn päätöksen 60 perustelukappale). Komissio on tämän perusteella päätellyt, että ”tuottajien edustajien ja jalostajien edustajien välisissä julkisissa neuvotteluissa oli määritetty ainakin tietyissä määrin sisällöllinen asiayhteys (erityisesti siltä osin kuin on kyse tilaisuuksista neuvotella ja omaksua yhteinen kanta), jossa jalostajat olivat saattaneet sen yhteisen kannan lisäksi, jonka ne omaksuisivat julkisten neuvottelujen yhteydessä, kehittää salaisen strategiansa keskimääräisistä (korkeimmista) toimitushinnoista ja määristä” (Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa tehdyn päätöksen 438 perustelukappale). Komissio on pääosin tästä syystä alentanut espanjalaisille jalostajille määrättyjen sakkojen perusmäärää 40 prosentilla.

318 On kuitenkin todettava, ettei viranomaisilla ole ollut tällaista tehtävää jalostajien ja tuottajien välisissä neuvotteluissa nyt käsiteltävässä asiassa.

319 Transcatab ei siis voi väittää, että komissio on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska se ei ole ottanut huomioon kyseessä olevaa lieventävää olosuhdetta.

320 Lopuksi on todettava epäjohdonmukaisia perusteluja koskevasta väitteestä, että Transcatab vain viittaa hyvin yleisesti Espanjan raakatupakka-alaa koskevassa asiassa tehtyyn päätökseen, eikä se tarkenna niitä seikkoja, joita ei ole sen mielestä otettu huomioon riidanalaisessa päätöksessä ja joiden takia kyseisen päätöksen perustelut ovat epäjohdonmukaiset.

321 Neljännen kanneperusteen kolmas osa on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Neljännen kanneperusteen neljäs osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, että Transcatab on tehnyt todellista yhteistyötä menettelyssä

Asianosaisten lausumat

322 Transcatab väittää ensinnäkin, että komission olisi pitänyt ottaa sen osalta huomioon suuntaviivojen 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa vahvistettu lieventävä olosuhde, joka koskee yrityksen todellista yhteistyötä menettelyssä yhteistyötiedonannon soveltamisalan ulkopuolella. Se väittää, että sen yhteistyö komission kanssa oli täydellistä koko menettelyn ajan ja siinä on menty pidemmälle kuin mitä yhteistyötiedonannossa edellytetään. Se viittaa erityisesti sen toimitusjohtajan ja sen ostoista vastaavan johtajan vapaaehtoisiin lausuntoihin kartellin toiminnasta sekä sen tarkastuksen suorittaneiden komission virkamiesten kanssa tekemän yhteistyön myönteiseen kehittymiseen. Komissio on lisäksi jo eri ennakkotapauksissa alentanut sen sakon määrää, joka sillä on ollut alun perin tarkoitus määrätä, ottamalla huomiolla yrityksen yhteistyöhaluisen asenteen.

323 Transcatab väittää toiseksi, että kun komissio jätti ottamatta sen osalta huomioon mainitun lieventävän olosuhteen, vaikka se otti sen huomioon Deltafinan osalta, se loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Komissio alensi Deltafinan sakkoa 50 prosentilla tämän tekemän yhteistyön takia sen perusteella, ettei Deltafinalle ollut myönnetty mitään sakon alennusta yhteistyötiedonannon tarkoituksessa. Riidanalaisesta päätöksestä kuitenkin ilmenee, ettei Deltafina ole noudattanut yhteistyötiedonannon soveltamiseen perustuvia yhteistyövelvoitteitaan. Yritys, joka ei noudata yhteistyövelvoitettaan, on siten saanut sakostaan suuremman alennuksen kuin alennus, joka myönnettiin Transcatabille, joka sitä vastoin teki vakaata ja merkityksellisempää yhteistyötä kuin se, joka olisi ollut tiukasti katsoen tarpeen. Tällainen asenne tekee Transcatabin mukaan tyhjäksi yhteistyötiedonannon kannustavan vaikutuksen.

324 Transcatabin mukaan se, että Deltafina on tietoisesti loukannut yhteistyövelvoitettaan, ei tee sen tilanteesta poikkeuksellista. Transcatabin mukaan on siten olemassa kaksi mahdollisuutta: ensinnäkin yhteistyötiedonannon järjestelmää ja yhteistyöhön perustuvaa lieventävää olosuhdetta voidaan soveltaa samanaikaisesti, missä tapauksessa komissio on perustellusti alentanut Deltafinan sakon määrää mutta sen olisi pitänyt siis kaikella kohtuudella kohdella samalla tavalla Transcatabia, joka oli tehnyt vähintäänkin yhtä paljon yhteistyötä kuin Deltafina, tai toiseksi näitä kahta järjestelmää ei voida soveltaa samanaikaisesti, missä tapauksessa Deltafinan osalta ei käsiteltävässä asiassa voida ottaa huomioon lieventävää olosuhdetta, koska se oli ensimmäinen yritys, joka vetosi yhteistyötiedonannon soveltamiseen.

325 Transcatab vaatii toissijaisesti, että sille myönnetään sellainen ylimääräinen alennus sen sakosta, joka on vähintäänkin yhtä suuri kuin Deltafinalle sen täysimääräisen yhteistyön perusteella yhteistyötiedonantoa koskevan järjestelmän soveltamisalan ulkopuolella myönnetty alennus.

326 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

327 Transcatabin ensimmäisestä väitteestä on huomautettava, että suuntaviivojen 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan mukaan sakon perusmäärää voidaan alentaa yrityksen menettelyssä tekemän todellisen yhteistyön perusteella yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumattomissa tapauksissa.

328 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että kyseistä erityistä lieventävää olosuhdetta sovelletaan ainoastaan kilpailusääntöjen rikkomisiin, jotka eivät kuulu yhteistyötiedonannon soveltamisalaan (edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 380 kohta).

329 Tähän on huomautettava, että suuntaviivojen 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan soveltaminen ei saa johtaa siihen, ettei yhteistyötiedonannolla ole enää tehokasta vaikutusta. On näet todettava, että yhteistyötiedonannossa määritellään säännöt, joiden perusteella on mahdollista palkita yritykset, jotka osallistuvat tai ovat osallistuneet unioniin vaikuttaviin salaisiin kartelleihin, niiden tekemästä yhteistyöstä komission tutkinnassa. Mainitun tiedonannon sanamuodosta ja rakenteesta siis ilmenee, että yritykset voivat lähtökohtaisesti saada alennusta sakkoon niiden yhteistyön perusteella ainoastaan silloin, kun ne täyttävät mainitussa tiedonannossa tiukasti asetetut edellytykset.

330 Jotta yhteistyötiedonannon tehokas vaikutus voidaan säilyttää, komissio voi siis myöntää yritykselle alennuksen sakosta suuntaviivojen 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan perusteella ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Tämä on tilanne muun muassa silloin, kun yrityksen yhteistyöstä, jossa mennään pidemmälle kuin yrityksen lakiin perustuva yhteistyövelvollisuus edellyttää mutta joka ei kuitenkaan anna yritykselle oikeutta saada sakosta alennusta yhteistyötiedonannon perusteella, on ollut komissiolle objektiivista hyötyä.

331 Riidanalaisen päätöksen 493–498 perustelukappaleesta ilmenee käsiteltävässä asiassa, että komissio on yhteistyötiedonannon yhteydessä arvioinut Transcatabin esittämiä todisteita ja sen asennetta sekä yhteistyön kestoa koko menettelyn ajalta. Tästä on todettava, että komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä (asia C-328/05 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 88 kohta).

332 Koska Transcatab oli Mindon jälkeen toinen yritys, joka täytti yhteistyötiedonannossa asetetut edellytykset sakon määrän alentamiselle, komissio myönsi sille mainitun tiedonannon perusteella sen yhteistyötä arvioituaan 30 prosentin alennuksen sen sakosta eli alennuksen, joka on yhteistyötiedonannossa vahvistetun vaihteluvälin mukaan suurin alennus, joka alennuksen saamisen edellytykset täyttävälle toiselle yritykselle voidaan myöntää.

333 On siis todettava, että komissio on ottanut huomioon Transcatabin tekemän yhteistyön yhteistyötiedonannon perusteella. On lisäksi kiistatonta, että käsiteltävässä asiassa on kyse kartellista ja tämän vuoksi kilpailusääntöjen rikkomisesta, joka kuuluu kyseisen tiedonannon soveltamisalaan (ks. vastaavasti edellä 88 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 381 kohta).

334 Transcatab ei myöskään ole millään tavalla osoittanut, että käsiteltävässä asiassa olisi kyse sellaisista poikkeuksellisista tilanteista, jotka oikeuttavat ottamaan sen yhteistyön huomioon yhteistyötiedonannon soveltamisalan ulkopuolella ja soveltamaan siten suuntaviivojen 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa vahvistettua lieventävää olosuhdetta. Olosuhteet, joihin Transcatab on vedonnut ja joita ovat muun muassa vapaaehtoiset lausunnot tai sen yhteistyön myönteinen kehittyminen, eivät näet ole seikkoja, jotka voivat oikeuttaa ottamaan mainitun lieventävän olosuhteen huomioon käsiteltävässä asiassa.

335 Transcatabin toinen väite, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, kun otetaan huomioon mainitun lieventävän olosuhteen tunnustaminen Deltafinan hyväksi, ei myöskään voi menestyä.

336 On jo huomautettu, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan ainoastaan, jos toisiinsa rinnastettavia tilanteita kohdellaan eri tavalla tai jos erilaisia tilanteita kohdellaan samalla tavalla, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua (ks. edellä 202, 264 ja 316 kohta).

337 On kuitenkin todettava, ettei Deltafinan tilannetta voida käsiteltävässä asiassa rinnastaa Transcatabin tilanteeseen. Deltafina oli näet ensimmäinen yritys, joka otti yhteyttä komissioon ja pyysi immuniteettia yhteistyötiedonannon perusteella, kun taas Transcatab oli kolmas yritys, joka esitti komissiolle hakemuksen saman tiedonannon perusteella. Annettuaan Deltafinalle ehdollisen immuniteetin mainitun tiedonannon perusteella komissio päätti menettelyn lopussa olla myöntämälle Deltafinalle immuniteettia todettuaan, että Deltafina oli loukannut yhteistyövelvoitettaan, joka sitä sitoi immuniteetin hakijana. Komissio katsoi, ettei Deltafinalle voitu myöntää mitään alennusta sakosta yhteistyötiedonannon perusteella, jota ei sen mukaan voitu enää soveltaa Deltafinaan. Komissio katsoi juuri tästä syystä, että Deltafinan tilanteeseen liittyi sellaisia poikkeuksellisia ominaispiirteitä, jotka oikeuttivat myöntämään sille alennuksen kyseisen lieventävän olosuhteen perusteella.

338 Näistä seikoista ilmenee, että Deltafinan ja Transcatabin tilanteet olivat hyvin erilaisia siltä osin kuin on kyse niiden yhteistyön arvioinnista, joten Transcatab ei voi vedota yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen sen vuoksi, ettei komissio ole ottanut sen osalta huomioon lieventävää olosuhdetta, joka perustuu todelliseen yhteistyöhön hallinnollisen menettelyn kuluessa.

339 Neljännen kanneperusteen neljäs osa on siis hylättävä.

Neljännen kanneperusteen viides osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, ettei raakatupakan markkinoista ollut olemassa ennakkotapausta silloin, kun komissio aloitti tarkastuksensa

Asianosaisten lausumat

340 Transcatab väittää, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon lieventävänä olosuhteena se, että silloin, kun se aloitti menettelyn käsiteltävässä asiassa, raakatupakkamarkkinoista ei ollut vielä olemassa ennakkotapausta. Komissio on kieltäytynyt ottamasta huomioon kyseistä lieventävää olosuhdetta mainitsematta asiasta mitään riidanalaisessa päätöksessä, ja se on loukannut siten perusteluvelvollisuuttaan. Transcatab vetoaa kyseisen väitteensä tueksi useisiin ennakkotapauksiin.

341 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

342 Suuntaviivoissa ei mainita nimenomaisesti lieventävää olosuhdetta, joka koskee ennakkotapausten puuttumista niistä markkinoista, joita kilpailusääntöjen rikkominen koskee. Suuntaviivojen 3 kohdan viimeisessä luetelmakohdassa vahvistetaan kuitenkin komission mahdollisuus ottaa huomioon muut kuin edellä olevissa luetelmakohdissa mainitut olosuhteet alennuksen myöntämiseksi sakon perusmäärästä.

343 Tästä on muistutettava, että komissiolla on harkintavaltaa lieventävien olosuhteiden soveltamisessa (edellä 143 kohdassa mainittu asia Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomion 307 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi todennut, ettei komissiolla ole velvollisuutta lieventää sakkoja, kun se toimii ensimmäisen kerran tietyllä alalla (asia T-52/02, SNCZ v. komissio, tuomio 20.11.2005, Kok., s. II-5005, 84 kohta).

344 On kuitenkin todettava, ettei Transcatab ole osoittanut, mistä syystä komissio on tehnyt virheen, kun se ei ole katsonut, että sen olisi tupakka-alaa koskevan ennakkotapauksen puuttumisen vuoksi pitänyt alentaa Transcatabin sakkoa. Transcatab tyytyy yksinomaan viittaamaan joukkoon tapauksia, joissa komissio on sen mukaan ottanut lieventävänä olosuhteena huomioon sen, ettei EY 81 artiklaa ole vielä milloinkaan sovellettu sakon kohteena olevalla alalla.

345 Tästä on kuitenkin huomautettava, että pelkästään se, että komissio on aiemmassa päätöskäytännössään pitänyt tiettyjä tekijöitä lieventävinä olosuhteina sakon suuruutta määritettäessä, ei merkitse sitä, että komission olisi arvioitava kysymystä samalla tavalla myöhemmässä päätöksessä (edellä 291 kohdassa mainittu asia Mayr-Melnhof v. komissio, tuomion 368 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia LR AF 1998 v. komissio, tuomion 337 kohta).

346 Perustelujen puutteellisuutta koskevasta väitteestä edellä 310 ja 311 kohdassa on jo huomautettu, ettei EY 253 artikla velvoita komissiota esittämään kaikkia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joita hallinnollisen menettelyn aikana on käsitelty, ja ettei näin ollen ole mahdollista vedota siihen, ettei komissio ole lieventäviä olosuhteita koskevassa riidanalaisen päätöksen osassa selittänyt syitä, joiden vuoksi se katsoi, ettei sen tarvitse ottaa huomioon tiettyjä seikkoja, joihin Transcatab on tämän perusteella vedonnut.

347 Kyseisten seikkojen perusteella myös neljännen kanneperusteen viides osa on hylättävä.

Neljännen kanneperusteen kuudes osa, joka koskee Italian raakatupakka-alan sosiaalis-taloudellisia piirteitä ja kyseisen alan kriisiä

Asianosaisten lausumat

348 Transcatab väittää, että komission olisi pitänyt alentaa sakkoa suuntaviivojen 5 kohdan b alakohdan nojalla ottamalla huomioon Italian markkinoilla vallitseva kriisi ja paineet, jotka jalostajiin kohdistuivat välittäjien taholta ja laittomien toimintojen takia. Näinkin erityisen taloudellisen ja sosiaalisen asiayhteyden takia jalostusyritysten hengissä pitämiseksi olisi pitänyt toteuttaa toimenpiteitä. Useista asiakirjoista käyvät ilmi jalostajille aiheutuneet paineet ja niihin kohdistetut ”hirvittävät pelottelut ja uhkaukset”. Jalostajien toiminnalla on lisäksi vastattu vaatimukseen torjua väliportaan toimijoiden valtaa. Jalostajat ovat kyenneet vastaamaan tähän tilanteeseen ainoastaan sellaisten kartellien avulla, joilla on ollut todellinen varoittava vaikutus. Komission olisi pitänyt ottaa kyseinen tilanne huomioon myöntämällä sakosta alennuksen.

349 Transcatabille on lisäksi tarkasteltavana aikana aiheutunut, kuten muillekin Italiassa toimiville jalostajille, jatkuvia ja merkittäviä tappioita, ja se on asetettu selvitystilaan. Nämä toteamukset osoittavat, että kartelleilla on pyritty ainoastaan selviytymään alalla vallitsevasta kriisistä ja varmistamaan alan hengissä pysyminen.

350 Transcatab väittää, että komissio on [81] artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/C.38.279/F3 – Ranskalainen naudanliha) 2.4.2003 tehdyssä päätöksessä (EUVL L 209, s. 12, 180–185 perustelukappale) katsonut, että alan kriisi oikeutti alentamaan sakkoa 60 prosentilla. Relevanttien markkinoiden erityispiirteet on lisäksi otettu huomioon oikeuskäytännössä ja muissa ennakkotapauksissa. Transcatabin

mukaan suuntaviivojen 5 kohdan b alakohtaa ei myöskään ole sovellettava pelkästään poikkeustapauksissa. Ilmaisu ”on syytä tarkastella” osoittaa näet, ettei komissiolla ole harkintavaltaa siinä mainittujen seikkojen huomioon ottamisessa.

351 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

352 Oikeuskäytännöstä ilmenee, ettei komissio ole velvollinen pitämään asianomaisen alan heikkoa taloudellista tilaa lieventävänä olosuhteena (ks. edellä 224 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomio 29.4.2004, 345 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; asia T-64/02, Heubach v. komissio, tuomio 29.11.2005, Kok., s. II-5137, 139 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 227 kohta). On näet korostettu, että kartellit syntyvät yleensä silloin, kun ala joutuu vaikeuksiin. Jos Transcatabin päättely hyväksyttäisiin, sakkoa olisi siten alennettava lähes kaikkien kartellien osalta (ks. vastaavasti edellä 141 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomion 510 kohta; edellä 188 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomio 12.9.2007, 207 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 227 kohta).

353 On tosin totta, että rakenteellisia kriisejä on komission päätöskäytännössä pidetty silloin tällöin lieventävinä olosuhteina. Edellä olevassa kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan se, että komissio on aikaisemmissa asioissa ottanut huomioon alan taloudellisen tilanteen lieventävänä olosuhteena, ei kuitenkaan merkitse sitä, että sen olisi välttämättä noudatettava edelleen tätä käytäntöä (edellä 188 kohdassa mainittu

asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 208 kohta ja edellä 180 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 227 kohta).

354 Transcatab ei siis voi väittää, että komission olisi pitänyt alentaa sakon määrää Italian raakatupakkamarkkinoilla vallitsevan kriisin takia.

355 Lisäksi edellä 352 ja 353 kohdassa sekä edellä 162 ja 346 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella on katsottava, ettei viittauksella päätökseen 2003/600 ole merkitystä. On joka tapauksessa huomautettava komission selittäneen asianmukaisesti, että tilanne, jossa kyseinen päätös tehtiin, erosi huomattavasti käsiteltävästä asiasta, koska ranskalaisen naudanlihan tapauksessa moititulla toiminnalla vastattiin odottamattomaan kriisiin, joka johtui kysynnän dramaattisesta romahtamisesta sellaisten tekijöiden vuoksi, jotka olivat täysin riippumattomia alan taloudellisesta tilanteesta, kun taas käsiteltävässä asiassa alan vaikeudet olivat olleet olemassa jo pitkään ja ne olivat suurelta osin rakenteellisia.

356 Transcatab on väittänyt, että jalostajien toiminnalla on vastattu vaatimukseen torjua väliportaan toimijoiden valtaa, ja komissio on riidanalaisen päätöksen 289 ja 290 perustelukappaleessa selittänyt tältä osin ne syyt, joiden vuoksi se hylkäsi kyseisen väitteen. Se on erityisesti riidanalaisen päätöksen 289 perustelukappaleessa todennut perustellusti, ettei yritysten asiana ole ryhtyä EY 81 artiklan 1 kohdan vastaisiin toimenpiteisiin kompensoidakseen menettelytavat, joita ne pitävät virheellisesti tai oikeutetusti laittomina.

357 Lisäksi on todettava, ettei Transcatab ole näyttänyt toteen niitä ”hirvittäviä pelotteluita ja uhkauksia”, joiden kohteeksi se väittää joutuneensa. Kuten komissio näet huomauttaa, asiakirja-aineistoon kuuluva asiakirja nro 2573, johon Transcatab vetoaa, on ainoastaan Dimon Italian edustajien laatima pöytäkirja kokouksesta, joka pidettiin vuonna 1997 muun muassa Deltafinan, Transcatabin ja APTI:n välillä

kiintiön ulkopuolella tuotetusta tupakasta ja viranomaisten tarpeesta tehdä asianmukaiset aloitteet sen menekin varmistamiseksi. Kyseisessä asiakirjassa viitataan pelkästään mahdollisuuteen siitä, että maanviljelijät ryhtyvät esittämään vastalauseita alansa vaikeuksien vuoksi. Asiakirjasta ei kuitenkaan ilmene, että nämä mahdolliset vastalauseet, joiden todellisesta esittämisestä ei ole toimitettu mitään näyttöä, olisi välttämättä suunnattu jalostajiin. Pelkkä vastalauseiden olemassaolon mahdollisuus ei kuitenkaan ole omiaan muodostamaan sellaista poikkeuksellista kriisitilannetta, joka oikeuttaisi EY 81 artiklan vastaiset menettelytavat. Myöskään siinä parlamentin tutkintalautakunnan kertomuksessa, johon Transcatab vetoaa, ei ole mainittu mitään nimenomaista tosiseikkaa, joka liittyy laittomiin toimintoihin tupakkamarkkinoilla, eikä sillä siis ole merkitystä tässä asiayhteydessä.

358 Lopuksi on todettava, että väitettä Transcatabin taloudellisesta tilanteesta on tarkasteltu ja se on hylätty toisen kanneperusteen kolmannen osan yhteydessä.

359 Myös neljännen kanneperusteen kuudes osa ja näin ollen kyseinen kanneperuste kokonaisuudessaan on siis hylättävä.

5. *Viides kanneperuste, joka koskee yhteistyötiedonannon soveltamista*

Asianosaisten lausumat

360 Transcatab väittää ensimmäiseksi, että koska komissio katsoi, ettei yhteistyötiedonantoa voida soveltaa Deltafinaan, sen olisi pitänyt pitää Transcatabia ensimmäisenä yhtiönä, jolle myönnetään alennus sakosta.

361 Transcatab väittää toiseksi, ettei sille olisi pitänyt yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisen alakohdan perusteella määrätä seuraamusta sen vuosina 1999–2002 omaksumista menettelytavoista. Se oli näet ensimmäinen yritys, joka ilmoitti komissiolle kyseisenä aikana tehtyjen sopimusten olemassaolosta. Sen apu on ollut erittäin yksityiskohtaista, ratkaisevaa ja täydellistä. Ennen kuin Transcatab toimitti tietonsa, komissiolla oli käytettävinään ainoastaan muutamia Deltafinan ja Dimonin toimittamia tietoja. Transcatab mainitsee useita esimerkkejä kultakin vuodelta vuosina 1999–2002 toimitetuista tiedoista.

362 Transcatab on siten toimittanut kyseiseltä ajanjaksolta ”todisteita komissiolle aikaisemmin tuntemattomista tosiseikoista”, ja kyseiset tosiseikat ovat ”liittyneet suoraan – – kartellin vakavuuteen tai kestoon” yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla. Kyseisen alakohdan tarkoituksena on antaa komissiolle mahdollisuus kompensoida alennuksen prosenttimäärä, joka yritykseltä saattaa jäädä saamatta sen vuoksi, että se on ollut kilpailijoihinsa nähden myöhässä sen ajan vuoksi, jonka se on käyttänyt täydellisen ilmoituksen laatimiseen.

363 Komissio vaatii Transcatabin väitteiden hylkäämistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

Sakon alennukseen ensimmäiseksi oikeutetun yhtiön asema

364 On muistutettava, että kanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä, jotka unionin yleisen tuomioistuimen on tarvittaessa

otettava huomioon omasta aloitteestaan (ks. edellä 132 kohdassa mainittu asia Honeywell v. komissio, tuomion 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. myös vastaavasti asia C-176/06 P, Stadtwerke Schwäbisch Hall ym. v. komissio, tuomio 29.11.2007, 18 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

365 Kuten edellä 131 ja 132 kohdassa on huomautettu, Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava muun muassa ”oikeudenkäynnin kohde” ja ”yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista”. Lisäksi kyseisen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan ”asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin”. Näistä määräyksistä seuraa, että kaikki oikeudelliset perusteet, joita ei ole esitetty kannekirjelmässä riittävästi, on jätettävä tutkimatta. Kantajan oikeudellisia perusteita koskevan yhteenvedon on lisäksi oltava riittävän selkeä ja täsmällinen, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta unionin yleinen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin (asia T-145/98, ADT Projekt v. komissio, tuomio 24.2.2000, Kok., s. II-387, 66 kohta ja asia T-157/01, Danske Busvognmænd v. komissio, tuomio 16.3.2004, Kok., s. II-917, 45 kohta). Vastaavien vaatimusten on täytyttävä silloinkin, kun kanneperusteen tueksi esitetään väite (asia T-352/94, Mo och Domsjö v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1989, 333 kohta).

366 Lisäksi täysin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeusvarmuuden ja hyvän lainkäytön takaamiseksi kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmästä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi (edellä 132 kohdassa mainittu asia Honeywell v. komissio, tuomion 56 kohta). Kannekirjelmää voidaan tukea ja täydentää tietyiltä osin viittaamalla sen liitteenä olevien asiakirjojen kohtiin, mutta viittaamalla yleisluonteisesti joihinkin asiakirjoihin, vaikka ne olisivatkin kannekirjelmän liitteinä, ei korjata sitä, ettei kanteessa ole mainittu olennaisia oikeudellisia perusteita ja perusteluja, jotka siinä on edellä mainittujen määräysten mukaan esitettävä (asia T-154/98, Asia Motor France

ym. v. komissio, määräys 21.5.1999, Kok., s. II-1703, 49 kohta). Unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei myöskään ole etsiä ja tunnistaa liitteistä niitä perusteita ja väitteitä, joihin kanteen voitaisiin katsoa perustuvan, koska liitteillä on puhtaasti todistuksellinen ja täydentävä tehtävä (ks. asia T-151/05, NVV ym. v. komissio, tuomio 7.5.2009, Kok., s. II-1219, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

367 Käsiteltävässä asiassa nyt käsiteltävä väite on esitetty hyvin pääpiirteittäin, koska Transcatab on uhrannut siihen kanteessaan vain yhden lauseen.

368 Transcatab on suullisessa käsittelyssä myöntänyt, että väite on esitetty puutteellisesti, ja se on selvittänyt sen ulottuvuutta. Transcatab väittää lähinnä, että jos unionin yleisen tuomioistuimen olisi katsottava, ettei yhteistyötiedonantoa voida soveltaa Deltafinaan ja että Mindoa on näin ollen pidettävä Deltafinan sijasta ensimmäisenä yrityksenä, joka saa sakkoimmuniteetin, sitä olisi pitänyt tarkastella – eräänlaisen ”dominovaikutuksen” vuoksi – ensimmäisenä yrityksenä, joka saa alennuksen sakoista yhteistyötiedonannon 23 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan perusteella. Komission Transcatabille myöntämää sakon alennuksen määrää on siis korotettava.

369 Tähän on todettava, että Transcatabin väitteen hyväksyminen edellyttää, että Mindo on ensinnäkin nostanut riidanalaisesta päätöksestä kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa, että toiseksi se on esittänyt kanneperusteen, jonka mukaan sen on katsottava saavan sakkoimmuniteetin Deltafinan sijasta sen perusteella, ettei yhteistyötiedonantoa sovellettu viimeksi mainittuun, ja että kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy kyseisen kanneperusteen Mindoa koskevassa asiassa.

370 Transcatabin väite perustuu siten implisiittiseen viittaukseen jossakin toisessa asiassa mahdollisesti esitettyyn kanneperusteeseen, eikä kyseiseen kanneperusteeseen ole edes vedottu nimenomaisesti. Tällainen väite voidaan lisäksi hyväksyä ainoastaan, jos unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy Mindon toisessa asiassa mahdollisesti esittämän kanneperusteen.

371 Työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrätyt pakottavat vaatimukset, jotka on palautettu mieleen edellä 365 kohdassa, olisi kuitenkin mahdollista kiertää, jos sellaiset oikeudelliset perusteet voitaisiin ottaa tutkittavaksi, joita kanteessa ei ole esitetty riittävästi vaan joissa on viitattu kolmannen esittämiin hypoteettisiin oikeudellisiin perusteisiin jossakin toisessa asiassa, johon kanteessa implisiittisesti viitataan (ks. vastaavasti edellä 132 kohdassa mainittu asia Honeywell v. komissio, tuomion 64 kohta).

372 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on joka tapauksessa katsottu, että unionin yleisen tuomioistuimen on jätettävä tutkittavaksi ottamatta sille esitettyyn kanteeseen sisältyvä vaatimus, jos tämän vaatimuksen perustana olevat olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat eivät käy johdonmukaisella ja ymmärrettävällä tavalla ilmi kanteen tekstistä, sillä tällaisten seikkojen puuttumista kanteesta ei voida korjata niiden esittämisellä suullisessa käsittelyssä (asia C-214/05 P, Rossi v. SMHV, tuomio 18.7.2006, Kok., s. I-7057, 37 kohta).

373 Kaiken edellä esitetyn perusteella kyseessä oleva väite on jätettävä tutkimatta.

Yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeinen alakohta

374 Transcatab väittää, ettei sille olisi yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisen alakohdan perusteella pitänyt määrätä seuraamusta sen toiminnasta vuosina 1999–2002, koska se oli ensimmäinen yritys, joka ilmoitti komissiolle kyseisenä aikana tehtyjen sopimusten olemassaolosta, ja tästä on huomautettava, että kyseisen säännöksen mukaan on niin, että ”jos yritys –– toimittaa todisteita komissiolle aikaisemmin tuntemattomista tosiseikoista, jotka liittyvät suoraan epäillyn kartellin vakavuuteen tai

kestoon, komissio ei ota näitä tosiseikkoja lukuun määrittäessään sakkoa, joka määrätään kyseiset todisteet toimittaneelle yritykselle”.

375 On myös huomautettava, että kun kyse on kartellin jäsenten yhteistyön arvioinnista, ainoastaan komission ilmeinen arviointivirhe voi olla arvostelun kohteena, koska komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä (ks. vastaavasti edellä 331 kohdassa mainittu asia SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, 88 kohta).

376 Ensimmäiseksi on siten selvennettävä yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisen alakohdan ulottuvuus ja toiseksi tarkastettava, onko komissio kyseistä säännöstä soveltaessaan tehnyt ilmeisen arviointivirheen, kun se määräsi Transcatabille seuraamuksen sen toiminnasta vuosina 1999–2002.

377 Aluksi on hylättävä Transcatabin ehdottama tulkinta, jonka mukaan yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisen alakohdan tarkoituksena on antaa komissiolle mahdollisuus kompensoida alennuksen prosenttimäärä, joka yritykseltä saattaa jäädä saamatta sen vuoksi, että se on ollut kilpailijoihinsa nähden myöhässä sen ajan vuoksi, jonka se on käyttänyt täydellisen ilmoituksen laatimiseen (ks. edellä 362 kohta). Tällainen tulkinta on ristiriidassa yhteistyötiedonannon logiikan kanssa, koska sillä vaarannetaan kyseisellä tiedonannolla käyttöön otetun järjestelmän ensisijainen tavoite, joka on kannustaa kartellin jäseniä ”pettämään” kartelli ja tekemään yhteistyötä komission kanssa.

378 Yhteistyötiedonannon johdanto-osasta näet ilmenee, että kyseisen tiedonannon ajatuksena on kannustaa laittomiin kartelleihin osallistuvia yrityksiä tekemään komission kanssa yhteistyötä kartelleja torjuttaessa, koska tämän tyyppiset kartellit ovat

kaikkein vakavimpiin kilpailunrajoituksiin kuuluvia menettelytapoja. Komissio pyrkii tässä yhteydessä kyseisen yhteistyön edistämiseksi järjestelmään, jossa sen kanssa yhteistyötä tekeville yrityksille myönnetään joko immuniteetti tai alennus niistä sakoista, jotka niille voitaisiin määrätä.

379 Tälle ajatukselle on kuitenkin ominaista se, että yhteistyötiedonannolla tavoiteltuna vaikutuksena on synnyttää kartelleissa epävarmuuden leimaama ilmapiiri kannustamalla kartellien ilmiantamista komissiolle. Kyseinen epävarmuus seuraa juuri siitä, että kartellin jäsenet tietävät, että ainoastaan yksi niistä voi saada hyväkseen sakkoimmuniteetin antamalla ilmi muut kartelliin osalliset ja asettamalla ne siten vaaraan siitä, että niille määrätään sakkoja. Kyseisessä järjestelmässä samaa ajattelutapaa noudattaen yritysten, jotka ryhtyvät tekemään kaikkein nopeimmin yhteistyötä, oletetaan saavan suuremman alennuksen niille muussa tapauksessa määrätyistä sakoista kuin yritykset, jotka alkavat tehdä yhteistyötä hitaammin.

380 Se, missä järjestyksessä ja miten nopeasti kartellin jäsenet ovat valmiita tekemään yhteistyötä, on siis yksi yhteistyötiedonannolla käyttöön otetun järjestelmän olennaisista tekijöistä.

381 Jonkin tietyn yhteistyötiedonannon säännöksen tarkoituksen tulkinnan on kuitenkin oltava yhdenmukainen kyseiselle tiedonannolle ominaisen ajattelutavan kanssa. Tältä kannalta katsoen kyseisen tiedonannon 23 kohdan viimeistä alakohtaa on tulkittava siten, että sillä pyritään palkitsemaan yritys, joka siitä huolimatta, ettei olekaan ollut ensimmäinen yritys, joka on esittänyt kyseistä kartellia koskevan immuniteettihakemuksen, toimittaa kuitenkin komissiolle ensimmäisenä todisteita tälle aikaisemmin tuntemattomista tosiseikoista, jotka liittyvät suoraan kartellin vakavuuteen tai kestoon. Toisin sanoen on niin, että jos yrityksen toimittamat todisteet koskevat tosiseikkoja, joiden perusteella komissio voi muuttaa kyseisenä ajankohtana tekemäänsä

arviointia kartellin vakavuudesta tai kestosta, yritys, joka toimittaa kyseiset todisteet, palkitaan immuniteetilla sen tosiseikkoja koskevan arvioinnin osalta, joka kyseisillä todisteilla voidaan näyttää toteen.

382 Yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeinen alakohta ei siten koske tapauksia, joissa yritys on pelkästään esittänyt uusia todisteita tai täydellisempiä todisteita niihin tosiseikkoihin nähden, joista komissio on jo selvillä. Mainittua alakohtaa ei sovelleta myöskään tapauksiin, joissa yritys tuo tietoon uusia tosiseikkoja, joilla ei kuitenkaan voida muuttaa komission tekemää arviointia kartellin vakavuudesta tai kestosta. Kyseistä säännöstä sovelletaan sitä vastoin yksinomaan tapauksiin, joissa kaksi seuraavaa edellytystä ovat täyttyneet: ensinnäkin kyseinen yritys on ensimmäinen, joka näyttää toteen komissiolle aikaisemmin tuntemattomat tosiseikat, ja toiseksi komissio voi kyseisten tosiseikkojen perusteella, jotka liittyvät suoraan epäillyn kartellin vakavuuteen tai kestoon, tehdä rikkomisesta uusia johtopäätöksiä.

383 Näiden seikkojen perusteella on siis tarkastettava, onko komissio tehnyt virheen, kun se määräsi Transcatabille seuraamuksen sen vuosina 1999–2002 omaksumista menettelytavoista. Tähän on huomautettava ensinnäkin, että komissio on riidanalaisen päätöksen 497 perustelukappaleessa todennut nimenomaisesti, etteivät tosiseikat, joista Transcatab oli toimittanut todisteita, olleet sille tuntemattomia, ja toiseksi, että käsiteltävän väitteen yhteydessä Transcatabin väitteet koskivat ainoastaan kartellin kestoa. Ne eivät sitä vastoin koskeneet tosiseikkoja, joilla on ollut mahdollisesti vaikutusta rikkomisen vakavuuteen.

384 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että komissiolla on ollut tiedossaan siitä lukien, kun Deltafina teki sakkoimmuniteettihakemuksen 19.2.2002, että kartelli oli alkanut vuonna 1995 ja se oli kestänyt vuoteen 2001 saakka. Deltafina oli näet immuniteettihakemuksessaan yhtäältä myöntänyt nimenomaisesti kyseisen seikan ja toisaalta

esittänyt kahdeksan käsinkirjoitettua muistiota jalostajien tapaamisista ja keskusteluista vuodelta 1999, kaksi käsinkirjoitettua muistiota vuodesta 2000 ja kaksi muuta muistiota vuodesta 2001. Lisäksi on huomautettava, että Transcatab vain väittää toimittaneensa ne ensimmäisenä näyttönä useista jalostajien välisistä sopimuksista ja yhteydenotoista kyseisenä aikana. Se ei sitä vastoin väitä, ettei komissio ollut vielä tietoinen siitä, että jalostajien välinen kartelli oli toimintakykyinen vuosina 1999–2002.

385 Lisäksi riidanalaisen päätöksen yksityiskohtainen tarkastelu osoittaa myös, että komissio perusti päätöksensä useisiin Definalta ja Dimon Italialta peräisin oleviin tietoihin jalostajien välisistä yhteydenotoista, eikä se siten ollut riippuvainen Transcatabin toimittamista tiedoista.

386 Riidanalaisen päätöksen 159 perustelukappaleesta (alaviite 181), 195 perustelukappaleesta (alaviite 206), 199 perustelukappaleesta (alaviite 212) ja 200 perustelukappaleesta (alaviite 214) esimerkiksi ilmenee erityisesti vuodesta 1999, että Deltafina oli toimittanut useita ilmoituksia jalostajien välillä kyseisen vuoden aikana tapahtuneista yhteydenotoista. Kaikista näistä alaviitteistä kuitenkin ilmenee Deltafinan kuvanneen kokousten sisältöä lausumissa, jotka se oli toimittanut ennen kuin Transcatab teki sakon määrän alentamista koskevan hakemuksen.

387 Kartellin laajentamisesta ylituotantoon on todettava riidanalaisesta päätöksestä ilmenevän, että 144 ja 148 perustelukappale on laadittu Deltafinan toimittamien tietojen perusteella. Komissio on vastauksessa täsmentänyt, että kyseiset perustelukappaleet perustuvat Deltafinan 22.2.2002, eli jälleen kerran ennen kuin Transcatab esitti hakemuksen sakon määrän alentamisesta, toimittamiin asiakirjoihin. Kyseisen laajentamisen virallistaminen tämän jälkeen Transcatabin toimittamassa sopimuksessa ei muuta millään tavalla arviointia käsiteltävänä olevasta Transcatabin väitteestä yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisen alakohdan nojalla.

388 Vuodesta 2000 on todettava riidanalaisen päätöksen 203 perustelukappaleen (alaviite 206) ja 204 perustelukappaleen (alaviite 218) osoittavan, että Deltafina oli toimittanut useita todisteita jalostajien välisistä yhteydenotoista kyseisen vuoden aikana. Alaviitteessä 218 selitetään muun muassa, että Deltafina oli kuvannut riidanalaisen päätöksen 204 perustelukappaleessa mainitun kokouksen sisältöä lausumissa, jotka oli annettu ennen kuin Transcatab teki hakemuksen sakon määrän alentamisesta, minkä komissio on vahvistanut vastauksessa. Asiakirja-aineistosta ilmenee lisäksi, että Deltafina oli 19.3.2002 myös toimittanut komissiolle tietoja ja asiakirjoja kyseisen vuoden yhteydenotoista.

389 Vuodesta 2001 riidanalaisen päätöksen 209 perustelukappaleesta (alaviite 223) ja 211 perustelukappaleesta (alaviite 225) ilmenee, että ennen kuin Transcatab teki hakemuksen sakon määrän alentamisesta, Deltafina oli jo toimittanut komissiolle asiakirjoja, jotka osoittivat jalostajien väliset yhteydenotot kyseisen vuoden kuluessa. Erityisesti näissä kahdessa alaviitteessä mainitut asiakirjat 495, 498, 524 ja 614 osoittavat kiistatta, että jalostajat olivat olleet yhteydessä toisiinsa kyseisenä aikana. Asiakirjat osoittavat myös, että jo ennen kuin Transcatab teki hakemuksen sakon määrän alentamisesta, komissio oli tietoinen jalostajien, mukaan lukien Transcatab, välisistä laittomista yhteydenotoista ainakin 15.10.2001 saakka.

390 Komissio väittää vuodesta 2002, että se oli jo tietoinen jalostajien välisten yhteydenottojen jatkumisesta kyseisen vuoden aikana sen riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 235 mainitun faksin ansiosta, jonka Dimon oli toimittanut. Transcatab väittää kuitenkin, että kyseinen asiakirja on toimitettu 18.4.2002 jälkeen, jolloin se toimitti alaviitteessä 234 mainitut asiakirjat vuoden 2002 osalta.

391 Tästä on huomautettava, että vaikka oletetaan, että Dimon Italia toimitti kyseisen asiakirjan Transcatabin jälkeen ja että Transcatab toimitti siten ensimmäisenä yrityksenä todisteita vuoden 2002 alun tapaamisista, kyseisellä seikalla ei kuitenkaan ole mitään käytännön seurausta.

392 Yhtäältä on näet niin, kuten edellä 389 kohdassa on todettu, että asiakirja-aineistosta ilmenee, että jo ennen kuin Transcatab teki hakemuksen sakon määrän alentamisesta, komissiolla oli käytössään todisteita siitä, että kartelli kesti ainakin 15.10.2001 saakka. Koska kartelli aloitti toimintansa 29.9.1995 (ks. riidanalaisen päätöksen 377 perustelukappale) ja koska Transcatab ei ole kiistänyt tätä seikkaa, on todettava, että komissiolla oli jo ennen Transcatabin toimittamia asiakirjoja riittävät tiedot, joiden perusteella se saattoi todeta, että kartelli oli kestänyt yli kuuden vuoden ajan. Komissio saattoi siten pelkästään kyseisen toteamuksen perusteella korottaa sakon laskentapohjaa 60 prosentilla. Näin ollen sillä, että komissio on todennut kartellin kestäneen neljä kuukautta pidempään (19.2.2002 saakka), ei ole mitään vaikutusta lopullisen seuraamuksen määrittämiseen.

393 Toisaalta on huomautettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen 256 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa todennut, eikä Transcatab ole kyseistä arviointia kiistänyt (ks. edellä 233 kohta), että kartelli merkitsi yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista. Komissio on myös todennut, että kyseinen rikkominen päättyi 19.2.2002 eli päivänä, jolloin Deltafina teki sakkoimmuniteettihakemuksensa. Transcatab ei kuitenkaan ole väittänyt eikä osoittanut, että se olisi päättänyt osallistumisensa kilpailusääntöjen rikkomiseen ennen kyseistä ajankohtaa.

394 Tässä yhteydessä huomautettava, että yritys, joka on osallistunut tällaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen omalla käyttäytymisellään, joka kuuluu EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sellaisen sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan, jolla on kilpailua rajoittava tarkoitus, käsitteeseen ja jolla on tarkoitus myötävaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisen toteutumiseen kokonaisuudessaan, on vastuussa myös muiden yritysten käyttäytymisestä saman rikkomisen osalta koko siltä ajalta, jolloin se osallistui kyseiseen rikkomiseen (ks. edellä 222 kohdassa mainittu asia BST v. komissio, tuomion 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

395 Samaten yrityksen voidaan katsoa olevan vastuussa kokonaisvaltaisesta yhteistoimintajärjestelystä, vaikka sen olisi todistettu välittömästi osallistuneen vain yhteen tai useampaan kartellin osatekijöistä, jos toisaalta se tiesi tai sen olisi väistämättä pitänyt

tietää salaisen yhteistyön, johon se osallistui, kuuluneen kokonaissuunnitelmaan ja jos toisaalta kyseinen kokonaissuunnitelma kattoi kaikki kartellin osatekijät (ks. edellä 91 kohdassa mainittu PVC II -tapaus, tuomion 773 kohta; edellä 130 kohdassa mainittu asia HFB ym. v. komissio, tuomion 231 kohta ja asia T-19/05, Boliden ym. v. komissio, tuomio 19.5.2010, Kok., s. II-1843, 61 kohta).

396 Tässä tilanteessa on pääteltävä, ettei Transcatab ole toimittanut todisteita komissiolle aikaisemmin tuntemattomista tosiseikoista, jotka liittyvät suoraan epäillyn kartellin vakavuuteen tai kestoon ja jotka oikeuttaisivat soveltamaan yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeisen kohdan mukaista osittaista immuniteettia. Transcatab ei siis voi väittää, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen ja että Transcatabin ei siten voida katsoa olevan vastuussa rikkomisesta kokonaisuudessaan.

397 Näin ollen vaatimukset, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista, on hylättävä kokonaisuudessaan. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo riidanalaisen päätöksen muuttamisvaatimuksista, ettei mikään seikka käsiteltävässä asiassa ole omiaan oikeuttamaan sakon määrän alentamista, joten kyseistä vaatimusta ei ole hyväksyttävä. Kaiken edellä esitetyn perusteella kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

6. *Komission vastakanne*

Asianosaisten lausumat

398 Komissio väittää Transcatabin kiistäneen tosiseikat – ja etenkin kartellin keston – sellaisina kuin komissio on ne todennut riidanalaisessa päätöksessä. Kun Transcatab väittää kolmannen kanneperusteen ensimmäisessä osassa, että se on vuodesta

1999 alkaen omaksunut pelkästään yksinomaisesti toimialakohtaisten sopimusten mukaisia menettelytapoja (ks. edellä 227 ja 228 kohta), se ei vain riitauta komission tosiseikoista omaksumaa tulkintaa vaan se myös kyseenalaistaa tosiseikat, jotka se on aikaisemmin myöntänyt. Se, että Transcatab riitauttaa kartellin keston, joka on merkittävä tekijä tosiseikkojen kuvauksessa, merkitsee sitä, että osa siitä 30 prosentin alennuksesta, jonka komissio on sille myöntänyt, on perusteeton. Komissio vaatii siten unionin yleistä tuomioistuinta vähentämään sakon alennuksen määrän 30 prosentista 25 prosenttiin ja vahvistamaan sakon määräksi täyttä harkintavaltaa käyttäen 15 miljoonaa euroa.

399 Transcatab vastustaa komission vastakannetta.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

400 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että se, ettei Transcatab ole ”kiistänyt tosiseikkoja, joihin komissio on nojautunut väitetiedoksiannossaan”, on ollut yksi niistä seikoista, joiden perusteella komissio on myöntänyt Transcatabille 30 prosentin alennuksen sakosta (ks. riidanalaisen päätöksen 498 ja 499 perustelukappale).

401 Transcatabin väitetiedoksiantoon antamasta vastauksesta kuitenkin ilmenee, että vaikka se ei ole nimenomaisesti vastannut komission väitteisiin rikkomisen kestosta, se on kuitenkin väittänyt, että koska jalostajat olivat vuodesta 1999 alkaen toimineet lakia nro 88/88 noudattaen, niiden ei voitu katsoa olevan vastuussa kyseisestä vuodesta alkaen täytäntöön pannuista kilpailua rajoittavista menettelytavoista.

402 Vaikka tämän väitteen esittäminen on ristiriidassa tiettyjen hallinnollisen menettelyn kuluessa esitettyjen väitteiden kanssa eikä tiettyjä näkökulmia komission arvioinnista ole riitautettu, tällä ei siis ole kuitenkaan mitään vaikutusta toteamukseen, jonka mukaan kolmannen kanneperusteen ensimmäiseen osaan sisältyvä väite on jo esitetty hallinnollisessa menettelyssä. Kun komissio myönsi Transcatabille alennuksen, se oli siis jo tietoinen kyseisestä väitteestä, joten tätä väitettä ei voida pitää sellaisena tosiseikkojen paikkansapitävyyden kiistämisenä, jolla kyseenalaistetaan riidanalaisessa päätöksessä yhteistyötiedonannon perusteella myönnetty alennus.

403 Komission vastakanne on siis hylättävä.

404 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kanne on hylättävä kokonaisuudessaan ja näin on tehtävä myös komission nostamalle vastakanteelle.

Oikeudenkäyntikulut

405 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Unionin yleinen tuomioistuin voi työjärjestyksensä 87 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla kuitenkin määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä.

406 Käsiteltävässä asiassa Transcatab on hävinnyt kanteensa, kun taas komissio on hävinnyt vastakanteensa. Koska komission vastakanteessa vaaditaan korottamaan sakkojen määrää ainoastaan marginaalisesti, on todettava, että pääosin juuri kantajien vaatimukset ja kanneperusteet on hylätty. Näin ollen on määrättävä, että kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne velvoitetaan korvaamaan 90 prosenttia komission oikeudenkäyntikuluista, kun taas komissio vastaa 10 prosentista omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Euroopan komission esittämä vastakanne hylätään.

3) Transcatab SpA vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan 90 prosenttia komission oikeudenkäyntikuluista.

4) Komissio vastaa 10 prosentista omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Azizi Cremona Frimodt Nielsen

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 2011.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta ..... II - 6848

1. Hallinnollinen menettely ..... II - 6849

2. Riidanalainen päätös ..... II - 6851

Riidanalaisen päätöksen adressaatit ..... II - 6852

Sakon suuruuden määrittäminen ..... II - 6856

Sakkojen laskentapohjan vahvistaminen ..... II - 6856

Sakkojen perusmäärän vahvistaminen ..... II - 6859

Lieventävät olosuhteet ..... II - 6860

Yhteistyötiedonannon soveltaminen ..... II - 6863

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 6866

Oikeudellinen arviointi ..... II - 6868

1. Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee Transcatabin emoyhtiön joutumista vastuuseen rikkomisesta ..... II - 6869

Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee oikeuskäytännön virheellistä tulkintaa, toimitettujen todisteiden virheellistä huomioon ottamista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista ..... II - 6869

Asianosaisten lausumat ..... II - 6869

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6871

– Niiden sääntöjen rikkominen, jotka koskevat emoyhtiön joutumista vastuuseen tytäryhtiönsä menettelytavoista ..... II - 6871

– Olettaman kumoamiseksi toimitettujen todisteiden huomiotta jättäminen ..... II - 6876

– Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen ..... II - 6880

Ensimmäisen valitusperusteen toinen osa, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista ..... II - 6883

Asianosaisten lausumat ..... II - 6883

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6884

2. Toinen kanneperuste, joka koskee sakon laskentapohjan määrän vahvistamista .... II - 6886

Toisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee rikkomisen vakavuutta .... II - 6886

Asianosaisten lausumat ..... II - 6891

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6893

– Erittäin vakavaksi rikkomiseksi luokitteleminen ..... II - 6894

– Rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin ..... II - 6895

– Markkinoiden maantieteellinen laajuus ..... II - 6899

– Perusteluvelvollisuuden noudattamatta jättäminen ..... II - 6900

– Puolustautumisoikeuksien loukkaamiset ..... II - 6902

Toisen kanneperusteen toinen osa, joka koskee suhteellisuusperiaatteen, yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista sakon perusmäärää vahvistettaessa ..... II - 6903

Asianosaisten lausumat ..... II - 6903

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6904

– Suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen ..... II - 6904

– Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaaminen ..... II - 6909

– Luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen ..... II - 6910

Toisen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista seuraamuksen varoittavuutta ja Transcatabin taloudellista tilannetta huomioon otettaessa ..... II - 6912

Asianosaisten lausumat ..... II - 6912

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6913

3. Kolmas kanneperuste, joka koskee sakon perusmäärän vahvistamista ..... II - 6916

Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee sakon määrän virheellistä korottamista rikkomisen keston perusteella ..... II - 6916

Asianosaisten lausumat ..... II - 6916

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6918

– Sakon määrän korottaminen sopimuksen keston perusteella ..... II - 6918

– Kuluttajille aiheutuneen haitan puuttuminen ..... II - 6923

Kolmannen kanneperusteen toinen osa, joka koskee ne bis in idem -periaatteen loukkaamista ja perustelujen puuttumista ..... II - 6924

Asianosaisten lausumat ..... II - 6924

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6925

Kolmannen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista ..... II - 6927

Asianosaisten lausumat ..... II - 6927

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6928

4. Neljäs kanneperuste, joka koskee tiettyjä lieventäviä olosuhteita ..... II - 6930

Neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, ettei kartellia ole pantu täytäntöön ..... II - 6930

Asianosaisten lausumat ..... II - 6930

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6930

Neljännen kanneperusteen toinen osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, että riidanalaiset toiminnot on lopetettu ennen kuin komissio ryhtyi toimenpiteisiin ..... II - 6932

Asianosaisten lausumat ..... II - 6932

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6933

Neljännen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee lieventävää olosuhdetta, joka perustuu kohtuullisen epäilyn olemassaoloon kilpailua rajoittavan käyttäytymisen sääntöjenvastaisuudesta ..... II - 6936

Kohtuullisen epäilyn olemassaolo kilpailua rajoittavan käyttäytymisen sääntöjenvastaisuudesta ..... II - 6937

– Asianosaisten lausumat ..... II - 6937

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6938

Erilainen kohtelu Espanjan raakatupakka-alaa koskevaan asiaan nähden ..... II - 6942

– Asianosaisten lausumat ..... II - 6942

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6943

Neljännen kanneperusteen neljäs osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, että Transcatab on tehnyt todellista yhteistyötä menettelyssä ..... II - 6945

Asianosaisten lausumat ..... II - 6945

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6946

Neljännen kanneperusteen viides osa, joka koskee siihen perustuvaa lieventävää olosuhdetta, ettei raakatupakan markkinoista ollut olemassa ennakkotapausta silloin, kun komissio aloitti tarkastuksensa ..... II - 6950

Asianosaisten lausumat ..... II - 6950

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6950

Neljännen kanneperusteen kuudes osa, joka koskee Italian raakatupakka-alan sosiaalis-taloudellisia piirteitä ja kyseisen alan kriisiä ..... II - 6952

Asianosaisten lausumat ..... II - 6952

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6953

5. Viides kanneperuste, joka koskee yhteistyötiedonannon soveltamista ..... II - 6955

Asianosaisten lausumat ..... II - 6955

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6956

Sakon alennukseen ensimmäiseksi oikeutetun yhtiön asema ..... II - 6956

Yhteistyötiedonannon 23 kohdan viimeinen alakohta ..... II - 6959

6. Komission vastakanne ..... II - 6966

Asianosaisten lausumat ..... II - 6966

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 6967

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 6968